

**Oy,
Markus,
Oy!**

ÖTÜKEN

ÖNSÖZ

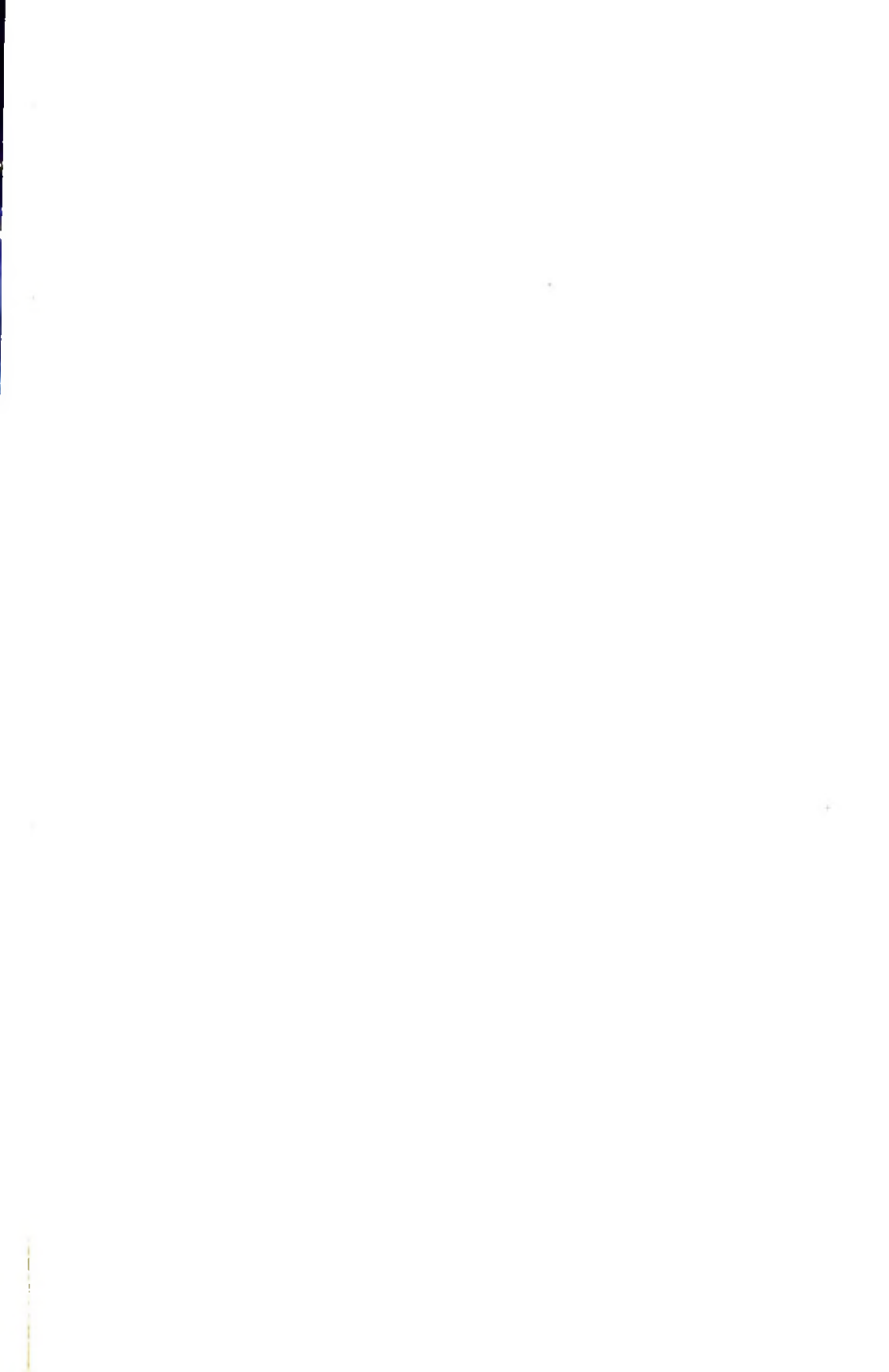
BU öykü *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu* romanımı tamamlanmak üzereyken tasarlanmıştı; İngiliz Öyküleri'nin üçüncüsü ve sonuncusu olacaktı.

Bay Markus Burton'un Köpeği ve Bay John Marple'in Son Yolculuğu eşim Regina hayattayken yazıldılar. Öyküler üzerine çalışırken başımı her kaldırdığımda yazı masamın yanına atılı koltukta görüyordum onu. Koltuğa gergefi veya kitapla otururdu her zaman. Regina'nın yanımda olması düşlerimi ve düşüncelerimi zenginleştiriyordu.

Oy, Markus, Oy! Regina'sız yazıldı. Son on bir aydır onun oturmuş olduğu koltuğa hiç kimse oturmadi; kızıma, torunuma, büyük torunuma o koltuğa oturmamalarını rica ettim. Öykü üzerine çalışırken arada elimi kaldırıp koltuğun arkasını okşadım ve "Ben sensiz değilim, sen benim yanımdasın," dedim içimden kendi kendime.

Yazmaya başladığımda öykünün isminin *Unutulan Değerler* olacağını düşünmüştüm. Fakat öykü üzerine çalışmam ilerledikçe öyküye *Oy, Markus, Oy!* başlığını daha bir isabetli buldum.

Tuhaf bir kişi Markus. Markus'u sevenler olur, sevmiyenler olur. Okurun Markus'un kişiliğini yorumlamasının dışında ve değişik bir özelliği var benim için. Hayatımın bir yıla yaklaşık en müşkül zamanı içinde yaşayabilmeme yardımcı oldu bana Markus.

Madame Dorothy Marple'ın ölümünden tam üç yıl sonra taşındı genç Markus Burton'un ailesi Kanada'dan Londra'ya.

Önce şunu açıklamamız gerekiyor:

Söz aileden açılmışsa, aileyi şimdilik yalnızca Quebec'te yaşayan Markus Burton'un aynı isimde oğlu ve rahmetli Dorothy hanımın torunu Markus, bir de Markus'tan üç yaş küçük eşi Mary oluşturunuyordu.

Göründüğü gibi Markus'lar kuşağı hayli uzadı son elli yıl içinde: dede Markus, baba Markus, torun Markus...

Sıra büyük torun Markus'lara gelmişti artık.

Şakacıydı genç Markus Burton.

Büyükanne mirası eve yerleştikleri günün akşamı iki eliyle arkadan Mary'nin belini dolayıp, "Mary! Hadi gel, benim yardımım ve kendinde bulabildiğin iradenle sen on oğlan çocuk doğur; çocukların her birine Markus adını koyalım. Onlar da büyüyünce her biri başka on oğlan çocuk sahibi olsunlar, ve oğullarının her birine Markus ismini versinler. Wandsworth belediyesinin şaşkına dönen sicil memuru, 'Siz, Burtonlar, bütün İngiltere'yi Markuslarla mı doldurmak istiyorsunuz? Markus! Markus! Markus!... Burada yalnızca ben değil, cennetin kapısında sizleri bekleyen aziz Petro'nun şaşkına döneceğinden kuşkulandırmıyorum!' diyecek.

Eşi Mary, "Hepsinin cennete gideceklerini sicil memuru bilemez," dediğinde, genç Markus, "Peki, cennete

gitmeyenleri cehennemin kapısında bekleyen ifrit de şaşkına dönecek," demişti.

*
* *

Az yukarda işaret edildiği gibi, evlendikleri yıldan bu yana üç yıl geçmişti.

Markus Burton'un on oğlan sahibi olma istemi hayalîydi; benim yardımımıla diyedursundu, üç yıldır alinteri bir çaba ve uğraşı sonunda eşi Mary (oğlan veya kız) bugüne kadar bir tek çocuk doğuramamıştı.

Hamile olamamanın nedenini kendinde aradı önce Mary.

Genç yaşında ana olma kabiliyetini mi yitirmişti?

Düşünmek istemiyordu.

Ne ki, zaman geçtikçe bu düşüncayı aklından uzaklaştıramıyor, tersine, benzeri düşünceler içini de kemirmeye başlıyordu.

Sonunda aile doktoruna görünmeye karar verdi.

Muayeneden sonra doktorun kendisine söylemiş olduğu sözler umut vericiydi:

"Bayan Mary Burton, kilise çanı gibi sağlam ve sağlıklısın. Sabırlı ol. Bekle. Herşey sırasıyla. Hamile olmanın sırası da gelir."

Ve bayan Mary Burton, içi umut dolu, Putney Hill üstündeki eve döndü, ve o günden sonra, kocası Markus Burton'u yeni bir enerjiyle sevmeye kendi kendine söz verdi.

*
* *

Dorothy hanımın vefatından sonra ev ve bahçe bakımsız kaldı. Eskide her üç yılda bir açık mavi boyayla boyanan evin rengini yitirip bozlaşmış dış duvarları Dorothy hanımın ardından hâlâ yas tutuyorlardı adeta. Üç

yıldır bahçeye bir tek kişinin ayağı basmamıştı. Çimler olağanüstü boy atmışlardı; çimliği nehirden ayıran duvarı yabani bitkiler sarıp sarmalamıştı; bahçeyi komşunun bahçesinden ayıran ahşap çit çürüyüp çökmüş, *Hibiscus* çalıları ve *Camelia*'nın bazı dalları kurumuş, ve (Dorothy hanımın gözlerini hayata kapatmış olduğunu biliyor muydular gibi) serçeler de uğramaz olmuşlardı yabani elma ağacına.

Gerçeği söylemek gerekiyorsa genç Markus Burton ninesinin Putney Hill üstündeki evin yerine kendisine elli bin *pound* para bırakmasını tercih ediyordu. Evle karnını doyuramazdı, Bahamalar'a tatile gidemezdi. Bahamalar'a tatile gitmek de ne! Bir çift ayakkabı bile alamazdı. Ama elli bin *pound*...

Doğru, ev güzeldi. Londra'nın şık ve pahalı bir semtindeydi ev. Piyasaya çıkarıldığı takdirde, en azından üçyüz bin *sterlinge* satılırdı. Ne ki, bu soy bir düşünceyi, aklının en uzak bir köşesinde bile, barındırabilecek durumda değildi, genç Markus Burton; Dorothy hanımın vasiyetnamesinde açıkça yazılmış ve vasiyetname imzalanmıştı: evin sahibi Markus Burton ve eşi Mary Burton'dular. Hiçbir nedenle satılamazdı ev. Evin sahipleri Markus ve eşi Burton'ların ölümlerinden sonra ev ikisinin çocuklarına geçecekti.

Kalemle değil, dökme demirle yazılıp imzalanmıştı bunlar vasiyetnameye ve vesika mühürlenip *Pinhorn Avukatları*'nın çelik sandığında kilitlenmişti.

Yine de umutsuz değildi genç Markus Burton; Londra gibi koca bir kentin içinde kolay para kazanmanın bir yolu olduğundan kuşkulandırmıyordu. Yolu yordamını arayıp bulmak, başka bir kimsenin değil, yalnızca onun elindeydi.

Ama herşeyden önce eşi Mary'nin desteğini kazanması gerekiyordu.

Önce müzisyenlik esti aklına.

Gitar aldı.

Üç ay uğraştı.

Gitar çalmayı öğrenemedi.

Sonra gazete muhabiri olmak istedi, ve altı aylık muhabirlik kursuna girdi.

Gazete muhabirliği de onun harcı bir uğraşı değildi.

Borsayı denemek geldi aklına.

Hisse alışverişlerinde yılda otuz bin, kırk bin kazanıyormuşlar onun yaşında olanlar.

Dudaklarının arasından *borsa* sözcüğü çıkar çıkmaz, "Nee?" dedi eşi Mary, "Neee?" Ve alabildiğine açılı ve şaşılı gözleriyle Markus'u tepeden tırnağa süzdü.

"Borsa mı?"

"Borsa," dedi Markus.

"Bu kılı kılığınla borsanın kapısı yüzüne kapatılır, içeriye sokmazlar seni. Başka bir iş bul!"

"Nasıl bir iş?"

"Garajların birinde araba mekaniği... Belediye memuru... Sokak süpürücüsü."

"Ben, Markus Burton, sokak süpürücüsü mü?"

"Ben ne bileyim nasıl bir iş!"

"Ben, Markus Burton, garaj mekaniği mi?"

"Ya ne?" dedi Mary, "Öyle *ben ben* diye durursan, son otobüsü de kaçırırsın."

Ve öfkeli, biraz da hazin gözleriyle kocasının yüzüne bakarken, Mary'inin gözleri sulandı.

Ama öfkesi uzun sürmedi Mary'nin. Gözlerinde biriken yaşlar arasından güldü, ellerini Markus'un omuzlarına attı, ve ikisi öpülerin en sıcakıyla öpüştüler.

Öpüden sonra, "Ben tembel değilim," dedi Markus Mary'ye, "Yalnız..."

Sustu.

Ne diyeceğini bilemedi.

Yok, biliyordu.

Ne yazık ninesi Putney Hill üstündeki ev yerine elli bin *sterling* bırakmamıştı kendisine; bütün ömür boyu kazanıp biriktirdiği para Kanada'da oturan babasının banka hesabına yatırılmıştı. Genç Markus'a işe hiç... Hiçbir kuruş. Babadan para koparmak, domuzdan kıl koparmak gibi birşeydi; imkânsızlığını biliyordu genç Markus. 'Çalış, parayı kendin kazan. Ninenin mirası ev bir cennet evi gibi. Başka ne istiyorsun?' diyecekti babası.

* *

Putney Hill üstündeki eve yerleştikleri günün akşamı genç Markus ve eşi Mary başbaşa verip kendi gelecekleri üstüne konuştular.

Hayır, tembel değildi Markus. Çalışkandı. Çalışkanlığı sistemli ve her zaman verimli olmuyordu ama çalışkandı. Bütün evi (ve bahçeyi) kendi zevki ve beğenisine göre değiştirecekti. Hem de kendi gücüyle. Mutfağı, yatmalığı, oturma odasını... *İKEA*'nın modern mobilyaları dururken, kanaviçe ve William Morris deseninde işlemeli bezlerle kaplı sedir ve koltuklar, pencerelerde halis ipek örtüler, hele duvarlarda Rönesans ressamlarının kopyaları!... Bütün ev mazi kokuyordu.

Ölüydü mazi.

Maziyi diriltmek, ölüyü diriltmek gibi birşeydi.

Ölü dirilemeyeceği gibi, mazi de dirilemezdi.

Aklından geçenleri Mary'ye açıklayamazdı. Vakit istiyordu. Evi kendi beğenisine sokmak tasarısına önce kendisinin inanması gerekiyordu. Değişimin gerekliliğine kendisi iyice kanaat getirince, Mary'yi de kandıracaktı. Biraz zor olacaktı belki. Ama sonunda inandıracaktı Mary'yi.

Aslında zor da değildi Mary'ye kanıtlamak. Bir eliyle belini dolayıp öbür eliyle Mary'nin başını göğsünün üstüne bastırır da, "Ah Mary! Ne kadar da seviyorum seni!...

Seviyorum! Seviyorum! Seviyorum!" diye üç kere tekrarlarsa, Mary'yi kandırır, kandıramazsa bile, Markus'un istemine karşı çıkmazdı Mary.

* *

Markus parasızca, Mary paralıydı.

Evlendikleri günün akşamı babası Mary'yi elinden tutup düğün ziyafeti salonunun kapısı gerisine çekmiş, imzalı ondört bin Barclay banka çekini gelinliğinin dekoltesi altına sokuşturmuştu.

Parayla uğurluyordu kızını babası Kanada'dan Londra'ya, bunun farkındaydı Mary. Yine de, "Bu ne?" diye sormuştu babasına.

"Hiç!.. Birşey değil; sadece gizli aşk mektubu," demişti Mary'nin babası.

Ondörtbin *sterling*'in iki bini Markus'un ikinci elden, ve önceki sahibinin dokuz yıl kullanmış olduğu, eski Ford'una harcandı.

Arabayı evin önünde park ettiği gün sokak tarafındaki küçük bahçe yolunun yerden altı basamak yüksek merdiveni üstünde bekliyordu kocasını Mary.

Uzaktan el etti Markus, arabadan atladı, ve koşar adımla gidip Mary'nin dudaklarını öptü.

"Nasıl?" dedi Markus gururla, "Araba nasıl?"

"Biraz eski. Ama işe yarayacaksa..."

"Yarayacak," dedi Markus, "Yarayacak! Çok geçmez, yenisini alırız. *Rover, Mercedes, Jaguar...* Kimbilir, *Daimler* belki. Ya da *Roll Royce*!"

Üç ev uzaktaki evin önünde park edilmiş B.M.W arabasının yanında duran Markus'un komşusu George Elwood, ikisinden çok daha büyük bir merakla seyrediyordu Markus'un Ford'unu.

Uzunca bir süre gözlerini Markus'un Ford'undan ayırmadı George Elwood. Neden sonra, 'Ninesi mende-
bur bir kadındı, hiçbir kimsenin selâmını öyle ucuza al-
mazdı, torunuysa... Üç ay süresince şu Ford evin önünde
park edilirse sokaktaki bütün evlerin fiyatlarında eksilme
olacak korkarım,' diye düşünmüştü galiba ki, başını salladı
ve, bakışları hâlâ Markus'un Ford'unda, yavaş yavaş
yürüyüp evinin içerisine girdi.

* *

Markus görmemişti George Elwood'u.

Aslında çok bir kimseyi görmüyordu Markus; çoğu
zaman kendi kendisiyle meşgul olan genç bir adamdı
Markus. Kimbilir, verandanın bahçeye açılan cam kapı-
sından Dorothy hanımın hayaleti de girip çıkmıştı belki
defalarca; hiçbir keresinde Dorothy hanımın hayaletini
görmemişti Markus. Hele çimliği kazıp bahçenin ortasında
yüzme havuzu inşa etme düşüncesi aklına estiği gün
Dorothy hanımın hayaleti verandanın saydam kapısından
geçmiş, tıpış tıpış gidip *Camelia*'nın gölgesinde oturmuş,
ve kocası John Marple'in ardından ağladığı gibi, için için
ağlamıştı da belki.

Markus'un yalnızca hayalperest bir genç olmadığını
biliyordu Dorothy hanım; Kanada ziyaretinde görmüş ve
tanımıştı küçük Markus'u. Küçük Markus'un yatmalığı
uzay roketlerinin modelleri, *Rock'n Roll* yıldızlarının ma-
kine ve posterleri, ve en modern Amerikan *silahları*yla
tıklım tıklımdı.

Yok, James Bond değildi Markus.

Daha fazla inşacıydı.

Birşeyi yapmaya karar verdi mi, yapmaya başlardı.

Sonuç ne olacak, nasıl olacak bilmez ve düşünmezdi.

O gün de, eşi Mary'ye danışmadan (danışmak da ne! Ağzı açıp iki laf söylemeden) bahçede yüzme havuzunu inşa etmeye karar verdi. Hem de kendisi, kendi gücüyle!

Oy, Markus!

Saydam kapının gerisinden Markus'a bakan Dorothy hanımın hayaletiydi Oy, Markus! diyen.

*
* *

Yirmi yedi yaşındaydı Markus.

Yaşından yedi yaş çocukluk yılları çıkarılırsa, elde yirmi yaş kalıyordu ki, bu yirmi yıl içinde (hiç değilse Mary'yle evlendiğinden sonra) hayatta birşeyleri görmesi, tanınması, öğrenmesi ve bilmesi gerekiyordu.

Markus'u bir kenara alıp kulağına birşeyler söylemeyi ah ne kadar da istiyordu Dorothy hanım! Seslenemiyordu Markus'a. Dorothy hanım yoktu. Dorothy hanım bir yokluktu. Hayaleti kalmıştı Putney Hill üstündeki evde. Hayaleti girip çıkıyordu verandaya açılan saydam kapıdan.

*
* *

"Markus!" diye seslendi bir akşam üstü koridorun ucundaki kapısı ardına kadar açık mutfaktan Mary.

Markus, verandanın korkuluğu gerisinde durmuş, iki dirseği korkuluğa dayalı, kafası kollarının arasında, çimliğe bakıyor, çimliğin orta yerinde inşa edeceği yüzme havuzunu görüyordu.

"Markus!"

"Evet! Ne var?"

"Ben Dorothy'nin hayaletini gördüm bu akşam!"

"Kimin?"

"Dorothy'nin!"

"Dorothy kim?"

"Senin büyük annen!"

"Büyükanнем yıllar öncesi... yüz yıl öncesi öldü. Kemikleri Bromton mezarlığında."

"Sen dinlemiyorsun beni, Markus!"

"Dinliyorum."

"Ne dedim? Tekrarla bakayım!"

"Ninem Dorothy'yi gördüm dedin!"

"Dorothy'yi değil, Dorothy'nin hayaletini gördüm dedim. Hayaleti verandaya açılan saydam kapıdan geçti; gidip senin arkanda durdu."

Markus başını çevirip arkasına baktı.

"Hayalet ne?"

"Canlı kimselerin gözlerine ölü bir insan görüldüğünde *hayaletini gördüm* derler."

"Saçma bir laf değil mi?"

"Değil! Ben sık sık görüyorum *madame* Dorothy'nin hayaletini!"

"Ben görmüyorum."

"Sen göremezsin. Sen hiçbir şeyi görmüyorsun!"

"Seni görüyorum!"

"Söz konusu *ben* değilim, Dorothy!"

"İyi! Yeniden görürsen, bana göster; ben de görüyüm."

Mary aynı sözleri tekrarladı:

"Sen göremezsin. Sen hiçbir şeyi görmüyorsun."

"Görüyorum."

"Neyi?"

"Bahçeyi görüyorum."

Bahçeyi değil, çimliğin ortasında inşa edeceği yüzme havuzunu görüyordu ve aklının uzak bir köşesinde *muhassebeci* Markus yüzme havuzunun inşası için kaç çuval kum, kaç torba çimento, ne kadar tuğla, ne kadar su borusu gerektiğinin hesabını yapıyordu.

Koridorun ucundaki mutfağın ardına kadar açık kapısında duruyordu hâlâ Mary.

"Markus!"

Ses çıkmadı Markus'tan.

'Tanrım! Markus yine yeni planlar kuruyor galiba,' dedi Mary içinden.

Yoksa rüya mı görüyordu Markus şu anda?

Markus'u gördüğü rüyasından uyandırmanın en kolay ve en başarılı yolu usul usul gidip arkadan elini apan-sızın Markus'un iki bacağına arasına sokuşturarak, erkeklik aletinin yufka yerini tutup sıkmaktı.

Yok, bir ayıbı yoktu bunun; zamanımızda seksüel özgürlükle de bir ilişkisi yoktu. Yalnızca...

Mary'inin kocası değil miydi ki, Markus!

Üstelik Markus'un hoşuna gidiyordu Mary'nin o soy çocuksu oyunları. Gerçeği söylemek gerekiyorsa, öylesi bir anda belini dolayıp yatmalığa davet ediyordu Mary'yi Markus, ve, yine öylesi bir anda, sevişecekleri takdirde, hamile olabileceğini de düşünmüyor değildi Mary.

"Markus!"

Düşlerinin âlemindeydi hâlâ Markus.

"Markus!"

Ah şu Mary!

"Ne var?"

"Musluğa bak!... Damlıyor."

"Dün baktım musluğa!"

"Evet, dün baktın... Dün musluktan damlıyordu. Bugün yalağın altında damlıyor su! Boruda çatlak var galiba. Bak, ayaklarım su içinde!"

"Şimdi geliyorum!"

"Saat ikiye yaklaştı. Benim dışçıye randevum var..."

"Geliyorum!"

"Musluğu onaramazsan..."

"Neden onaramayacak mışım musluğu?"

Mary'ye az gücenmiş gibi başını salladı ve dönüp koridora girdi Markus.

Mutfak kapısında duran Mary'ye doğru giderken de aynı sözleri (ama bu kez kendi kendine) tekrarladı soluğu altından:

"Neden onaramayacak mışım musluğu?"

*
* *

Musluktu, tuvaletti, kapı ve pencereydi... tek sözle evle ilişik işin her çeşidine heyecan ve gurur duygusuyla başlardı genç Markus.

O gün, kendisini unutmuş, çimliğe bakıyordu.

Aklı çimliğin orta yerinde inşa edilecek havuzun işgali altındaydı. Kimbilir, çimliğe uzun bir süre baktığı takdirde (düşüncelerinin demeyelim) hayallerinin gerçekleşeceğine inanacaktı belki de.

Ama musluk!

Mary'nin dudakları arasından çıkmış *musluk damlıyor!* sözleri şimşek gibi çaktı Markus'un aklına.

Öyleydi Markus.

Severdi ev işlerini.

Her ev işine mahsus giysi sahibiydi: bahçe işlerinde bol *courdroy* pantolon, yensiz caket, (hava sıcaksa) satranç terelin gömlek, (hava yağmurluysa) lastik çizme; motor ve arabayla ilgili uğraşlarında, göğsü üzerine beyaz basma harflerle *Jack Villeneuve* yazılı kırmızı T'gömlek; saçak, lağım, su borularıyla ilgili ev işlerinde yeşil tulum ve geniş siperli ve siperinin üzerinde *N. Y.* harfleri basılı, yeşil kep.

"Markus! Su damlıyor!"

"Geliyorum!"

Koşar adımla koridorun ucundaki içerisinde eski eşya, tamirat aletleri, ve iş giysileri saklı hücreye gitti; sırtı-

na yeşil tulumunu, başına geniş siperli N. Y. kepini geçirdi, ve tepeden tırnağa boru ustası kıyafetiyle dönüp mutfağa girdi.

Yalağın altındaki borudan damlıyordu su.

Suyu bütün eve taşıyan ana borunun kapatılması gerekecekti, bu kadarını biliyordu Markus.

Verandadan aşağı indi, verandanın dibinden geçen ana borunun demir kapağını açtı, ana borunun suyunu kısıp kapattı.

Mary dışçıye gitmişti.

Öğle saatlerine kadar uğraştı Markus, yalağın altında damlayan boruyu bir türlü tamir edemedi. Başarısızlığının nedenini kendinde değil, rahmetli ninesinde buluyordu. Herşey eskiydi ninesinin evinde. Markus'a kahrısa evin içerisinde herşeyin bozulması, bozulup yeniden yapılması gerekiyordu. Mutfakta çay ve kahve setleri, su arıtma aletleri, vantilatör ve robotların her çeşidi; hele duvarlarda boydan l oya sergili şu Devon ve Hampshire görünüşleri, yaprakları kurutulmuş defne dalları kime ve neye lazımdı!

* *

Saat tam ikide çıkmıştı Mary evden.

Bir, belki birbuçuk, saat sonra dönecekti dışçıden.

Mary dönmeden önce borunun tamir edilmesi gerekiyordu. Boru onarılmadığı takdirde Markus'un Mary'den duyacakları vardı.

Gidip gelen verandanın altından geçen ana borunun musluğunu kısıp açıyor, her açtığında yalağın altındaki borudan su (artık damla damla değil) incecik sicim gibi akıyordu. Nerdeyse su basacaktı mutfağı Mary dışçıden dönmeden önce; dizlerine kadar suya batmış bulacaktı kendisini mutfakta Mary.

İmdat!

Boru uzmanı arayıp bulmaktan başka çıkar bir yol kalmamıştı; acelece rehberde su ve boru firmasının telefon numarasını arayıp buldu.

"Alo! *Braer* boru firması mı? Şey... borucuya acele ihtiyacımız var. Evet, şimdi... Mutfakta... Hayır, yalağın altında. On dakika mı dediniz? Evet... Putney Hill... Lynton Grove sokağı. Evin numarası 18. Tamam, on sekiz. Rica ederim... Şey... n'olursunuz acele edin! Evet, şimdi... Kapıda bekliyorum."

* *

On dakika geçmeden evin kapısı önünde mavi bordasına beyaz harflerle Su ve Boru Uzmanları yazılı *Braer* firmasının kamyoneti park etti, ve kamyonetin şoför mahallinden, aşağı yukarı Markus Burton'un yaşında, genç bir adam atladı sokağa.

Yalnızca yaş bakımından değil; boyu bosu, sırtında yeşil tulumu ve başında geniş siperli N. Y. kepiyle (tencere yuvarlandı kapağını buldu deyimi örneğin) kenardan ikisine bakan birine bir tek kişi veya iki ikiz oğlan kardeş izlenimini verebilirdi. *Braer* firmasının genç boru uzmanı da bunun farkına varmış olacaktı ki, uzaktan el etti Markus'a, alet sandığını yerden kaldırıp omuzuna attı ve bahçe yolunu geçerek, yolun ucundaki yerden altı basamak yüksek merdivenin dibinde durdu.

Boru uzmanının bakışları Markus'un kepine yöneltti.

"Okyanus'un bu tarafında da fazla Brooklyn'li çarpıyor göze," dedi genç adam.

"Nee?" dedi Markus.

Borucunun bakışları Markus'un kepine yönelikti hâlâ.

"Brooklyn... Bronks!..."

Hemen anlamadı Markus.

Neden sonra anladı.

"Ben New York'lu değilim; Quebec'liyim," dedi Markus.

"Kanadalı yani."

"Evet, Kanadalı."

"Tuhaf bir memleket Kanada. Et desen, et değil; balık desen, balık da değil. İnsanları da..."

"Dünyanın en zengin memleketi Kanada."

"İngiliz kıraliyetine bağlı her yer zengin... Seyçel Adaları, Jamaika, Sierre Loane, Hong Kong... Su damlı-yormuş evin bir yerinde."

"Evet," dedi Markus.

"Nerde?"

"Yalağın altında."

"Yalak nerde?"

"Mutfakta."

"Mutfak nerde,"

"Beni takip et," dedi Markus.

Ve Markus önde, arkada *Braer* firmasının boru uzmanı, koridoru geçip mutfığa girdiler.

*

* *

Mutfak zemininin küçük bir kesimi incecik su filmiyle kaplıydı.

Borucu alet sandığını mutfak masasının üstüne, kepini başından çıkarıp yalağın bordası üstüne koydu.

Yalak altı dolabın kapısı ardına kadar açıktı. Genç adam, elinde cep feneriyle, yalağın altına sokulup boruya baktı.

"Ana borunun musluğu nerde?" diye sordu genç adam.

"Dışarda. Verandanın duvarı dibinde."

"Önce ana borunun kapatılması..."

"Ben kapattım," dedi Markus.

"Sonuna kadar kapatmamışsın," dedi borucu, "Su damlıyor borudan."

"Benimle gel, göstereyim."

"Ben bulurum, yardıma ihtiyacım yok." dedi genç adam, ve mutfaktan çıktı.

Hemen işe başlayacağı yere bir sürü lafla kafa tutuyordu *Braer* firmasının boru uzmanı.

Ne zaman başlayacaktı borunun tamiratına?

Ne zaman bitirecekti?

Meraktan nerdeyse çatlayacaktı Markus; aynı zamanda Mary dışıçiden dönmeden önce, genç adamın işi bitirmesine dua ediyordu içinden.

Borucu ana borunun suyunu kısıtı, mutfığa döndü, ve elinde cep feneri, tekrar yalağın altına sokuldu...

Uzun bir süre yalağın altına sokulu kaldı borucunun kafası.

"Nasıl?" diye sordu Markus.

Borucudan ses çıkmadı.

Markus bekledi.

Neden sonra aynı soruyu tekrarladı.

"Nasıl?"

"Nasıl ne?"

"Tamirat."

"Ne tamiratı?"

Markus çatılı kaşları altından baktı kafası yalağın altında saklı genç borucunun kıcına, ve, soruyu üç-dört ke-re tekrarlamadan amele takımından cevap almanın müşküliyetini düşündü.

Borucu kafasını yalağın altından çıkardı, dizlerinin üstünde durarak, gözlerini Markus'un yüzüne kaldırdı.

"Bir soru sordun az önce."

"Evet", dedi Markus, "tamirat, kaç dakika..."

"Ne dakikası?"

Markus kol saatine baktı.

"Yani kaç..."

"Anladım anladım," dedi *Braer* firmasının su ve boru uzmanı. "Ama soru kaç dakika değil, kaç saat olmalı."

"Saat mi?"

Borucu elini kaldırıp arkadan başını kaşıdı.

"Başka bir arıza çıkmazsa, en azından bir saat. Beklenmedik bir arıza falan çıkarsa, birbuçuk, belki iki saat."

Borucunun işini kenardan seyrederek zaman öldürecek soydan bir kişi değildi Markus Burton.

Düşündü.

Ne yapabilirdi bir saat içinde?

Düşüncesi uzun sürmedi: East Putney demiryolu hattının altındaki *İnşacılar Deposu*'na uğrayıp planlamış olduğu yüzme havuzu için gerekli malzemeyi gözden geçirir, hiç değilse, havuz için ne kadar para harcanacağını sorup anlayabilirdi.

Kitaplığa girip not defterinden bir tabak kâğıt aldı, kâğıda, 'Mary, East Putney inşacılar deposuna uğramak için çıktım evden, çok geçmez geri dönerim,' notunu yazdı, notu masanın üzerine koydu, mutfaktan çıkmadan önce borunun yanma döndü.

"İşin hesabını..."

"Merak etme," dedi borucu, "hesabı *Braer* şirketi postalar senin adresine."

"İyi," dedi Markus, "Ben bir saat geçmez, dönerim. Ben dönmeden önce işi bitirirsen, sokak kapısını kapatmayı unutma."

*

* *

İnşacılar deposunda çok birşey öğrenemedi Markus.

"Bilemeyiz," dedi deponun yöneticisi John Merson, "Öyle yarım yamalak yorumla iş olmaz. İnşa edeceğin havuzun ölçüsünü, yani eni boyu ve derinliğinin tek mil ölçüsünü, bilmemiz gerek. Tam ölçüsünü ve derinliğini bizlere yazılı olarak sun; ancak o zaman ve ona göre sana birşeyler söyleyebiliriz. İstersen depomuzun yetkilisi gidip görsün havuz inşa edilecek yeri. Ama yukardan hemen açıklamalıyım: vizitin karşılığı seksen beş *pound*."

"Seksen beş *pound* mu?" dedi Markus, sesinde şaşkınlığının edasını gizleyemeyerek.

"Şaşma," dedi deponun yöneticisi, "seksen beş *pound* çok değil; evin East Putney'de değil de, sözgelimi, Selhurst Park'ın bir yerinde olsaydı, ziyaret masrafı yüzelli *pound* olurdu."

'Laf!' dedi içinden Markus. 'Bana kalırsa, malzemesi de dahil, bütün havuzun inşası seksen beş *pound*'u geçmez.'

East Putney hattının altındaki inşacılar deposu oldukça geniş bir yerdi: hücre hücre ve her hücresi tavana dek çimento torbaları, kum çuvalları, ahşap çitler, demir parmaklıklar, ahşap ve alüminyum kapı ve pencere çerçeveleri, su boruları, tuğla ve yapı taşlarıyla tıklım tıklımdı.

Bu kadar malzeme!

Deponun kamyonuna üç-beş çuval kum ve çimento yükleyip East Putney istasyonunun nerdeyse bir çağrım uzağındaki Lynton Grove sokağına gönderemediklerine şaşıyordu Markus. Biraz da öfkeliydi. Depoda çalışanların hepsi yabancıydı. Hele deponun şu yöneticisi! İsmi John Merson'muş... Halis İngiliz ismi! Ama yabancıydı. Jamaika'lı, ya da Honduras'lı. Dudakları, ortasından yarılmış armut gibi!"

Başka bir depoya uğramayı düşündü.
Ama saat üçe yaklaşmıştı.

Mary dönmüştü artık dışçiden; kendisini evde bulamazsa, rahatsız olacaktı Mary.

Düşünce evden açılmışken, *Braer Su ve Boru İşleri* firmasının genç borucusunu hatırladı ve fazla duraksamadan Lynton Grove sokağına dönmeye karar verdi.

*
* *

Mary'nin dışçiden dönmesi hayli gecikecekti.

Bekleme salonu oldukça kalabalıktı.

"Siz biraz erken geldiniz bayan Mary Burton," dedi dışçinin kadın sekreteri, ve kol saatine baktı, "Randevunuz 2.30'daydı. Şimdi saat iki. Sizden önce iki müşterimiz daha var. Özür dilerim, beklemeniz gerekecek."

"Birşey değil; merak etmeyin, beklerim," dedi Mary.

Bekleme odası konforluydu. Özellikle yumuşak meşinle kaplı derin koltuklar, yerde *Axminister* halısı, ve duvarlarda Renoir posterleri. Kendisinden başka beş kişi daha vardı salonda; biri erkek, dördü kadın. Salonun orta yerinde cilalı yuvarlak masa çoğu, yok çoğu değil hepsi, kadın dergileriyle yüklüydü: Lady, Vogue, Harper, Metropolitan...

Mary dergilerin arasından Metropolitan dergisini seçti.

Çekingen karakterli genç bir kadındı Mary.

Metropolitan'ın sayfalarında seks konulu yazıların bolluğunu biliyordu; nedense yine de Metropolitan'ı seçti ve dergiyi açmadan önce karşiki koltukta oturan adama kaçamak bir bakış attı.

Adam kendi dünyasındaydı.

Mary derginin sayfalarını çevirmeye başladı: kadın gecelikleri, en modern kadın çamaşırları, bikiniler, çemizeler, yüzme kostümleri... Derginin orta sayfalarında *Hamile'nin İlk Belirtileri* başlıklı yazı ilişti gözüne, ve, bir kez

daha, karşiki koltukta oturan adama baktı kaşlarının altından.

Adam kendi âlemindeydi hâlâ.

Dergiyi yüzüne kaldırdı Mary.

Yüzüne kalkık derginin sayfasında Mary'nin ne okuduğunun kimse farkına varamazdı.

Hamile olan bir kadının durumunda yer alan değişiklikler şunlardı: memelerde şişkinlik; memebaşlarının kararmaya başlaması; memelerde kan damarlarının daha bir belirgin olmaları; kadının seks organında kaşıntı...

Yazıyı okurken göğüsleri üstünde tuttuğu elini bir ara bacaklarının arasına götürecekti, hemen çekip arkasına sakladı.

"Bayan Mary Burton, sıra size geldi. Rica ederim, doktorun odasına geçin şimdi."

Putney Hill üstündeki evine dönmeyi ah ne kadar da istiyordu Mary!

Ayağa kalktı.

Yüreğinin içinde hem acı, hem de tatlı bir sancıyla dışçının odasına girdi.

*

* *

Tahmin ettiğinden önce dönüyordu Mary Burton Putney Hill üstündeki evine. Memnundu. Yalnızca dışçından ağrısız çıktığından değil; *Metropolitan* dergisinde kadın sorunları, özellikle hamilelikle ilgili sorunlar üzerine edindiği bilgilerden de. Markus'la konuşulacak, sorulacak ve açıklanacak çok şeyler vardı. Hamileliğin ilk belirtilikleri esti aklına, ve güldü. Güldü, çünkü *Metropolitan*'ın yazısını bütün incelikleriyle öğrenince Mary'dan önce Markus görecekti meme ve memebaşlarında yer alan değişiklikleri; daha da fazla: akşam, sabah, (ve geceleyin yatağı içinde uykusu her bölündüğünde) arayacaktı

Markus Mary'nin vücudunda hamileliğin ilk belirgenliklerini.

* *

Evine yaklaşmıştı.

Nerdeyse hoplayıp geçecekti sokağın son kesimini.

Üç ev uzaktaki komşusu George Elwood, her zamanki gibi, evinin önünde park edilmiş arabasıyla meşguldü. Mary'nin her nedense hoşnutluğunun farkına varmış olacaktı ki, başını B.M.W'nun bonetinden kaldırıp bön bön baktı arkasından. O güne kadar Elwood'a ve arabasına riayet etmeyen Mary de başını çevirip, "Günaydın, bay Elwood!" diye seslendi.

Evin sokak tarafındaki küçük bahçe yolunu geçerken aklı *Metropolitan* dergisinde okumuş olduğu kadınsal sorunlarla ilgili yazıdaydı hâlâ. Çok birşey bilmiyordu Mary bu konuda. Özellikle hamilelik üzerine. Ama kusur Mary'de değil, annesindeydi. Küçük bir kızken *hayatî gerçekler* üzerine hiçbir şey söylememişti annesi Mary'ye. Elbetteki küçük kızlar küçük kedi yavruları gibi saf ve masumdular; ancak kedi yavruları büyüyüp kedi oldukları gibi, küçük kızlar da büyüyüp günün birinde kadın oluyorlardı.

Bahçe yolunu koşar adımla geçti; yerden altı basamak yüksek merdivenin basamaklarını çifte çifte atlayıp çıktı koridora, ve daha koridorun ucundayken, "Geldim, Markus!" diye seslenecekti heyecanla, ama seslenmedi; sürprizle, mutlu yüzü ve mutlu sesiyle çıkacaktı mutfakta Markus'un karşısına.

* *

Markus, geniş siperli N. Y. kepini başından çıkarıp yalağın bordası üzerine koymuş, bütün vücuduyla yalağın altına sokulu duruyordu dizlerinin üstünde.

Yalağa doğru yürüdü Mary.

Yalağa bir adım kala durdu, eğildi, elini arkadan Markus'un iki bacağına arasına soktuğu gibi erkeklik aletinin yufka yerini tutup sıktı, sıkmasıyla da Markus'un kafası müthiş bir gürültüyle yalağın lekesiz çeliğine çarpması bir oldu, ve Markus, içi kum dolu bir çuval gibi, yalağın altına büzülüp kalakaldı.

"Markus!"

Ses çıkmadı Markus'tan.

"Markus!"

Markus kııldanmadı.

"Markus!"

Ses etmek ve kııldanmak da ne! Markus ölüydü!

"Markus! Markus! Markus!... Aman tanrım, ben ne yaptım, ben neyledim!... Markus! Markus!..."

Ayaklarından tutup çekti, Markus'u yalağın altından çekip çıkarmaya çalıştı; başaramadı.

Artık kendisi de sessiz ve ürkek, içini çeke çeke, sonra da boğula boğula ağlamaya başladı Mary.

Ama ağlamayla Markus'u diriltemeyeceğinin farkındaydı Mary.

Mutfaktan oturma odasına koştu, kapının yanındaki alçak kürsünün üstünde duran telefonun duyarlılığını kaldırdı, telefonun hastahane ambulans servisine mahsus 999 numarasını çevirdi.

"Alo!... Ambulans servisi mi?... Şey... ben kocamı öldürdüm!... Polise mi? Ne diyeceğim polise?... Anlıyorum, anlıyorum, ambulanslar ölümler için değil... Evet, cenaze arabaları... Evet, ama kocam mutfakta yalağın altında yatıyor. Belki ölmemiştir diye... Ben defalarca Markus! Markus! diye seslendim... Çıt çıkmadı kendisin-

den. Nabzını mı?... Nabzı neresinde?... Ben her yerini biliyorum kocamın, ama nabzını tutup hiç bakmadım... Gelecek misiniz?... On dakika mı dediniz?... Oh, teşekkür!... Teşekkür ederim!... Lynton Grove sokağı... evin numarası on sekiz... Teşekkür..."

*
* *

Tam on dakika sonra *paramedic* ekibiyle St. George hastahanesinin ambulansı park etti Lynton Grove sokağının 18 numaralı evi önünde.

İki *paramedic* ambulandan atladıkları gibi montajlı sedyeyle evin içerisine koştular.

Mary mutfak masasında, kafasını iki elinin arasına almış, ağlıyordu.

"Alo! içerde kimseler var mı?" diye seslendi *paramedic*'lerden biri koridordan.

"Burada!" dedi Mary.

Ambulansçılar mutfığa girdiler.

"Kurbanınız nerde?"

Yalağın altını işaret etti Mary.

"Ordâ... Yalağın altında."

Ambulansçılar Markus'un iki bacağına kavradılar, çeke çeke vücudunu yalağın altından çıkardılar. Markus, sessiz ve kımıldanmaksızın, yüzüstü yatıyordu. *Paramedic*'lerin biri elini Markus'un kafası üstünden geçirdi. Kan falan yoktu görünürde ama kafasının tam da tepesinde saçlarının arasından sivrilip çıkmış erik büyüklüğünde rengi kırmızı ve mor bir şiş çarpıyordu göze.

Paramedic elini Markus'un yeşil tulumunun yakası arasından geçirip boyun damarında nabzını dinledi; sonra öbür eliyle saçlarından tutup kafasını kaldırdı, gözkapaklarını açıp gözlerinin içine baktı; daha sonra da bakışlarını masada ağlayan Mary'ye kaldırdı.

"Ağlamayın", dedi *paramedic*.

Nasıl ağlamasındı!

Hüngür hüngür ağlayarak, mutfaktan oturma odasına geçecekti Mary, kapıda duraksayıp, yerde yüzükoyun uzalı yatan kocasına baktı.

"Ağlamayın," dedi *paramedic* tekrar, "Hayatı tehlike-de değil, ama hastahaneye kaldırmamız gerek. İsterseniz siz de geliniz; ambulansa kocanızın yanına oturabilirsiniz."

Mary duymadı ambulansçının sesini.

Markus'u yerden kaldırıp sedyeye yatırdılar.

*

* *

Durum sandığından çok daha berbattı Mary için.

Markus'suz, koca evin içerisinde yapayalnız kalmıştı Mary. Yalnızca oturma odasının eşyaları değil, odanın duvarları da acıyarak bakıyorlardı Mary'ye. Artık Markus'la öpüşmek, Markus'un (gerçek veya hayalî) planlarını dinlemek, ve çocuk doğurmak umutları şöyle dursun, bu evin duvarları arasında taş kesilecekti Mary; ya da eriyip gidecek, yokluğa dönüşecekti.

Uzun bir süre oturdu sedirde.

Neden sonra (artık Markus'a değil de kendi haline acıyarak) ayağa kalktı, yavaş yavaş yürüdü, oturma odasından çıkıp mutfığa girdi.

*

* *

Markus'un ölümü herşeyi, ama herşeyi, yalağın altında çatlak borudan damlayan suyu bile, alıp gitmişti mutfaktan; yalağın lekesiz çelik bordası üstünde yalnızca Markus'un N. Y. kepi kalmıştı.

Mary yalağa yaklaştı, Markus'un kepini kaldırıp göğsü üstüne bastırdı; sonra dudaklarına kaldırıp öptü kepi. Kimbilir, haklıydı belki Markus. Ninesi Dorothy'den kalma evin içersinde herşey eskiydi, herşey mazi kokuyordu. Değiştireceğim, diyordu Markus, değiştireceğim, diyor-du; yeniyi, yeniliği özlüyordu; yalnızca özlüyor değil, yenileştirmek için can atıyor, çaba harcıyordu. Ve işte, sonunda yeniliğin kurbanı olup gitmişti Markus.

Dışardan sesler geldi.

Mary kulak kabarttı.

Her kafadan bir ses çıkıyordu.

Ama kimin ne dediği, kimin kime seslendiği belli değildi.

Aslında dışarda olun bitenler Mary'nin umurunda da değildi. Mary için olanlar olup bitmişti artık. Güzeldi Markus'la yaşamak. Ama bütün kötü şeylerin bir sonu olduğu gibi güzelin de sonu vardı.

Mutfaktan koridora çıktı.

Sokak kapısına doğru giderken ambulansın arka kapısını görebiliyordu.

Ambulans hareket etti.

Üç-beş kişi, ve aralarında komşusu bay George Elwood, evden uzaklaşan ambulansın ardından bakıyorlardı.

Mary yavaş yavaş yürüdü, koridoru geçip sokak kapısının eşiği üstünde durdu, ve ... olacak da o anda oldu işte! Sırtında yeşil tulumu, başında N.Y. kepi, evin önünde birikmiş küçük kalabalığın içinden Markus çıkmış, gülen yüzü ve gözleriyle Mary'ye doğru geliyordu.

Her yer ve herşey karardı Mary'nin gözlerinde, ve Markus! demesine kalmadan eşiğe düştü Mary, ve sessiz soluksuz, büzüldü kaldı.

Önce komşusu George Elwood atıldı kalabalığın içinden, yerden altı basamak yüksek merdivenin basamaklarını ikişer ikişer atlayıp Mary'nin yanına geldi, eğilip iki eliyle Mary'nin omuzbaşlarını doladı.

"Bayan Mary!.. Bayan Mary!.."

Markus olup bitenlerin farkında değildi; alabildiğine açık ve şaşılı gözleriyle bakıyordu uzaktan Mary'ye.

Ne olmuştu Mary'ye?

Nasıl olmuştu?

Neden Mary evin eşiği üstünde büzülü yatıyordu?

Bilmiyordu Markus.

Üç yıldır evlilik hayatlarında benzeri bir durumla karşılaşmamıştı.

Eliyle N. Y. kepini ensesine itip başını kaşıdı Markus.

Dişçideydi Mary. Yorgun dönmüştü muhakkak eve. Ama neden... neden oturma odasında sedirin üstünde veya yatmalıkta değil de eşikte büzülmüş yatıyordu?

"Mary!"

Mary'nin yerine bay George Elwood seslendi Markus'a:

"Bayan Mary bayıldı!"

Bayıldı mı?

Ama neden?

Bay George Elwood'a soru sormanın zamanı değildi.

"Sen iyi bir adamsın, George Elwood!" dedi Markus, yerden altı basamak yüksek merdiveni çıkarak.

Ama Mary bayılmış değildi.

Hoş, büsbütün değil; biraz bayılmıştı Mary.

Gözlerini açtı Mary. Tekrar kapattı gözlerini, ve sancıyla yüzünü buruşturdu.

Mary'nin olağanüstü birşey gördüğü aşikârdı.

"Bayan Mary Burton, birşey mi gördünüz?" diye sordu George Elwood.

"Evet," dedi Mary, "Evet, kocamın hayaletini görüyorum."

"Nerde?"

"Orda... merdivenin üstünde... Gözlerimin önünde duruyor kocamın hayaleti."

"O adam kocanızın hayaleti değil."

"Kocamın hayaleti!... Görüyorum! Gözlerimin önünde duruyor!"

George Elwood caketini sırtından çıkarıp Mary'nin kafası altına sokuşturdu.

"Rica ederim, yatışın bayan Burton. Merdivenin üstünde duran adam hayalet değil, etli ve canlı kocanız. Kocanızın tâ kendisi!

Kocasının tâ kendisiyse neden taştan heykel gibi duruyordu merdivenin üstünde? Neden ses soluk çıkarmıyordu, ve Mary'nin yanına gelip Mary'nin alnını, gözlerini öpmüyordu?

Bunun sebebini, yalnızca Mary değil, George Elwood da anlamıyordu; Markus'un kendisi de huzursuzlaşmıyordu bir türlü. Nasıl huzursuzlaşsındı? İlk görüyordu Mary'yi böylesi bir durumda.

Eşikte büzülü yatan kadın Mary değildi belki. Mary o kadar hayaleti öyküleri biliyordu ki... Kimbilir, Mary'nin kendisi de bir hayaletti belki; tam bir hayalet değilse de, yarı hayalet, ya da hayaletlere hısımlı akrabaydı. Aksi takdirde verandaya açılan saydam kapıdan girip çıkan; bahçede Camelia'nın gölgesinde oturup serçelerin cıvıltılarını dinleyen; oturma odasında sedire oturup kitap okuyan Dorothy'nin hayaletini görüyorum demezdi Markus'a. Markus'un kendisi Dorothy'nin hayaletini görmüyordu da o, Mary, nasıl görüyordu?

Bunu anlamak zordu işte.

Mary'nin dedeleri İrlanda asıllıymışlar; İrlanda'dan geliyormuşlar. İrlandalı katoliklermiş!... İrlandalı katolikler her yerde ve her zaman hayalet görüyorlardı. Başkalarının hayaletlerini görmediklerinde kendi hayaletlerini görüyorlardı.

Ama büsbütün hissiz duygusuz değildi genç Markus Burton.

Altı basamak merdiveni çıktı, Mary'nin başı ucunda durdu, ve eğilerek, merakla Mary'nin yüzüne baktı.

Mary'nin başı George Elwood'un kolları arasındaydı hâlâ.

Oyalanayım diye, hatta biraz keyf çatayım diye, yatıyordu adeta eşikte.

Bir kadına kocasından başka birinin kolları arasında yatmanın büyük bir ayıbı yoktu aslında. Ya ne! Kocasından başka birinin koynunda yatmak, hatta başka bir erkekle sevişmek, kötü birşey sayılmazdı evli bir kadın için. Aşkı güçlendiriyordu; aşkı temiz ve gerçek kılıyordu başka biriyle sevişmek.

Yaşına rağmen, pragmatist bir adamdı Markus Burton. Mary'nin George Elwood'un kolları arasında duyduğu hoşnutluğu önlemeye ilerde kendisinin de hoşlanacağı şeylerden kendisini mahrum edebilirdi.

"Mary," dedi Markus, az daha Mary'nin üzerine eğilerek.

Mary gözlerini yumdu.

Uzunca bir süre gözleri yumulu kaldı.

Neden sonra gözlerini açtı Mary.

Markus o denli eğilmişti ki, soluğunu şakağının üstünde hissediyordu Mary ve Markus'un soluğu, Markus'la seviştikleri anda gibi, ılık, hattâ sıcacıktı.

"Sen misin?" diye sordu Mary.

Markus ses etmedi.

Ak pak dişleriyle gülüyor, ama ses soluk çıkmıyordu Markus'tan.

Mary elini Markus'un yüzüne kaldırdı; elini Markus'un şakağı üzerinden geçirdi; sonra da, olanca gücüyle, Markus'un burnunu tutup sıkı.

"Ah, Maryyy!.. Yapma! Burnumu ağrıttın!"

Ne ki aşkı, ağrıdan güçlüydü Markus'un; elini Mary'nin yüzüne uzattı; Mary'nin alnını okşadı.

"Cancığım," dedi Markus yavaşça.

Ama Mary...

Şu anda evin bütün kapılarını açıp kendi canını kapı dışı edesi geliyordu.

"Cancığın mı? Ben senin cancığın mı?" dedi Mary.

Belli ki, Mary Markus'a küskündü.

'Mary'siz ben ne yapacağım? Nasıl yaşayacağım?' diye düşündü Markus.

Mary'nin canlı ve kendisinin yanında olması için en büyük fedakârlıklara hazırdı Markus Burton. Hatta bahçede yüzme havuzunu inşa etmekten de vazgeçebilirdi. 'Kendin ol!' Her zaman kendin ol! diyordu Mary Markus'a.

Şimdi söz verebilirdi Mary'ye: başka bir kimse değil; her zaman kendisi olarak kalacaktı Mary'nin yanında, ve 'Geçmiş yabancı bir memlekettir Mary, unut geçmiş, ileriyi ve yeniyi düşün! demiyecekti artık Mary'ye.

"Mary, beni görüyor musun?" diye sordu Markus.

"Görüyorum," dedi Mary, "görüyorum."

"Dışçiden ne zaman döndün?"

Mary omuz silkti.

"Bilmiyorum ne zaman. Bir saat... belki fazla."

Markus ayağa kalktı.

"Gidip musluğa bakayım..."

"Ben baktım, damlamıyor artık. Bir güzel onarmışsın boruyu."

"Ben onarmadım boruyu."

"Sen onarmadın da kim..."

Markus omuz silkti.

George Elwood da ayaktaıdı şimdi.

"Sizi size bırakayım artık," dedi Elwood.

Mary'nin gözleri gülüyordu; gülümsemesiyle teşekkür ediyordu Mary bay George Elwood'a.

Elwood yerden altı basamak yüksek merdiveni indi, evine doğru uzaklaşmaya başladı.

Mary'nin kolundaydı hâlâ Markus, George Elwood'u görmüyordu. İki kolkola koridoru geçip mutfığa girdiler.

*
* *

Yalağın altında damlayan su kesilmişti; zemin silinip kurutulmuş, *Braer Su ve Boru* firmasının genç uzmanından iz kalmamıştı mutfakta.

Yalnızca...

"Markus!"

"Evet!"

"Yalağın bordasına bak!"

Markus yalağın lekesiz çelik bordasına baktı.

"Bakıyorum, ne var?"

"Senin kepin!..."

"Benim kepimi mi görmedin hiç?"

"Ama..."

"Ama ne?"

"Senin N. Y. kepinini çifte görüyorum. Biri senin başında, öteki yalağın bordası üzerinde."

"Oh, Mary! Sen herşeyi çifte görüyorsun!"

"Markus! Ben herşeyi çifte görmüyorum! Yalnız şu anda... şu anda N. Y. harfli iki kepin görüyorum. Birisi senin başında, öteki yalağın bordası üstünde. Yalağın bordası üstündeki kepin kimin?"

"Benim," dedi Markus.

"Ama seninki başında..."

"Evet, evet, şey... Benim iki kepinim var. Birisi başımda, öteki yalağın bordası üstünde."

"Bilmiyordum iki kep sahibi olduğunu. Özür dilerim, Markus. Sık sık huzursuzlaşıyorum. Dorothy'nin hayaletini görmediğimde senin hayaletini, ya da kepini çifte görüyorum. Bir yıl daha kıcımla öyle korlar üstüne oturur da hamile olmazsam, seni de çifte göreceğim, Markus," dedi Mary, ve güldü. Markus da güldü, ve ikisi kolkola, on sekiz basamak merdiveni çıkıp, yatmalığa girdiler.

Haklıydı Markus; yatmalıkta da Mary kendini çifte bir durumda buluyordu zaman zaman; biri ödeviyle görevli ve öğretmeninin karşısında sorumlu bir okul kızı havasında; ötekiyse, modern üniversitelerde olduğu gibi, saydam buluzu ve mini eteğinin içinden sıyrılıp çıkarak, çınlıçplak bedenini öğretmenine sunma havasında.

Yatakta soyunup Markus'un kucağına sokuldu Mary.

Meme ve memebaşlarında yer alacak olan değişiklikleri şimdiden Markus'un görmesine olanak yoktu.

Yazın sonu yaklaşmıştı.

Akşamları, ve sabah saatlerinde, serin bir yel esiyordu nehirin yüzünden. Ufuktaki güneş göğe yükselip nehirin karşı yakasındaki Bishops Park'ın akçaağaçları üzerine çıkınca yüce bir zümrüt gibi ışıldıyordu çimlik güneşin göz kamaştırıcı ışınları altında.

Güzeldi çimlik.

Markus'un aklı çimlikte inşa edeceği yüzme havuzundaydı hâlâ. Güzeli daha bir güzelleştirecekti Markus. Çimliğin ortasında suları ılık ılık yüzme havuzu, ve havuzun çevresinde renkli şemsiyeler, yüce saksılarda rengârenk güller, *azelea*'lar... Komşu evlerden, yalnızca komşu evlerden değil; Fulham ve Hammersmith semtlerinden, Wimbledon'dan, hatta Croydon gibi uzak semtlerden

genç kızlar ve delikanlılar geleceklerdi Lynton Grove'un yüzme havuzuna.

Yok, Mary'yi aklından çıkarmıyordu Markus.

Nasıl unutsundu Mary'yi! Bedeniyle besliyordu Markus'u Mary; bedeninin en tatlı meyvesini sunuyordu Markus'a, ve onun kollarının sığınağında kendini unutup göksel bir varlığa dönüşüyordu Markus. Mary'yle bir anı yaşamak, ölüp yeniden dirilmek gibi birşeydi.

Ama.

Ama yalnız kaldığında yüzme havuzu giriyordu aklına, ve havuz Mary'nin aşkını (büsbütün aklından çıkarıp atmıyorsa bile) aklının en uzak bir köşesine itiyordu.

İnşa edilecekti havuz!

Yüzme havuzundan gelecek maddi gelir de gözardı edilemezdi üstelik!

East Putney demiryolu hattının altındaki *İnşacılar Deposu*'ndan başka üç inşacı deposunun telefon numaralarını arayıp buldu Markus rehberde: biri Croydon'da, öteki East Ham'da, üçüncüsü Clapham Common'da. On çuval kum mu, bir torba çimento mu farketmez; istediğiniz kadar alabilirsiniz. Ancak depomuz inşa malzemesini ulaştıramaz evinize. Yalnız kendi taşıt aracınızla taşıyabilirsiniz, dediler Croydon ve East Ham'dakiler. Markus'un yaşı dokuzun üstünde ihtiyar Ford'u sekiz torba çimentoyu ve on iki çuval kumu, ve bilmediği kadar tuğla ve su borularını taşıyamazdı evine. Croydon inşacılar deposu daha bir anlayışlı çıktı: hay hay, *mister*, dediler; başüstüne dediler.

Sevinçliydi Markus.

İliklerine işlemiştii sevinci o gün. Çimlikte yüzme havuzu inşa etme planını Mary'den gizliyecek durumda değildi artık. Nasılsa görecekti Croydon inşacılar deposunca bahçeye taşınacak kumu ve çimentoyu.

Meramını Mary'ye açıklamamanın zamanı gelmişti.

Ve açıkladı Markus.

Mary dinledi.

Dikkatlice dinledi.

Ama ses etmedi.

Beraberce verandaya çıktılar.

Mary verandanın yerden altı basamak yüksek merdiveninin üstünde durarak, uzun uzun çimliğe baktı; bahçeyi komşunun bahçesinden ayıran çitin dibindeki *Camelia*'ya ve *Hibiscus*'a baktı; bakarken belli belirsiz bir gülümsemeyle aralandı dudakları, ve (Markus'u bu yeni kararından vazgeçiremeyeceğini biliyordu muhakkak) yüreğinin içindeki kuşku düğmesini kıstı, ve kısılmış kuşku düğmesiyle dudakları da kısıldı, ve gülerek eliyle Markus'un belini doladı.

* * *

Gökyüzü alabildiğine yüksek ve maviydi.

Gün öylesine güzel bir gündü ki, nehirin karşı yakasındaki Bishops Park'ın akçaağaçları, güzel günün keyfini çatıyorlar gibi hafif bir hissiyle titreşiyorlardı.

"Mutfakta çay demledim; istersen çayımızı veranda da içelim," dedi Mary.

Markus başını salladı.

Mutluydu Markus.

Mary'nin desteğini böylesine kolay kazanacağını düşünmemişti. Keyfince içecekti çayını verandada. Anlayışlı, anlayışlı olduğu kadar da dünyanın en güzel kadınıydı Mary. Çimlikteki yüzme havuzunu öncesinden çok daha belirgin ve güzel görüyordu Markus.

Belli ki, Mary de mutluydu o gün.

Yine o gün yüzme havuzuna isim koymayı düşündü Markus: *Lynton Grove'un Güneşli Tarafı* olacaktı havuzun ismi.

Markus'un yanındaydı hâlâ Mary. İçi burkularak bakıyordu çimliğe. Ne ki, huzursuzluğunu Markus'a belli etmeden, dönüp mutfağa girdi.

Markus'un o günkü mutluluğu hiçbir ölçüyle ölçülemezdi.

İki bardak demli çayla Mary verandaya döndüğü zaman yeni bir öneriyle çıkacaktı Markus Mary'nin karşısına: Mary, gel ikimiz yeniden evlenelim!

Şaşırmayacaktı Mary. Şaşamazdı, çünkü yeniden evlenecekleri takdirde, Mary'nin kolay hamile olabileceğini açıklayacaktı Markus Mary'ye.

Bakışları güneş ışınları içinde yıkanan bahçeye yönelikti Markus'un. Hava alabildiğine sıcaktı. Elinden gelse bahçeyi çeviren bütün *pancurları* kapatır ve serin havada hemen havuzun inşasına başlardı Markus.

Bahçeye bakarken ninesi Dorothy esiyordu aklına:

Pek dindar değilmiş ninesi; yine de kocası John Marple'ın ölümünden sonra bir rahibin kızı gibi yaşamış bu evin içerisinde; zamanın rahiplerinden değil, kraliçe Victoria çağından kalma bir rahibin kızı gibi.

Kanada'dan Londra'ya taşındıkları zaman kitaplıkta Dorothy'nin küçük *Hatıra Defteri*'ni bulmuştu Markus. Evin içerisinde gereksiz birçok eşyayı çöp tenekesine attığı gibi, defteri de atacaktı, Mary çekip almıştı Markus'un elinden.

Ninesi Dorothy'nin deftere yazdıkları (özellikle hayat anlayışı üzerine yazdıkları) gülünçtü Markus için. Her pazar kiliseye gidermiş ninesi; haftanın hiçbir pazarını kaçırmazmış. Yaşam anlayışı da anlamsızdı ninesi Dorothy'nin genç Markus için: hiçbir insanın yaşam anlayışı başka bir insanın yaşam anlayışına uymaz; her insan kendi yaşamını kendine göre yaşar; ben bahçemde otu-

rup çiçeklere konuşmak, çiçeklerle dertleşmek istiyorsam, başkaları hakkımda *bu kadın delidir* deseler bile, çiçeklere konuşur, çiçeklerle dertleşirim, diye yazmış *hatıra defteri*'ne. Hele binbaşı Aleksander Weber üzerine yazılı satırları okurken katıla katıla gülüyordu Markus. Sihirbazmış Aleksander Weber. Çok severmiş ninesi Weber'i. Weber de severmiş Dorothy'yi. Dorothy'ye göre binbaşı Aleksander Weber ninesi Dorothy için yaşıyor-muş. Dorothy'siz hayatın ve yaşamanın çok bir anlamı kalmayacakmış binbaşı Aleksander Weber için. Yine de, binbaşı Weber gözlerini hayata kapatana kadar, sevimli platonik bir sevi olarak kalmış aralarında.

Ninesinin alınteriyle kazandığı parayla inşa edilmiş çocuk bahçesi üzerine yazdıklarını da anlamak zordu Markus'a. Oturdıkları Lynton Grove sokağından çok uzakta değildi bahçe; on dört numaralı otobüs çocuk bahçesinin yanından geçiyormuş; Mary birkaç kez bahçeyi gidip görmeyi Markus'a önerdiyse de "Çocuk bahçesi mi görmedin hiç!" diye kesip atmıştı Markus. Mary ısrar ettiği zaman, "Ok'ey Ok'ey! Önce çocuğu doğur; doğurunca çocukla gideriz çocuk bahçesine," diyordu Markus.

Kusur, kusurdan da fazla, sorumluluk yine Mary'nin üzerine yükleniyordu.

'Kusurun kendinde olmadığını nereden bilen?' diyesi geliyordu Mary'nin Markus'a, ama uysal, biraz da çekingen, genç bir kadındı Mary; üstelik, *önce çocuk doğur, doğurunca çocukla gideriz*, kelimelerinde Markus'un erkek olmanın gücünü ve gururunu duyduğunu düşünüyordu.

Markus'un gururunu incitemezdi Mary.

Aslında Markus neyse öyle kalacaktı Mary'nin yanında ve Markus'u ömrü boyunca olduğu gibi kabul edecekti Mary. Markus'u bildi bileli, kendinden başka olmak istiyor ve bu istemiyle genç Markus gerçek ve sevimli bir Markus oluyordu Mary'nin gözlerinde ve gönlünde. Hiç değilse öyle olmasını özlüyordu Mary.

Evet, Markus durmadan güçlü olmanın, büyük olmanın, ünlü ve zengin olmanın yolu yordamını arıyordu; Mary'ye ev kadını, ve ana olmak istiyordu. Her ikisinin de istemleri güzeldi, ulviydi. Ancak istemlerinin gerçekleştirilmesi kolay olmuyordu. Hoş, Markus'a göre kolaydı. Dorothy hanımın, ve külleri Brighton denizinin sularına karışmış John Marple'ın hayatları ikisine örnek olabildi tabii. Ne ki, genç Markus etkilenecek soydan bir adam değildi; Mary de (*Madame* Dorothy örneğin) hem edebiyat ve rönesans sevdası, hem de çocuk doğurma istidadına sahip bir kadın olamazdı. *Madame* Dorothy'nin *Hatıra Defteri*'ne yazdığı gibi: *hiçbir insanın yaşam anlayışı başka bir insanın yaşam anlayışına uymaz, her insan kendi yaşamını kendine göre yaşar.*

Evet, Mary Mary'ydi, ve başka bir Mary olamazdı.

Olmak istemiyordu da.

Dostu, yoldaşı, oynaşı, kocası Markus vardı.

Yalnız...

Yalnızca zaman zaman Markus'un gerçek dünyasını hayalî dünyasından ayırdetmenin zorluğunu çekiyordu Mary. Tam onsekiz yaşındaydı Markus'un evlenme önerisiyle karşılaştığı zaman.

Evlenme!

Yok diyemezdi Mary; evet de diyemezdi. Derin ve uzun bir suskunlukla karşılaşmıştı Markus'un önerisini. Markus Mary'den red cevabını alacağını düşünmüş olacaktı ki, yüzü bozulmuş, gözleri küçülüp göz çukurlarının içine kaçmıştı. Markus *hayır* cevabını kolay kabul eden soydan bir delikanlı değildi. Ne ki, Markus'un evlenme önerisiyle birlikte sarsıntı dalgalarının üstüne üstüne geldiklerini hissederek gibi olmuştu Mary.

Ne diyecekti?

Evet, derse ne olacaktı?

Yok, derse ne olacaktı?

Evet derse, on sekizinde evli bir kadın; on dokuzunda gebe bir kadın; yirmisinde çamaşır teknesinde çamaşır yıkayan, mutfak yalağında bulaşık yıkayan bir kadın; yirmi sekizinde saçlarını kır tutmuş bir kadın; otuzunda eteğine asılı bir sürü çocuk.

Yok derse...

Quebec'in içerisinde Mary gibi, Mary'den çok daha güzel, sarışın kızlar mı yoktu?

Utançtan kıpkırmızı, sonra da korkudan apak olmuş Mary'nin yüzü, boğazının içi kurumuştu.

Yok, diyemiyordu.

Evet, diyemiyordu.

Yalnızca Markus'a yaklaşıp elini Markus'un omuz-başı üzerine koymuş, hafifçe Markus'un şakağını öpmüş-tü.

Öpüyü *evet* yerine kabullenmişti Markus.

Başka türlü kabullenemezdi. Mary de... Mary de hayal kırıklığına uğratamazdı Markus'u.

İşte, böylece çocuk bahçelerinde tahta beygirin sırtına hiç binmemiş Mary kendisini yaşam yolunun sonuna kadar götürecek olan atı eyerlemişti o gün. Ve o günden sonra da Markus hayatın tâ kendisi olmuştu Mary için...

İki bardak demli çayla döndü Mary verandaya.

Daha uzaktayken Markus'un yüzme havuzu *rüyasında* olduğunu görüyordu Mary.

Markus'un çayını verandanın ahşap korkuluğu üzerine koydu, kendisi gidip verandanın ucundaki iki hasır koltuğun birine oturdu, çayını yudumlamaya başladı. Arada başını kaldırıp Markus'a bakıyor, ve her baktığında, 'Kaabil değil; er-geç uyanır Markus,' diyordu içinden. Uyanınca da Markus'un kendine geleceğini umuyordu Mary.

Rüyaydı yüzme havuzu!

Herşeyi değiştiriyordu Markus.

Hem de kendisi, kendi gücüyle.

Bahçeyi yabanıl bitkiler sarıp sarmalamışlardı.

Bahçeyi değiştireceğim; bahçenin ucundaki elma ağacının en yüksek dalında doğuracağın çocuğumuz için salıncak yapacağım; çimliğe çeki düzen vereceğim; çimliğin çevresinde güller ekeceğim, derse anlardı Mary. Ama çimlikte yüzme havuzu!...

*

* *

İhtiyar elma ağacı son yazını yaşıyordu; yaprakları zamandan önce sararmış, en üstteki iki dalı kurumuş, gövdesinde uzun zaman böceklerin her çeşidine sığınak olmuş kabukları çürüyüp çimliğe dökülmüşlerdi.

Çayını yudumlarken, aklının bir köşesinden Dorothy hanımın sesini duyuyordu Mary:

‘Üzülme Mary. Kötü şeylerin sonu olduğu gibi güzeli de sonu var. Her bahar çiçeklerin en güzeliyle çiçeklenen *Crab Apple* çiçeklenmeyecek gayrı. Markus’a söyle, elma ağacının olduğu yerde başka bir çiçeklenen ağaç diksin... *Japonica* kiraz ağacını diksin... Baharda gencecik ve en güzel gelinler gibi çiçeklenir *Japonica*. Ama ısrar et, sakın bahçeyi ağaçsız bırakmasın. Bahçe ağaçsız kalırsa, yalnızca benim ruhum değil, serçeler de üzülürler.’

Uyanacaktı Markus.

Markus’u Mary uyandırmazsa, hayatî gerçekler uyandıracaktı Markus’u gördüğü rüyasından günün birinde.

"Markus! Saat ikide Monte Carlo *Grand Prix* otomobil koşusu var televizyonda. Seyredecek misin?"

Markus duymadı.

Yok, sağır değildi Markus; uzaktan seslenmişti Mary.

Yine de yüreğinin sıkıldığı gözlerinde okunuyordu Mary'nin- çoğu zaman kulağına seslendiğinde de duymuyordu Markus Mary'i. Markus'un duymazlığı kırgınlığa sürüklüyordu Mary'yi; geceler içinde rahatsız bir uykuyla uyurken, korkutucu rüyalar görüyordu: bir bakarsın yüce, sağlam, çam yarması pehlivan gibi bir adam; başka bir anda yüce kafalı ama vücudunu cüce görüyordu Markus'un. Terler içinde uyandığı oluyordu. Yanında Markus'un homurtulu bir uykuyla uyuduğunu gördüğü gecelerde hüzne gömülmekten alamıyordu kendini.

Bazı günler kaybolup gidiyordu Markus. Markus'un ortalıkta görünmediği saatlerde evin içerisinde yalnız kalmanın hoşnutluğunu hissediyordu Mary; inşacı Markus'un değiştiremeyeceği bir dünya açılıyordu Mary'nin gözleri önünde; çiçekli ve mis kokulu ısıll ısıll bir dünya.

Bazan Markus'un aşkı da yoruyordu Mary'yi.

Hayır, büsbütün Markus'un uzağında kalamazdı Mary; günün yalnızca iki, belki üç saatini Markus'suz geçirmek, daha doğru Markus'un yeni tasarılarını işitmek, bahçede *Camelia*'nın gölgesinde oturup nehirin med vakti ışıltılı sularına bakmak yetiyordu. Öyle bir anda hayat tatlı bir rüya gibi geliyordu Mary'ye. Dorothy hanımın ruhuna bürünüp saatlerce *Camelia*'nın gölgesinde oturası geliyordu.

Gün güneşliydi.

Duvarın dibinde olağanüstü boy atmış papatyalar- dan bir papatya koparıp yüzüne kaldırdı, ve papatyada Dorothy hanımın yüzünü görür gibi oldu Mary. Oysa tanımıyordu, ömründe hiç görmemişti Dorothy hanımı. Ama papatyada Dorothy'nin yüzü yansımıştı o gün.

Uzunca bir süre çiçeği göğsü üstünde tuttu. Neden sonra döndü, başını kaldırıp verandaya baktı.

'Dorothy hanım ilahi bir kadındı,' dedi içinden, ve yavaş yavaş yürüdü, çimliği geçerek, verandaya çıktı, çıkınca da başını çevirip yeniden çimliğe ve çimliğin ucun-

daki alçak duvarın dibinde boy atmış yazın son çiçeklerine daldı.

"Sevi," dedi soluğu altından.

Ve farkında olmadan *sevi* üzerine düşünmeye başladı:

'Sahnede *sevi* dramını oynayanların kutsal tekelindeydi *sevi*. Dorothy onlardan biri oldu. Bense...'

Kendisinin kim, ne olduğunu, hayatî dramın sahnesinde nasıl bir rol oynadığını bilemedi.

Yorumsuz bir yaratıktı Mary.

Ama gençti.

Yüzü, genelde, beyaz ve soluktu Mary'nin.

Ama o gün...

O gün güneşin ılıcık ışınları altında değil, *madame* Dorothy'nin anısıyla yüzünün pembemsi bir renge girdiğini hisseder gibi oldu. Şu anda Markus evin kenar duvarı gerisinden çıkar da Mary'nin karşısında durursa, yüzünün pembemsi güzelliğini görür mü acaba?

Görmezdi.

Belki görürdü.

'Mary! Bugün sen çok güzelsin. Neden?' diye sorarsa.

Güldü Mary.

Benzeri bir soruyu soracak olursa, 'bahçede Dorothy'nin hayaletini gördüm de güzelleşti yüzüm,' diyemez miydi Markus'a?

*

* *

Dalgındı Mary.

Evin kenar duvarı gerisinden çıkıp verandanın yerden altı basamak yüksek merdiveni dibinde duran Markus'u görmedi.

"Mary!"

Tıs çıkmadı Mary'den.

"Mary!"

Sisli düşünce perdesi kaplamıştı Mary'nin aklını.

"Mary!"

"Buradayım, Markus!"

"İnşacılar deposunun kamyonu kum ve çimento taşıyacak bugün bahçeye."

Başka birşey daha söyleyecek diye sessizce bakıyordu Mary Markus'a.

"Ee?"

"Ee'si ne?"

"Ne yapayım? Ne yapmamı istiyorsun?"

"Hiç! Ha... Bahçeye inşa malzemesini taşıyan adama bir bardak çay yap!"

Markus'la evli bir kadın olduğundan muhakkak, Markus'un seksüel istemini hiç reddetmediği gibi, başka istemlerine de karşı çıkmazdı Mary.

"İyi! Başka?"

"Başka ne?"

"Bisküvi pasta falan..."

Markus'un boğaz nabzının altından bir de cimri damarı geçiyordu.

"Daha neler! On çuval kum ve dört çorba çimentoya yirmi dört *pound* harcandı. Bunun üstüne bir de pasta ve bisküvi mi? Bir bardak çay yeter!"

Markus'un alıngan tavrı hoşuna gidiyordu Mary'nin. Alındığında erkek olmanın mizacını görüyordu Mary Markus'un yüzünde. Geçen gün *Daily Mirror* gazetesinde okumuştı: On beş yıl gibi uzun bir beklentinin sonunda (heyhat!) bokşçu Bates'in karısı şeftali gibi güzel ve gürbüz bir kız çocuk doğurmuş Bates'e. Alındığı bir anda Markus'un göğsü kabarıyor, gözleri halteri kaldıran ağır sıkletli haltercinin gözleri gibi ışıldıyordu.

"Peki, Markus, haklısın. Yalnızca bir bardak çay."

"Mersi... Anlayışlı bir kadınsın, Mary... Bizim aşkımız sık sık *platonik* aşk gibi geliyor bana."

Mary başını göğsüne eğdi.

"Bilmem, Markus... Bizim aşkımızın dışında başka aşklar nasıl olur bilmem. Bizimki... *platonik* mi dedin?"

Ses çıkmadı Markus'tan.

"Markus!..."

Mary başını kaldırdı.

Markus yoktu görünürde.

Etrafına bakındı Mary.

Markus Mary'den uzak, çimliğin ortasında duruyordu.

*

* *

Hamileliğin ilk belirgenlikleri hiç mi hiç görünmüyordu; ne memebaşlarında, ne de başka bir yerinde. Ancak o gün (bahçede Markus'u ağır sıkletli bir halterci gibi güçlü kuvvetli gördüğü o gün) karın etlerinin kabarıp gerginleştğini hisseder gibi oldu Mary ve elini kaldırıp iki kez karnı üstünden geçirdi.

Yok, hamile değildi Mary; bundan kuşkulanmıyordu. Yalnız az semirmişti. Yemeğine dikkat etmesi, özellikle bademli *Kipling* pastalarını sınırlaması gerekiyordu.

Yine de karnı içinde yavru taşıdığını (veya taşıyacağını) düşünmekten alamıyordu kendini Mary.

Taşıdığı çocuk oğlan mı olacaktı, yoksa kız mı?

Doğuracağı çocuğun kız olmasını yeğliyordu Mary.

'Kız!' diyordu içinden. 'Kız! Kız! Kız!'

Hava güneşliydi hâlâ. Ama karşiki nehirin yüzünden serin bir yel esmeye başlamıştı.

Unutmuştu Markus'u Mary.

Markus yok gibiydi.

Markus'u unuttuğu nadir oluyordu Mary'nin; sesler, fısıltılar, hatta gölgeler, Markus'u hatırlatıyorlardı Mary'ye.

Başını kaldırdı.

Çimliğin ortasında yeni zamana baş eğmiş soluk bir ruh gibi duruyordu Markus.

Mary gidip verandanın ucundaki hasır koltuğa oturdu. Dalgındı hâlâ.

"Mary!"

Mary duymadı.

"Mary!"

"Evet, Markus!"

"Oturma odasında telefonun zili çalıyor."

Mary kulak kabarttı.

"Duyuyor musun?"

"Hayır, duymuyorum, Markus!"

"İyice dinle!"

"Dinliyorum, Markus!"

"Duyuyor musun?"

"Duymuyorum. Tıs çıkmıyor oturma odasından. Telefon uyuyor!"

Aklı her zaman tetikteydi Markus'un; hiçbir ses, hiçbir çıtırtı kaçmazdı kulağından. Acayip sesler ve fısıltılar sırlı rüyalar getiriyordu Markus'un aklına.

Güldü Mary.

"*Madame Dorothy* belki."

"Kim?"

"Telefonda... *Madame Dorothy*!"

"Dorothy yıllar evvelsi... yüz yıl evvelsi öldü. Kemikleri Bromton mezarlığında."

"Evet, biliyorum. Ama..."

"Ama ne?"

"Dorothy hanımın hayaleti açmıştır belki telefonu. Ben duymadım; sen duyduysan..."

Markus ses etmedi. Ama yüzü, bildiği birşeyin yolunda olduğundan kuşkulananmayan bir adamın bilinçli tavrını takındı.

"İnşacılar deposundan biri açmıştır belki telefonu diye düşündüm de!..."

*
* *

Öğle saatlerine kadar inşacılar deposundan taşınacak kumu ve çimentoyu bekledi Markus bahçede..

Akşam oldu. Mary zaman zaman verandaya çıkıyor, uzaktan Markus'u seyreliyor, ve hamile bir kadının aşkıyla Markus'un yanına gidip, Markus'la kucak kucağa *camelia*'nın gölgesinde uzanası geliyordu- erkekler, hamile yüzünden az şişmanlaşan kadını severmişler; erkeğin seksüel istemi uyanırmış. Markus'u kocası değil de sıcağı kanlı bir *romeo* gibi görüyordu uzaktan Mary.

'Mary, karnının içindeki çocuğumuz dört aylık... Sevişirsek çocuğumuzu incitmez miyim?'

'Oh, yok Markus! Hiç mi hiç incitmezsin çocuğumuzu,' diyordu Mary.

Güldü Mary.

Hayalperest Markus'un yanında kendisi de hayalperest bir kadın oluyordu Mary.

Camelia'nın gölgesi az daha uzadı çimliğin yüzünde; sonra yavaş yavaş silinip gitti, ve bahçeye karanlık çöktü.

Kum ve çimento getirilmedi o gün bahçeye.

Markus (Mary'yi o akşam kucağına alması şöyle dursun) suçlu bir insan gibi saklıyordu gözlerini Mary'den.

Suçlu.

Suçlu duygusu yeni bir duyguydu Markus için.

Sabahın erken saatlerinde inşacılar deposuna uğrayıp neden kumun ve çimentonun bahçeye taşınmadığını sorup anlayacaktı.

Bütün bir gece aklını kum ve çimento kurcaladı durdu Markus'un ve, daha güneş doğmadan, kum ve çimeno-
toyla yoğrulup taşlaşmış bir gövde gibi kalktı yataktan.

Mary de erken uyandı.

Eliyle Markus'u aradı, yatakta.

Markus yoktu.

Markus'suz derin bir boşluğun dibinde yattığını his-
seder gibi oldu Mary.

"Markus!"

Hamam odasından ses çıkmayınca acelece giyinip
oturma odasına indi. Oturma odasında da yoktu Markus,
ama huzursuzlaşmasına sebep de yoktu; gün doğmadan
Mary'yi yatakta bırakıp verandaya çıkardı Markus, ve ve-
randanın korkuluğu gerisinde durarak, nehirin karşı ya-
kasındaki Bishops Park'ın akçaağaçları gerisinden göğe
yükselen güneşi seyrederdi. "Annem beni şafakta doğur-
du," derdi Markus.

Hristiyanlıktan vazgeçip *Druid* mezhebine geçmeyi
de aklından geçirmiyor değildi.

Markus'u verandada buldu Mary.

Dalgin, çimliğe bakıyordu Markus.

Çimlikte neler gördüğünü sormasına gerek yoktu-
Markus'un inşacılığı tiryakilik haline gelmişti; yüzme ha-
vuzu inşa etmediğinde *gazebo* inşa ediyor, ya da bahçeyi
çiçeklenen cüce çalılar ve cüce ağaçlarla donatıp *Japoni-*
ca bahçesine dönüştürüyordu.

Şimdi de...

Mary gidip Markus'un karşısında durdu.

Yüz yüzeydiler.

Markus düşünceliydi hâlâ.

Mary sessizdi.

Sessizlikleri yeni değildi - birçok evli kimseler sessizce bakarmışlar birbirlerinin yüzüne; kocası karısına karısı da kocasına ne diyeceklerini bilmezmişler.

Mary o soydan bir kadın değildi.

"Senin N.Y. kepin hoşuma gidiyor, Markus", dedi Mary.

"Öyle mi?" diye sordu Markus, ve eliyle kepinin kaldırıp arkadan kafasını kaşıdı.

"Öyle!" dedi Mary, "Kepini başına geçirdiğin gün sen çok sexy bir adam oluyorsun."

Markus şaşılı gözleriyle baktı Mary'ye.

"Nasıl bir adam?"

"Şey... *sexy*. Bilmiyor musun *sex* ne?"

"Biliyorum, ama şimdi değil; inşacılar deposundan kum ve çimento taşınacak bahçeye. Az daha bekliyeceğim, hiç kimse gelmese..."

"Gelir, gün küçük yavru daha. Gelmese de üzülme. Yüzme havuzu yerine başka birşey inşa edersin."

"Bahçede mi?"

"Bahçede, veya başka bir yerde."

"Başka ne inşa edebilirim?"

Mary yanıtlamadı Markus'un sorusunu; yalnızca kaşları altından süzdü Markus'u, sonra döndü, verandaya açılan kapıya doğru yürümeye başladı; evin içerisine girmeden önce başını çevirip bir kez daha Markus'a baktı, ve "Pizza'nın eğilen kulesi gibi birşey inşa edersin," dedi içinden.

Markus'un 'dolu göğüslerin ve rengi deniz mavisi gözlerinle çok güzelsin,' demesini ah ne kadar da istiyordu Mary bu sabah!

Dönüp Markus'a baktı tekrar. Kum ve çimentodan yoğrulup dikilmiş heykel gibi duran Markus'u görünce hüznün gölgesi kondu Mary'nin mavi gözlerine.

Ama.

Ağlamadı Mary.

Mary'nin pembemsi yüzü, omuzbaşlarına dökülen ekin sarısı saçları, dolu vücudu ve yuvarlak memeleri (güçlü olduğu kadar) bağımsız bir kadın olduğunu da açığa vuruyordu.

Bu akşam, akşam yemeğine oturmadan önce, 'Markus, bir haftadır yüzme havuzundan başka hiçbir şey düşünmüyorsun. Aklını yüzme havuzu çeldi,' diyecekti Mary Markus'a. 'Yüzme havuzundan başka birşey düşünmediğimi sen nerden bilen?' diye sorduğunda, 'Senin aklından geçenleri yüzünde okuyabilmem için mutlaka Einstein mı olmam gerekiyor?' diye kesip atacaktı Mary, sonunda 'Unutma, bu evin içerisinde üç kişiyiz,' diyecekti Mary.

'Üç mü?' diye soracaktı Markus.

'Evet' diyecekti Mary, 'Sen, ben ve Dorothy'nin hayaleti. Üçümüzün razılığı olmadan yüzme havuzunu inşa edemezsin bahçede. Evet, üçümüz karar vereceğiz. Senin Dorothy'nin hayaletini görmediğini anlıyorum. Ama Dorothy'nin yalvarıcı sesini duyman gerekir,' diyecekti.

*
* *

Kapıdan evin içerisine girecekti Mary, Markus'un sesi geldi kulağına:

"Mary!"

Mary durdu, başını sesin çıktığı yere çevirdi.

"Ne var, Markus?"

"Evin önünde inşacılar deposunun kamyonu park etti."

"Kamyonun inşacılar deposunun kamyonu olduğunu nerden bilen?"

"Motorun gırtlısından. Lynton Grove sokağında başka bir kamyon..."

Markus'un sözünü tamamlamasına kalmadan evin kenar duvarı gerisinden amele kılığında bir adam çıktı.

"Burası Lynton Grove sokağı, on sekiz numaralı ev mi?"

"Tamam," dedi Markus.

"*Mister* Markus Burton isimli adamı..."

"Ben'im", dedi Markus, "Ben Markus Burton'um."

"Adresinize sekiz çuval kum ve dört torba çimento, tuğla ve boru getirdik. Nereye boşaltmamızı istiyorsunuz?"

"Bahçeye."

"Bahçenin neresine?"

"Neresine ne demek?"

"Kenarına mı? Ucuna mı? Yoksa ortasına?"

"Ha! Evet... Ortasına."

"Peki."

"Ama... dur! Bir dakika! Yüzme havuzu çimliğin orta yerinde inşa edilecek. Kumu ve çimentoyu *camelia*'nın dibine taşıyıp yığıştırın, daha iyi!"

Adam çevresine göz gezdirdi; uzunca bir süre *camelia* ağacına baktı; çimliğin ortasına baktı; çimliği nehir-den ayıran duvarın dibinde olağanüstü boy atmış beyaz papatyalara baktı; sonra da bakışlarını Markus'un yüzüne çevirdi.

"Bahçen güzel, *mister*," dedi adam, "Ancak belli ki, epey zamandır bakımsız kaldı."

"Yüzme havuzuyla daha bir güzel olacak," dedi Markus.

"Belki," dedi adam. "Havuz için bahçe biraz küçük ama... Park Side'de yüzme havuzu inşa ediliyor."

"Nerde?"

"Park Side... Lynton Grove'e yakın. Green Man Bar'ın az uzağında. Kumu ve çimentosu bizim depomuzdan temin edildi... Ancak onların bahçesi büyük. Sizinkinin beş, belki altı misli. Hangi şirketi angaje ettiniz havuzun inşasına?"

"Ne şirketi?"

"Yani havuzu kim inşa edecek?"

"Ben!" dedi Markus.

"Siz mi?"

"Evet, ben, kendim!"

Adam başını salladı. Sonra elini kaldırıp amele kepi-
ni arkaya itti, eliyle arkadan başını kaşıdı.

"Tanrı yardımcın olsun, *mister*," dedi adam.

"Yardıma ihtiyacım yok," dedi Markus.

Adam ses etmedi; yalnız kaşları altından ve soğuk
bir bakışla süzdü Markus'u, sonra döndü ve sessizce evin
kenar duvarı gerisinde gözden kayboldu.

*

* *

Yarım saat geçmedi aradan, en güzel çiçekleriyle ge-
lecek baharı karşılayacak olan *Camelia*'nın şimdiden to-
murcaklanmış dalları altına rasgele yığılı sekiz çuval
kum, dört torba *blue circle* çimento, tuğla ve boru yığınla-
rı yatıyordu. Çimentonun kâğıt torbaları birkaç yerinden
çatlamış, çatlaklar arasından çimento tozu dökülmüştü
kum çuvallarının üzerine.

İnşacılar deposunun iki işçisi çekip gidince bahçe de-
rin bir sessizliğe gömüldü. Nehirin karşı yakasından uçup
ihtiyar elma ağacına gelmiş serçeler (bahçede olağanüstü
yeni birşey olacağını sezinlemişler gibi) cıvıltılarını kesi-
yor, başlarını büyük büyük bir merakla *camelia*'nın altına
yığılı yatan kum ve çimento torbalarına bakıyorlardı.

Düşler zamanla pörsür, renklerini yitirir, ve unutu-
lur.

Markus'un düşü beşikteydi daha; pörsüyüp sönmesi-
ne zaman gerekiyordu. Bunun farkındaydı Mary. Öyle ki,
verandaya çıkıp *camelia*'nın dibinde yığılı kum çuvalları-
na ve çimento torbalarına baktığı zaman, serçelerin me-

raklarına benzer, bir merak uyanmadı Mary'nin içinde. Ama (gölgesinde kum ve çimento çuvallarını barındıran *camelia*'ya değil) Markus'un haline acımış olacaktı ki, gözlerine yaşlar geldi.

*
* *

Dorothy hanıma benzer bir yanı varsa, Mary'nin dış görünüşüydü.

Hoş, hisleriyle de yakındı Mary Dorothy hanıma; ancak bedîî benzerlik üst geliyordu.

Yatmalığa çıktı.

Yatmalığın aynasında kendi yüzünü inceledi: az uzunca, pembemsi ve nazik, şekerleşmiş badem gibiydi yüzü. Pazar günleri Bishops Park'ta gezinirlerdi. Başında N. Y. kepiyle verandada bekleyen Markus'un huzuruna her zaman dalından henüz koparılmış taze bir gül gibi çıkardı Mary -bedîî güzelliğiyle Markus'un ilgisini kendisinin üzerine çekmesi önemliydi Mary için; güzelliğiyle Markus'u kuşku, tereddüt, ve kararsızlığından kurtarabileceğine inanıyordu.

Kurtarıyordu da.

Ama her zaman değil.

Bazan acıyordu Markus'a. Markus'un beceriksizliğine veya batıl umut ve istemlerinden fazla Markus'un dış görünüşüne üzülmüyordu. Daha yirmi yedisine ayak basmadan Markus'un şakakları üzerine dökülen kumral saçları ağarmaya başlamış, yüzünün rengi yapma bir çiçeğin soluk rengine girmişti -yaşayıp hayatı tanımadan önce Markus'un ihtiyarlanacağını düşünüyordu Mary. Sözgelimi, uzun bir beklentiden sonra, boksçu Bates'in karısı gibi Mary bir çocuk doğurursa, ikisi (yani Markus ve yavru Markus) Bishops Park'ta gezinirlerken, kenardan kendilerini seyreden kadınlardan biri ikisinin yanına gidip, ço-

cuğun başını okşayacak ve Markus'a, "Torunun çok güzel," diyecekti.

Görmediği ve bilmediği, belki de görüp tanımayacağı bir dünya Mary'yi karamsarlığa sürüklüyordu.

O gün Markus *İmogen* demirci dükkanından yepyeni bir kazma, yepyeni bir kürek, ve yepyeni bir el arabası aldı.

*
* *

Ertesi günün sabahı her günün sabahından erken kalktı Markus yataktan; çabucak giyindi -kesin bir karar- la yatmalıktan çıktığının farkındaydı Mary. Çok geçmeden Mary de giyinip mutfığa indi.

Önünde bir bardak sütlü çayla mutfak masasında buldu Markus'u.

Markus düşünceliydi.

Belli ki, yataktayken, almış olduğu kararı inceliyor; inceliyor veya eleştiriyordu Markus.

Mary geçip Markus'un tam karşısına oturdu.

"Markus, sen çok düşüncelisin bu sabah," dedi Mary.

Markus'un ne düşündüğü yalnızca Mary'ye değil; Markus'un kendisine de belli olmadığını boş bir bakışla önündeki çay bardağına bakışından anlıyordu Mary.

"Ne düşünüyorsun, Markus?" diye sordu Mary.

Markus ses etmedi. Dirsekleri masaya dayalı, iki elinin arasına aldığı başı çay bardağına sarkık, sessizce çaya bakıyordu Markus.

Markus'un hali acıklıydı; hiç değilse Mary için.

"Markus, havuzun inşasını becerip beceremeyeceğini düşünüyorsan eğer, işe başlama daha iyi," dedi Mary.

Bu kez de ses çıkmadı Markus'tan.

Uzunca bir süre çaya baktı.

Neden sonra, başı hâlâ önünde dikili iki kolunun arasında, gözlerini Mary'nin yüzüne kaldırdı.

"Başlamış olduğum bir işi beceremediğimi sen hiç gördün mü, Mary?" diye sordu Markus.

Şimdi Mary susuyordu.

Markus aynı soruyu tekrarladı; bu kez sesinde az kırılgan bir edayla:

"Hiç gördün mü?"

"Yok, Markus, hiç görmedim," dedi Mary.

"İyi," dedi Markus.

Yüzme havuzunun sözünü etmenin zamanı değildi; ederse de boşuna olacağının farkındaydı Mary.

"Çaydanlıkta çay var mı?" diye sordu Mary.

"Yok," dedi Markus, "yalnız kendim için yaptım çayı. Senin sabahın bu saatinde yataktan kalkacağını bilmiyordum."

Mary ayağa kalktı.

"Ama kalktım işte. Ne yapayım?"

"Yatmalığa çıkıp tekrar yatağa gir; ben öğle saatlerini kadar bahçede meşgulüm."

Yukardaki kelimeler, kendini unutmuş bir adamın ağzından çıkar gibi çıktı Markus'un dudakları arasından.

Mary'nin ne düşündüğü, ne yapması gerektiği önemli değildi o gün Markus için; şu anı, daha doğrusu bugünü yaşamayla bütün yaşantıları gölgede kalacaktı Markus'un.

Biraz da rahatsızdı Markus.

Son üç yıldır evlilik hayatlarında yapışkan bir ot gibi yapışıp kalmıştı Mary'ye. Bugünse... Bugün Mary ve Markus ayrı ayrı yaratıklardı; ayrı ayrı yaratıklar değildilerse de ayrı ayrı şeyler'di. Mary kadındı, Markus erkekti. Mary kadınlığını, Markus da erkekliğini yapacaktı.

Arkadaşlıkları günlerindeki Mary'nin sıcacık öpüleri esti Markus'un aklına. Quabec şehir parkının kuytululu-

ğunda kolkola gezinişlerini, yüce çınarın gövdesi gerisinde elini Mary'nin yün süveteri altına sokup Mary'nin memesini tutuşunu ve... başka heyecan uyandırıcı şeyleri hatırladı.

Ama üç yıldır evlilik hayatları değiştirmişti bütün bunları. Üç yıldır gece ve gündüz aynı damın altında oturmak, üç yıldır aynı yatağı paylaşmak... bir adamın kapalı ağzıyla üç yıldır aynı sakızı çiğnemek gibi birşeydi.

Ama bugün.

Markus'un hayatında dönüm noktasıydı bugün.

Özellikle bugün çaresiz, kolu kanadı kırılmış bir adam gibi oturamazdı evin içerisinde Markus. Aynı kelimeleri tekrarladı Mary'nin arkasından:

"Ben öğle saatlerine kadar meşgulüm bahçede!"

Sesinde erkek olmanın mizacı duyulduğunu düşündü, ve göğsü kabardı Markus'un.

* *

Daha gün doğmadan kazmasını, küreğini, el arabasını çimliğe taşıdı Markus.

Çimliğin orta yerinde durdu, çevresine göz gezdirdi; sonra başını göğsüne eğdi, ve uzunca bir süre, ayaklarının uçlarına baktı, ve bakarken, N.Y. kepini arkaya itip parmaklarını saçlarının içinden geçirdi. Bakışları inşacılar deposundan taşınıp *camelia*'nın dibine rasgele yığılı kum çuvallarına, boru ve tuğla yığınlarına yöneldiği zaman karnının bir yerinde hafif bir ağrı, ağrıdan fazla kanat çarpıp çırpınan yaralı bir güvercinin çırpınına benzer bir çırpıntı hissetti.

İnşa malzemesine baktıkça çırpıntı bütün vücuduna dağıldı. Bir ara Mary'ye seslenesi geldi.

"Mary!... Mary!..."

Sesi boğazının içinde kırıldı.

Başını kaldırıp verandada Mary'yi arayacak olursa, Mary'yi kocasınca terkedilmiş, eteğinde küçük yavrusuyla kalmış çaresiz bir kadın gibi göreceğini düşündü, ve öyle düşünürken, aniden Mary'nin ve kendisinin kim olduklarını hatırladı:

Mary Mary'ydi, Markus Markus'tu.

Karnında kanat çarpan çırpıntı dindi. Göz ölçüsüyle çimlikte inşa edilecek yeri ayarladı: eni altı metre, uzunluğu on iki metre; ve ayarlamış olduğu yerin dört köşesine *camelia*'nın dallarından kesip çakısıyla uçlarını sivrilediği dört dalı sançtı. Sonra gururla tekrar başını kaldırıp verandada Mary'yi aradı.

Mary yoktu görünürde.

Ama çok geçmez, iki bardak demli çayla gelecekti Mary Markus'un yanına. Markus'u öyle çalışkan gördüğü zaman dört elle sarılıp yüreğinin üstüne basardı Markus'u Mary.

Dört çivinin arasına hınnaplar çekip bağladı, kazmasını aldı, çimliğinin ortasına geçti, bir kez daha başını kaldırıp verandaya baktı.

Çok geçmez, çıkacaktı Mary verandaya.

Mary'yi memnun kılmak, hatta mutlandırmak kolaydı.

Bishops Park'ın akça ağaçları gerisinden göğe yükselen güneşin tül örtüler arasından sızan ışınları ipeksi bir ışıltıyla aydınlatmıştı oturma odasını. William Morris deseninde ve kanaviçe işlemeli bezlerle kaplı sedir ve koltuklarda zengin ve hayatî sevinç dolu bir tavır vardı.

Severdi güneşli sabahları Mary. Markus'un yanında, ve sevincini Markus'la paylaştığı sabahlarda, sevinci bir kat daha kabarırdı içinde.

Ama bu sabah Markus yoktu oturma odasında.

Mary odanın Doğu'ya bakan penceresini açtı, göğüs dolusu taze havayı doldurdu ciğerlerinin içine, ve tül örtülerin tavanda titreşen yansılarında günün güzel bir gün olacağını görmüş genç bir kadının mutluluğuyla odadan verandaya çıktı.

Markus, elinde kazması, çimliğin orta yerinde duruyordu.

"Markus!"

Markus duymadı.

"Markus!"

Markus başını verandadan yana çevirdi.

"Ne var?"

"... güzel değil mi?"

"Neymiş güzel?"

"Her yer! Bahçe, çitin dibinde *Hibiscus*, yazın son çiçekleri papatyalar... Karşı yakadaki akça ağaçların gerisinden göğe yükselen güneş nehirin sularını ateşe verdi! Bak hele, nehir ateş içinde!"

Markus'un bakışları Mary'ye yönelikti hâlâ.

Ama ses etmedi.

Uzunca bir süre sustu.

Neden sonra:

"Bahçeye çay getireceğini sandımdı," dedi Markus.

"Verandada içemez miyiz çayı?"

"İçemeyiz," dedi Markus.

"Bu acelecilik niye?"

Mary'nin sorusu yanıtsız kaldı.

Soru, soru değildi doğrusu. Yanıt beklemiyordu Mary. Markus'un meramı apaçıktı: Markus çimliğin orta yerinde yüzme havuzu inşa edecekti.

Tuhaftı ama.

En küçük bir eylem üzerine kesin bir karara varmaktan kaçır veya sakınırdı Mary, Markus'sa... her işe büyük bir heyecanla başlardı.

Evet, başlardı.

Bir bakıma hayatından memnundu Mary. Evliliklerinin daha ilk aylarında sahip olmanın gerçek anlamını keşfetmişti Mary- sevmenin veya sevilmenin değil, *sahib olmanın*. Özellikle kadın için bundan daha büyük bir zenginlik olamazdı.

O, Mary, Markus'a sahipti.

Yoksa...

Yoksa Markus mu Mary'nin sahibiydi?

Farketmiyordu.

Birşeyde emindi Mary: karanlıkta veya ıssız ve geçilmesi zor yerlerde her zaman Markus'un şaşmaz izcisi ve bakıcısı olacaktı Mary. Çünkü Markus temiz kalpli bir insandı.

Çay demledi Mary.

Bisküvi ve iki bardak sütlü çayla çıktı bahçeye.

Markus düşünceliydi hâlâ. Öylesine dalgın ve düşünceleri öylesine derin ki... bu haliyle Markus'u ilk görüyordu Mary:

Yirmi yedisinde Markus.

Bütün dişleri tam, eli ayağı düz, beli dik, gözleri ışıltılı, sıhhatli Markus.

Belini, ensesini, karın etlerini henüz yağ tutmamış Markus.

Çocukluğunda önemli denecek bir hastalık geçirmemiş Markus.

Hafianın bir gecesinde Mary'yle sevişen Markus.

Yine de o günün sabahı Markus'un hali düşündürücüydü.

Gerçekten hasta mıydı Markus?

Hastaysa, hastalığı neydi Markus'un?

İlk yudumda çay acı gelmiş olacaktı ki, burnunu buruşturdu.

"Ben çayımı şekerli içerim," dedi Markus.

"Biliyorum, şeker koydum," dedi Mary.

"Ben..." dedi Markus, ve sözünü tamamlamadan bardağı Mary'ye uzattı.

Yüzü hâlâ tatsızdı; gözleri de öncesinden çok daha derine kaçmıştı.

Bakışlarını *camelia*'nın dibinde rasgele yığılı kum ve çimento torbalarına kaldırdı.

Yüzme havuzuyla ilgili bir soru soracaktı Mary.

Sormadı.

Yerine:

"Çayın yenisini yapayım," dedi Mary.

"Yapma," dedi Markus, "Önemli değil."

Ve Mary, incilmiş bir yürekle ayrıldı Markus'un yanından.

*
* *

Gökyüzü alabildiğine yüksek ve maviydi ve bir tutam bulut yoktu görünürde. Günün erken olmasına rağmen serçeler terketmişlerdi elma ağacını, ve, *camelia* ve *hibiscus* da Markus'un varlığından habersiz, güneşli günün keyfini çatıyorlardı. Güzün son günleri değil de Temmuz ayının ortasıydı sanki, güneş gökyüzüne yükseldikçe sıcaklığı artıyordu; bu gidişle öğle saatlerinde ısı yirmi, yirmi bir dereceye yükselecekti.

Oy, Markus, oy!

Dorothy hanım sesleniyordu kendi âleminden Markus'a.

Duymuyordu Markus.

Markus'un küçük dünyasının pencereleri sınıksız kapalıydı; dışardan çıt gelmediği gibi, içerden de çıt sızma-

yordu dışarıya - Markus'un iç ve dış dünyası iki eliyle sapını sımsıkı kavradığı kazmasındaydı.

Kazmaya başladı.

Kazmayı toprağa ilk vurmuştu, havuzun inşası zor olacağını (aklı değil) kazmanın sapını kavramış iki eli ikna eder gibi oldu Markus'u. Ama akli uyuşuk değildi Markus'un: Çinliler, *geçilecek bin kilometre yol atılan ilk adımla başlar*, derlermiş.

Ve, işte, Markus da toprağı kazmayla başlamıştı havuzun inşasına.

*
* *

Kazdı, kazdı.

Ter içindeydi.

N. Y. kepi altından taşan saçları şakaklarına, terilen gömleği sırtına yapış yapıştı. Kendini hiçbir zaman öyle güçlü, güçlü ve azimkâr hissetmemişti Markus. Yalnızca toprağı kazmıyor; kuşkuydu, tereddüttü, kararsızlıktı... o güne kadar içini kurcalamış olan herşeyi kürek kürek çukurun dibinden dışa atıyordu. Zaman zaman verandaya çıkıp Markus'u seyrediyordu Mary. Arada Markus'a seslenesi geliyordu:

'Markus! Sen bahçede yüzme havuzu inşa etmiyorsun, intihar ediyorsun!' diyesi geliyordu Mary'nin; ancak ağzını açıyor, aklına gelenleri çıkaramıyordu bir türlü dudaklarının arasından.

Gün uzadıkça çimliğin orta yerinde yüzme havuzunu inşa eden Markus'u yüreğinde bir yara gibi görüyordu Mary.

Ah, Markus, ah!

Bu kez, Dorothy hanım değil, Mary'ydi *Ah, Markus, ah!* diyen. Ve güçlükle çıkmıştı *ah Markus* Mary'nin dudakları arasından; doğrusu çıkmamış, dilinin ucuna asılı

kalmıştı *ah Markus*, ve *ah Markus* hâlâ dilinin ucuna asılı, oturma odasında sedirin üzerine uzandı Mary.

Yorgundu.

Geceleyn kaçırdığı uyku gelip tutmuştu gözlerini.

Nasıl oldu bilemedi, gözleri kapandı, ve bir zamanlarda elinde Marguerite Duras'ın romanıyla sedirde uyuyan *madame* Dorothy gibi, uyuyakaldı Mary.

*
* *

Uyandığı zaman kafasının içinde bir melodi vardı.

Nerde duymuştu melodiyi?

Düşündü.

Bilemedi.

"Ben kendim uydurdum," dedi içinden.

Neden sonra hatırladı: melodi, ünlü şarkıcı Rod Stewart'ın söylediği *Ben Uçuyorum*'un melodisiydi.

Doğrulup sedirin ucuna oturdu ve uzunca bir süre şömine desteğinin üzerindeki Dorothy hanımın gümüş çerçeveli fotoğrafına baktı. Bakarken hazin hazin güldü.

Madame Dorothy bir efsaneydi.

Efsaneler ölmezlermiş. Ama Dorothy öldü, ve toprağa gömüldü.

Unutuldu mu Dorothy?

Yine düşünceye daldı.

Hayır.

Çiçekler, kuşlar, kelebekler söylüyorlardı *madame* Dorothy'nin melodisini.

Hazin hazin gülümsedi Mary tekrar.

'Benim şarkımı benden başka hiç kimse söylemeyecek,' dedi içinden, ve hazin gülümsemesi terk etti dudaklarını.

Bakışları Dorothy hanımın fotoğrafına yönelikti hâlâ.

Oturma odasının sediri ve koltuklarında Dorothy hanımın kokusu vardı; Dorothy hanımın kokusunu burundan değil, *gözleriyle* alıyordu Mary kendi içine.

Oysa çok birşey bilmiyordu *madame* Dorothy üzerine, yalnız... kuşları, çiçekleri severmiş; göğün mavisine, nehirin billur sularında kırılan akşam güneşinin altınsıl ışınlarına bakmayı severmiş; *Hatıralar Defteri*'ne yazdığı gibi: *yalnızca görmek yetmez; görünen görüntüleri yüreğinde hisseden bir insanın hayatı önemli değer taşır*'mış.

Başını göğsüne eğdi Mary.

Bir ara hissiz ve düşünmeksizin durdu odanın orta yerinde.

Neden sonra başını kaldırdı, açık pencereden göğün mavisine baktı.

'Dorothy hanımın vücudu yalnızca *La Chair*¹ değildi; ruhla da yoğrulmuştu Dorothy'nin bütün vücudu,' dedi içinden ve geçip kırmızı bezle kaplı kanepenin ucuna oturdu.

*
* *

Mary Dorothy hanımın (gerçek veya hayali) hayatı üzerine düşünürken, Markus çimliğin ortasında yüzme havuzunun inşasını sürdürüyordu.

Güneşin sıcak ışınları doğuya bakan pencerenin tül örtüleri üstünden çekilmek üzereyken Mary ayağa kalktı.

Verandaya çıktığı zaman beline kadar çukurun içine gömülmüştü Markus; az daha toprağı kazarsa (bahçede yüzme havuzunun inşası gerçekleşsin gerçekleşmesin) Markus görünmez olacaktı; hem yalnızca Mary'nin gözlerine değil, bütün yeryüzünden silinip gidecekti Markus ve asıl tragedya o zaman başlayacaktı işte - kaybolan

¹ *La Chair* (Fransızca) = Et

Markus'la Mary'nin çocuk doğurma umudu da sönecekti.

Kim veya ne olursa olsundu, çocuk doğurmanın gerçek kaynağıydı Markus. Yalnız Markus'la gerçekleştirebildi Mary'nin rüyası.

"Markus!"

Ses çıkmadı Markus'tan.

"Markus!"

Sessiz soluksuz, yerin dibine gömülmüştü Markus.

Evliliklerinin ilk yılında sevişmek kendilerine özgü, bir çeşit mutluluk yaratma gibi birşey olmuştu. Sonra çocuk yaratma özlemi girdi araya ve sevişmek (hiç değilse Mary için) bir çeşit ödev oldu; ama hoş, tatlı, zaman zaman komedi kabilinden bir ödev oldu. Markus yeryüzünden silinip giderse... Mary'nin çocuk doğurma rüyaları sönecek, fazlası, Mary'nin kendisi son yazını yaşayan yabancı elma ağacı gibi sararıp solacak, sonra da kuruyup gidecekti.

"Markus!... Markuuus!"

Bazan Mary'nin seslerini duymaz veya duymamazlıktan gelirdi Markus. Onun suskunluğunun sebebi üzerine çok düşündü Mary.

Gerçek sebep Mary'nin kendisi değil miydi?

Erkeğin dikkatini kendisinin üstüne çekme kabiliyetinden mahrum bir kadının kadınsal değerinden birşeyler eksikti.

"Markuuus!"

Ses çıkmadı Markus'tan.

Sevgi dolu, seveda dolu, biraz da meysuslu bir sedayla seslendi Mary:

"Markuuus! Var mısın, Markus?"

Yoktu Markus.

Yer yarılmış, yerin dibine sinmişti Markus.

Bir kez daha seslendi Mary:

"Markus!"

Mary'nin sesi (yalnızca Markus'a değil) mavi meleklerin soluklarında donmuş göksel suskunluğun içinde hiçbir yere ulaşmaz oldu; Mary'nin kendisi de, o güne kadar canlı ve yaşama yeni yaşam katabilen bir yaratıktan kimliği belirsiz *metamorphosis* bir varlığa dönüştüğünü hisseder gibi oldu.

Yaşadığına emin olmak istercesine verandanın korkuluğunu tutup sıkıttı iki eliyle.

Canlıydı Mary.

Kendine gelmeye çalıştı.

'Ben Mary Burton'um,' dedi içinden.

Mary Burton.

Markus Murton'un eşi Mary...

"Markus!"

Derinden, yerin dibinden çıkar gibi, bir ses geldi.

"Buradaaaa!"

Mary kulak kabarttı.

"Mary... Bana gel, Mary!"

Şiddetli fırtına dinince fırtınanın içinde işitilmez bütün meyus seslerden yalnızca bir tek yorgun ses kalmıştı: *bana gel Mary*.

Mary, verandanın yerden altı basamak yüksek merdivenini indi, tedirgin adımlarla çimliğin orta yerindeki çukura doğru yürüdü, yürürken, "Benim sevgilim Markus," diyordu içinden.

"Buraya gel, Mary!"

Çukurun dibinden çıkıyordu ses; ve işitilir işitilmezdi.

Ama ses Markus'un sesiydi; bundan kuşkulanmıyordu Mary.

Bir ara kendisinin de çukurun dibinde olduğunu hisseder gibi oldu.

'Ben ve Markus üç yıldır hayatımızı derin bir çukurun dibinde yaşamadık mı?' dedi içinden.

"Markus!"

"Büradayım, Mary!"

"Nerde?"

"Çukurun dibinde!"

"Çıksana!"

"Çıkamıyorum!"

"Hasta mısınız?"

"Hayır."

"Ayağın mı kırıldı?"

"Hayır."

"Dizlerin mi uyuşuk?"

"Yok! Hiçbir yerim uyuşuk veya kırılmış değil!"

"Neyin var?"

"Ben öldüm!"

"Öldün mü?"

"Evet."

"Nasıl?"

"Ölen kimseler nasıl ölürler bilmiyor musun?"

"Bilmiyorum."

"Solukları kesilir, gözleri görmez olur."

"Ama sen..."

"Ben de, ben de..."

Koşar adımla gidip çukurun ucunda durdu Mary.

Büzümüş, N. Y. kepi başından kaymış, bir eli kafasının altına kısılı, sessiz soluksuz yatıyordu çukurun dibinde Markus.

"Markus!"

"..."

"Seslen bana, Markus!"

"..."

"Sen değil miydin az önce hiçbir yerim uyuşuk değil, diyen?"

"..."

Yoksa senin hayaletin mi..."

"..."

"Markus!"

İlk okuldayken Kanadalı yazar Robert Robertson'un *Çalışkan Eşek* öyküsünü okumayı severdi Mary. Eşek az yer ama çok çalışmış; ağır yükler taşımış. Yıllar sürmüş eşeğin ustasına hizmeti. Sonunda bezmiş uslanmış kendi yazgısından ve günün birinde sahibi yolda değneğiyle eşeğin kışına dürtüştüre dürtüştüre, "Hadi, sen yürü, ben şu çalının gerisine geçip su dökeceğim," demiş, ve eşek, ustasından az uzaklaşınca, yolun kenarına uzanıp yatmış, ve ölmüş.

"Markus!"

Aman tanrım!

Yolun kenarında yatan ölü eşek gibi yatıyordu Markus çukurun dibinde.

Üretici, inşacı, iş adamı, sanatçı, hayalci ve gerçekçi... bütün istidatları kendisinin içinde taşıyan Markus'a alışmıştı Mary ama Markus'u ölü görmeye alışamıyordu bir türlü - kafasını iki elinin arasına alıp verandaya koşturmuş Mary, verandanın yerden altı basamak merdivenini bir solukta çıktı ve oturma odasının kapısı yanındaki alçak kürsü üstünde duran telefonun duyarlılığını kaldırdı, hastahane ambulansına mahsus 999 numarayla çevirdi.

"Alo!... Ambulans servisi mi?... Acil yardıma ihtiyacım var. Şey.... benim kocam... öldü. Evet, öl-dü... çukurun dibinde yatıyor. Evet evet evet, farkındayım... ölü olan kimseler çukurun dibinde yatarlar. Evet, onun da farkındayım, ambulanslar ölümler için değil... evet, cenaze arabaları... Henüz ölmemiştir belki diye... Markus! Markus! Markus! diye birkaç kez seslendim, çıt çıkmadı çukurun dibinden. Evet... Putney Hill... Lynton Grove so-

kağı... numara on sekiz. Yani siz... siz tanıyor musunuz benim kocamı?... Evet, mutfakta yalağın altında ölmüştü daha önce... Evet, ismi... Tâ kendisi! Markus Burton... Nabzını mı? Tanrı aşkına, dar mini eteğimle çukurun dibine inip bakamam onun nabzına. Hem... Vallahi, o, benim kocam Markus, bir kez daha ölürse.. asıl ölü olan o değil, ben olacağım. Çünkü her öldüğünde göğsümün ortasına bir bıçak saplanıyor, ve... bıçağın saplanmış olduğu yerde büyük bir delik açılıyor. Açık delikten kan akmadığına göre, ben de ölüyorum. Bir kez daha ölürse, gelip kocama bakın demiyeceğim, gelip bana bakın diyeceğim. Anladım... Evet... Yani gelecek misiniz? Teşekkür ederim. On beş dakika... evet, bahçede... çimliğin orta yerinde..."

Duyarlılığı telefonun beşiğine koydu Mary.

"Kimbilir, Markus ölmemiştir belki," diye düşündü.

Kimbilir, uyuyordur belki.

Derin bir uykuya dalmıştır belki.

Ama...

Uykudayken de gündüzleyin aklından geçeni, yüksek bir sesle tekrarları Markus. Bu kez çukurun dibinde *yüzme havuzu!* diye seslenmediğine göre (tastamam değil de) birazcık ölmüştür belki Markus.

Bu soy bir düşünceyi hemen bir kenara itti Mary.

Aniden nasıl öldü bir insan?

Ya ölüydü, ya da *ölme deneyimi*'ni yapıyordu.

Ama neden?

Her gün, akşam ve sabah, bazan geceleyin yatakta sevişmeden önce ve seviştikten sonra, tatlı sözlerle vücutları üzerine, seveleri üzerine, komşuları (özellikle George Elwood) üzerine, Kesko süpermarketinde et, balık, sebze fiyatları üzerine konuşup tartışıyor ve hayatta doğalsallığın alevini canlı tutuyorlardı. Ama söz *ölüme* döküldü

mü, herşey değişiyordu. Çünkü... Çünkü ölümle doğalsalık da ölüyordu. Çünkü *ölüm* dediğin yokluktu.

Yalnız Markus istisnaydı.

Her öldüğünde dirilip bahçede yüzme havuzu inşa edeceğim diyordu Markus. İnanmak zordu. Ama, kimbilir, hayatında bir kez değil; iki kez değil; üç de değil; defalarca ölüp yeniden dirilirse sonunda yüzme havuzunu da inşa edebilirdi belki bahçede.

Ne ki, bekleyecek durumda değildi artık Mary; sinir damarlarında sinirleri, kan damarlarında kanı birbirlerine paralel ve hızlı hızlı akıyordu Mary'nin bedeninde. Bir kez daha ölürse Markus'a veda diyecekti; bu *son, fini, finitto, basta, kaput!* diyecekti. Ya yaşıyacaksın ve hayatta kendi yerini ve benim değerimi bileceksin, ya da ölecek ve kazdığın çukurun dibinde tastamam ölü ve gömülü kalacaksın, diyecekti Mary.

Çukurun dibinde bıraktı Markus'u, ve ağır ağır verandaya doğru yürüdü.

Çukurdan uzaklaşırken Markus'un sesi gelir gibi oldu kulaklarına, ama duraksamadan verandaya çıktı; kordondan geçerken, duvara asılı aynada kendi yansısına baktı. Yüzü hüzünlüydü. Hüznünün nedenini bilmiyordu. Yalnız birşeyde emindi. Kendi talihinin hesabını yapmasının zamanı gelmişti.

Daha mutfağa girmemişti, evin önünde St. George hastahanesinin ambulansı park etti. Hüznü daha kabardı Mary'nin içinde; aynı zamanda, "Çok geçmez, ağlamamın gerekip gerekmeyeceğini ambulansçılardan anlarım," dedi içinden, ve dönüp verandaya çıktı.

İki *paramedic* duruyordu verandanın duvarı dibinde, birinin elinde montajlı sedye.

"Kurbanınız nerde?" diye sordu sedyeli *paramedic*.

Mary başını çimlikten yana attı.

"Orda... Çimliğin orta yerinde... çukurun dibinde ya-tıyor."

İki ambulansçı çukura doğru yürüdüler.

Mary verandadan aşağı iniyordu, evin kenar duvarı gerisinden çıkmış George Elwood boy gösterdi.

"Bayan Mary, geçmiş olsun... Ambulans park etti evinizin önünde. Yani kaza falan oldu diye..."

"Yok," dedi Mary, "kaza olmadı. Kocam Markus... Öldü."

"Öldü mü dediniz? Gerçekten öldü mü?"

Mary omuz silkti.

"Öldü. Büsbütün mü öldü, orası belli değil. *Parame-dic*'ler bakıyorlar kendisine; çok geçmez tekmil ölü olup olmadığını açıklarlar bana. Vallahi, ben..."

Bay George Elwood'a başka birşey söyleyecekti, sesi boğazının içinde kırıldı.

Gözlerinde yaşlar vardı Mary'nin.

Bunu uzaktan görüyordu George Elwood: "Mary'nin yaşlı gözleri, 'Halime bak,' diyordu George Elwood'a.

Günün güneşli olmasına rağmen *madame* Dorothy'nin artık duvarlarının rengi uçup bozlaşmış evi, çimliğin ortasında kazılmış çukur, ve genç bayan Mary Burton'un yüzü aynı boz boyadandı. Acıdı bay George Elwood Dorothy hanımın evine ve bahçesine; ama daha fazla genç bayan Mary'nin haline acıdı.

Gidip Mary Burton'un tam karşısında durdu George Elwood, ve Mary'nin yaşlı gözlerinin içine baktı.

"Rahatsız olmayın, rica ederim, bayan Mary. Hiçbir şey olmamıştır kocanıza. Paramedikler bakıyorlar kendi-

sine. Korkmayın, çok geçmez, kocanızı yeniden hayata getirirler."

Bay George Elwood'un sesi öyle tatlı, öylesine cana yakın... melhem gibiydi.

Mary'nin gözleri içinde sıcacık ısıtılar belirdi.

Sonra...

Az daha Mary'ye yaklaştı George Elwood, iki eliyle Mary'nin belini doladı.

Daha sonra...

İki eliyle arkadan Mary'nin başını avuçladı, Mary'nin başını kendisinin göğsü üstüne bastırdı.

"Hiç rahatsız olmayın... Paramedikler kocanızı..."

Bay George Elwood'un elleri sihirliydi.

Bay George Elwood'un sesi tılsımlarla doluydu.

Bay George Elwood'un kendisi bir mucizeydi.

Mary'nin çevresinde ölü olan herşey yeniden diriliyordu.

Çukurun dibinde yatan Markus da dirilecekti; hatta Mary'nin kendisi bay George Elwood'un kolları arasında yeniden doğuyor, yeniden doğup başka bir Mary oluyordu. Az daha George Elwood'un kolları arasında kalırsa... mucizeler mucizesi! Hamile olacaktı Mary Burton.

Hafif bir titreme geçti içinden.

Kendisini George Elwood'un kolları arasından kurtarmaya çalıştı. Ne ki, içinden geçmiş olan titreme (canlı yaratıktı sanki!): *acele etme Mary; az daha George Elwood'un himayesinde kal*, diyordu.

Ama kim...

Kimdi Mary'ye seslenen?

George Elwood mu?

Belki.

Ya da...

Ya da Mary'nin içinden başka bir Mary:

'Annen seni Kanada'da değil de başka bir memlekette ve başka bir çağda doğurmuş olsaydı, kendini George Elwood'un kolları arasında bulmazdın şu anda... fazlası: ilk okuldayken Robert Rebertson'un Çalışkan Eşek öyküsünü okumaz, sarışın bir kız olmaz, Markus'u tanımaz, bugün senin kocan olan Markus çukurun dibinde ölü bir eşek gibi yatmazdı' diyordu.

Oy, George Elwood, oy!

'Düşünme,' dedi içinden Mary kendi kendine; 'Düşünme, ve sana olanları olduklarından fazla zor ve çapraşık yapma.'

* *

George Elwood'un kolları arasındaydı hâlâ Mary. Eliyle Mary Burton'un başını okşadı George Elwood.

Sonra ensesini, omuzbaşlarını, şakağını okşadı.

"İhtiyaç çıktığı zaman bana geliniz; yardımımı esirgemeyeceğimden emin olabilirsiniz."

Oy, bay George Elwood, oy!

... Mary, sen başka bir çağda doğmuş olsaydın bugün burada madame Dorothy'nin bahçesinde olmaz ve çimlikte yüzme havuzu inşa eden kocan Markus'u...

"Bayan Mary Burton!"

George Elwood'un kolları arasından sıyrılıp çıktı Mary, iki eliyle az bozulmuş saçlarını ve arkadan mini eteğini dizlerine çekip düzeltti.

Çukurun kıyısında duran genç paramedik'ti Mary'ye seslenen.

"Evet!"

"Kocanız sağ!"

"Yani hiç mi ölmedi?"

"Hiç!"

"Tanrı'ya şükür," dedi Mary, ve çukura doğru yürüdü.

Çukurdan değil de cehennemin dibinden çıkarılmıştı sanki Markus; üstü başı çamur içindeydi. Ama yüzü ve gözleri (gün ışığını gördüğünden belki) huzur bulmuş, hatta keyfi gelmiş gibi, yatıyordu çimlerin üstünde.

Ambulansçıların yeşil tulumları da boza bulanmıştı.

Biri, dizlerinin üstüne çökmüş, balçıklı ve ıslak ellerini çimlere sürüp kuruluyor, öteki soluk soluğa Markus'a bakıyordu.

Ellerini kurulayan ambulansçı başını Mary'ye kaldırıp seslendi:

"Sizin kocanız fevkalade bir adam."

"Evet," dedi Mary.

"Ama kendisine söyleyin, mutlaka ölmesi gerekiyorsa, çukurun dibinde ölmesin, başka bir yerde, tercihen kuru ve güneşli bir yerde ölsün."

Ambulansçının sözlerini ciddiye almış olacaktı ki, başını salladı Mary.

Öteki söze katıldı.

"Bizim artık yapabileceğimiz birşey kalmadı, gerisi size... evin içerisine götürüp..."

Sözünü tamamlamadan başını çevirip çukura baktı:

"Ne işi vardı çukurun dibinde?"

"Yüzme havuzu inşa ediyordu," dedi Mary.

Mary'nin yanıtını anlamıştı ya, yine de:

"Nee?" diye sordu adam.

"Yüzme havuzu..." dedi Mary.

Adamın yüzü şaşkın bir tavır takındı; tekrar çukura baktı; sonra başını salladı. Öteki paramedik güldü, ikisinin bakışları buluştu, ve ikisi birden başlarını salladılar.

Mary başını göğsüne eğdi.

Ambulansçılar sessizce çimliği geçip evin kenar duvarı gerisinde gözden kayboldular.

Havanın güneşli ve sıcak olmasına rağmen, çimlikte sırtüstü yatan Markus'un vücudu az titriyordu; yüzünün çamurları arasında mor lekeler çarpıyordu göze. George Elwood susuyordu. Markus Burton'un hali (Mary'ye salık vermesi şöyle dursun) söz söylemesine izin vermiyordu George Elwood'a. Markus'un karakterindeki bütün özellikler; çalışkanlığı, cüretkârlığı, çaresizliği, inançları, hayalî ve aldatıcı umutları bir araya gelmiş, gerçek Markus sislere bürünüp George Elwood'un gözlerine görünmez olmuştu.

Kimdi Markus?

George Elwood biliyordu Markus'un kimliğini.

Ancak içinden geçenleri şu anda Mary'ye dizgileyecek durumda değildi. Aslında Mary'nin de buna gereklik duymadığını çimler üzerine yatan kocasına bakışından anlıyordu George Elwood: Mary'nin yüzü ve Markus'a jakan gözleri: *Markus! sen ne dünün ne de bugünün adamısın. Eğer sen geleceğin adamıysan, Tanrı korusun torunlarımızı, diyordu.*

Ne ki, Mary'nin içinden geçen bu sözler Markus'a yönelik değildi; ne Markus'a, ne de başka birine; boşluğa yönelikti. Çünkü çevresinde herşey (Markus ve kendisi de dahil) boşluğun içerisindeydiler.

Yalnız George Elwood...

Büyük bir merakla bakıyordu kenardan Markus'a. Mary'ye acımasından başka, George Elwood'un Markus'a ilgisi içten ve soylu bir ilgiydi. Anlıyor muydu Markus'u, anlamıyor muydu?

Bu, George Elwood'un ilgisinin dışında kalan bir soruydu.

Mary'yi gördüğü korkunç rüyadan uyandırmak istercesine çok yavaş bir sesle:

"Bayan Mary, kocanızı evin içerisine götürelim," dedi George Elwood.

Mary başını salladı.

Mary'nin yüzüne hüznün maskesi takılıydı hâlâ. Ancak içinden geçenleri bay Elwood'a söylemiyor, kendisinin içinde saklıyordu.

"Evet," dedi Mary, bakışlarını çimler üstünde yatan kocasından ayırmaksızın.

İkisinin bakışları buluşunca George Elwood'un dudaklarına belli belirsiz bir tebessüm takıldı. Sonra Markus'a yaklaştı, iki elini Markus'un koltukları arasından geçirdi. Boksçu Bates kadar ağır değildi Markus, ama hafif de sayılmazdı; dizlerine kaldırmıştı, kendisinin ağırlığı altında tekrar yere düştü Markus.

George Elwood gidip beş adım uzaktaki el arabasını getirdi.

"Siz ayaklarından tutup kaldırın bayan Mary, ben de koltuklarının altından..."

Markus'u güç bela yerden kaldırıp el arabasının içine yatırdılar.

Herşeyi düşünmüştü Mary o gün. Yalnız günün bövlece sona ereceğini aklından geçirmemişti.

Oy, Markus, oy!

*

**

Sadıklık ve katlanma derin aşklardan kaynaklanıyorsa şayet, düşündürücü ve çözümlenecek sorun kalmıyordu ortada. Ne ki *Logic* başka bir düşünceyi getiriyordu Mary'nin aklına: hamile olduğu gecede babasıyla sevişirken aşkı hiç düşünmüş müydü Mary'nin annesi?

Aşkı unutuyordu Mary; Markus ve Markus'la birlikte bütün hayat, ağır bir yük gibi yükleniyordu Mary'nin üzerine, ve, yükün ağırlığı altında *aman aşkım!* diyeceği yere, *insanî borç* diyordu Mary içinden kendi kendine.

Evet, aşkın gerçek *Logic*'i insancılıktı Mary için.

Markus'u hamam odasına çıkarıp soyundurdular. George Elwood (artık nezaket dışı) akıllıca hareket etmenin sınırına geldiğini anlamış olacaktı ki, özür dileyerek ayrıldı ikisinin yanından. Mary Markus'un vücudunu yuvdu, yüz fayız pamuktan yumuşak *Whitney* havlusuyla Markus'un vücudunu kuruladı, ve yatmalıkta temiz ipek çarşafı yatağa götürüp yatırdı Markus'u.

*

* *

Vücudunda bütün etleri ve kemikleri ağrıyordu Markus'un.

Aile doktorundan *Co-dydromol* hapları temin etti Mary; her gün kahvaltısını, öğle ve akşam yemeklerini yatağına getirdi; bütün bir hafta ihtimamla baktı Markus'a, ve bütün bir hafta bahçede yüzme havuzunun inşasından söz etmedi Markus.

Ne ki, yüzme havuzunun inşasını unutmuş değildi; akla yakın olmadığına da inandıramıyordu bir türlü kendini; iyileşip yataktan kalktığı günün sabahı bir hafta öncesi kazanmış olduğu çukurun kenarına gidip durdu.

Hayret!

Çukurun dibinde su vardı.

Ama nasıl?

Hiç düşünülmemiş ve hesaba katılmamış bir mesele çıkmıştı ortaya.

Nerden ve kim getirmişti suyu çukura?

Mary'ye sordu.

"Ben nerden bileyim," dedi Mary, ve aynı bay George Elwood esti aklına Mary'nin: "Gidip George Elwood'a sor, o bilir."

"George Elwood kim?"

"Ayol! George Elwood'u tanımıyor musun?" dedi Mary şaşkın.

"Tanımıyorum," dedi Markus.

"Üç ev ötede... Komşumuz George Elwood."

Sorulu bakışlarını Mary'nin yüzüne kaldırdı Markus, ve düşündü.

"B.M.W. sahibi George Elwood mu?"

"Bay George Elwood'un Çin köpeği sahibi olduğunu bilmiyordum."

"Ne köpeği?"

"*Bi-em-vu*, dedin."

"B.M.W. köpek değil, araba."

"Aaaa, evet! Güzel bir arabası var George Elwood'un."

"O adamı..."

Yalnız kendine belli olan bir sebepten sözünü tamamlamadı Markus.

"Nesi varmış o adamın?"

"Kaşları... çok uzun, ve alınına fırlamış. İki kaşının arasında bir de kara bir ben var."

"Kaşları uzunsa ne olmuş?"

"Nadir rastlanır öyle uzun kaşlı bir adama, değil mi?"

"Ben ne bileyim," dedi Mary, "Adamı yakından tanıyabilmem için kaşlarına mı bakmam gerek?"

Markus ses etmedi.

*
* *

Kurdun *kaşından gözünden* söz edilirken, kurdun kendisi çıkıverdi evin kenar duvarı gerisinden.

"Günaydın Bay ve Bayan Burton'lar!"

"Günaydın," dedi Markus.

"Az önce sizden söz ediyorduk," dedi Mary "Kendi şahsınızla çıkıp geldiniz."

"İyi şeyler söylemişsinizdir hakkımda, umarım."

"Yalnız iyi ('Uzun kaşların ve B.M.W arabanla değil, ballı dolu dudaklarınla tehlikeli bir adamsın sen bu so-

kakta bay George Elwood!')... çimlikte kocamın kazmış olduğu çukurun dibinde su var. Geçen hafta yoktu; bugün suyu kim getirdi çukura diye merak ediyor kocam."

"Gidip bakalım," dedi bay George Elwood.

Üçü gidip çukurun kıyısında durdular.

"Kimse getirmedi suyu çukura. Kazılı topraktan çıkıyor su."

"Geçen hafta çıkmamıştı."

"Suyun yüze çıkmasına zaman ister. Toprak ne kadar derin kazılırsa o kadar fazla su çıkar yüze."

"Neden?"

"Nedenler yığın yığın."

"Birini söyle bakayım," dedi Markus.

Bay George Elwood daha önce görmediği birşeyi görmüş ve gördüğü şeyi inceler gibi baktı Markus'un yüzüne.

"Başlıca neden, toprağın altında fazla su var. Bilmem biliyor musun, Vandle ırmağı kentin bazı yerlerinde yerin altından akar."

"Yani şu çukurun dibindeki su Vandle ırmağının suyu mu?"

"Yok, mutlaka Vandle ırmağının suyu değil; toprağın altında başka bir duru su birikimi..."

Sustu George Elwood.

Markus da susuyordu.

Ancak Markus'un suskunluğu sorularla yüklüydü.

Bay George Elwood başını çimliğin ucundaki duvardan yana attı.

"Evlerimizin bahçeleri nehre yakın olduğundan muhakkak..."

Sözünü tamamlamadan bakışlarını tekrar Markus'un yüzüne kaldırdı George Elwood.

"Sen iyi misin, Markus?"

"Yok, iyi değilim," dedi Markus.

Mary'nin gözleri de Markus'un yüzüne yönelikti şimdi.

"Neyin var?"

"Şu iki paramedik... Paramedik olmadan önce, Wandsworth kasabesinde çalıştılar sanırım; usul usul çıkarabilirlerdi... Ölü bir eşeği çıkarır gibi çıkardılar beni çukurun dibinden. Aradan bir hafta geçti, etlerim ağrıyor hâlâ."

Mary'nin bakışları Markus'un yüzüne yönelikti hâlâ.

"Bana sorulursa..."

"Sana sorulursa?"

"Bana sorulursa, sen iyi bir inşacı değilsin, Markus."

"Marr-ryyy!"

Quebec'teki evlerinin bahçesinde küçük Markus yere çömelip onu çeviren dünyaya kıcının altından bakmayı severmiş. Küsermiş annesi Markus'a. "Kıcının altından bakma öyle; vücudundaki bütün kanlar kafanın içine taşıyor," dermiş.

Şimdi de, dış dünyasını kıcının altından görmüş gibi, yüzü kıpkırmızı kesildi Markus'un.

Bu kez de bay George Elwood koştu Mary'nin yardımına.

"Pompayla çıkarılır su çukurun dibinden."

"Pompa ne arar Markus'ta! Markus pompasız, bay George Elwood!" dedi Mary.

Kaşlarının altından baktı Mary'ye Markus.

"Bu, bir sorun değil; inşacı depolarının birinden pompa kiralanılabilir."

"Doğru," dedi George Elwood.

Mary'nin bakışları Markus'un yüzüne takılıydı hâlâ.

"Sanayice ilerlemiş memleketlerde kiralanmayan ne var? Herşey... çocuk doğuramayan kadınlar çocuk kiralarlar. Gerekirse çocuk doğuramayan bir kadın, yepyeni koca da kiralar!.."

Bay George Elwood yeniden söze karışmanın gerekliliğini duydu.

"Bana kalırsa yüzme havuzunun inşasını şimdilik unut, Markus."

"Neden?"

"Zaman uygun değil."

"Yüzme havuzunun inşası için zamanın mutlaka uygun düşmesi mi gerek?"

"Evet. Yazın son günleri. Güneşli hava uzun sürmez artık. Güz yağmurları başlayınca..."

"Bay George Elwood haklı. An be an havalar bozacak."

"Mersi! Mersi! Mersi! Akıl hocalarına ihtiyacım yok!" dedi Markus küskün bir sesle, ve dönüp hızlı adımlarla verandanın yerden altı basamak merdivenine doğru yürüdü.

"Özür dilerim, Markus'u incittim galiba," dedi bay Elwood, çukurdan uzaklaşan Markus'un ardından bakarak.

"Özür dilemenize gerek yok," dedi Mary, "Markus'u incitmek için büyük bir ustalık gerekmez. Yalnız siz değil; yağmur, yel, kuşlar, çiçekler... hatta gökyüzünde gezen bulutlar, kolayca incitirler Markus'u."

Bay George Elwood güldü.

Boyu bayan Mary'nin boyundan çok uzundu Elwood'un; kollarını açar da Mary'nin omuzbaşlarını dolarırsa... kollarının arasında Mary küçük bir...

Düşüncesini tamamlamadan bir kez daha çukurdan uzaklaşan Markus'a baktı.

Sonra gözlerini Mary'nin yüzüne çevirdi.

'Senin içinde senden başka bir meleğin ikâmet ettiğini bilmek ne güzel,' diyecekti, nedense, demedi; yerine:

"By by, bayan Mary!" dedi.

"By by, bay George Elwood."

"Unutmayın, ihtiyaç çıktığı zaman beni arayın."

"Unutmayacağım," dedi Mary.

* *

Mary'ye kırgınlığı uzun sürdü Markus'un.

George Elwood'a da adamakıllı küsmüştü. Onun ne-yineydi aslında yüzme havuzunun inşası. Markus'tan çok birşey biliyordu sanki. B.M.W sahibi olmuşsa, kendisinin bir de bilim adamı olduğuna inandıracaktı nerdeyse Markus'u! Toprağın altından akıyormuş Vandle ırmağı! Gitsin görsün, Merton otobüs garajıyla Sava süpermarketinin arasından, ve bal gibi yerin yüzünden akıyor Vandle ırmağı!

Markus'un gönlünü almaya, Markus'un ilgisini kendisinin üstüne çekmeye çalıştı Mary. Ama boşunaydı.

Oy, Markus, oy!

"Markus! Akla geleni söyleyen bir adama bu kadar üzülünür mü?" dedi sonunda, ve ikisinin yaralı duygularla birbirlerinin yanında sessizce oturmaları iki gün daha sürdü.

Çayını sessizce içiyor, yemeğini sessizce yiyor, ve verandaya çıkıp sessizce çimliğin orta yerinde kazmış olduğu çukura bakıyordu Markus.

Mary'ye...

Mary boşluğun içinde yüzüyordu; gece ve gündüz yüzüstü yüzüyordu Mary, ve 'Hey Markus! Yüzüyorum yüzüyorum yüzüyorum, sakın üstüme yükleneyim deme! Üstüme yüklenirsen havuzun en derin dibine batarım, ve ben havuzun en derin dibine batarsam, asıl felâket o zaman başlar senin hayatında!' diyordu.

İki gün iki gece ışıklar yanmadı oturma odasında; çaydanlıkta çay demlenmedi; yatmalıkta aşktan çıt çıkmadı; ama, boşluğun içinde yüzerken de, 'Markus, sana gerekli olduğum zaman çağır beni,' dediği oluyordu Mary'nin.

Sonunda yağmur yağdı.

Sabah saatlerinde hafif bir çisintiyle başladı yağmur; öğle saatlerinde yoğunlaştı; akşama doğru çığınca yağdı, ve yağan yağmurla Markus kendi kendisiyle uzlaşıp barıştı.

"Mary!"

Sedirde, ayaklarını altına toplamış, kitap okuyordu Mary.

"Evet, Markus."

"Bay George Elwood haklı. Çok geçmez havalar bozacak demişti. Bak hele, yağmur yağıyor bahçeye."

"Evet, Markus, Kasım ayının eşiğindeyiz; çok geçmez, yağmur kar'a çevirecek. Daha sonra da ayaz... çimlik donacak, kış baba kol gezecek bahçede."

"Anlıyorum, Mary, haklısın."

Sesi yorgundu Markus'un. Ama sesinde içtenliği seziliyordu. Dudaklarının arasından çıkan her kelime Markus'un yüreği içinde yankılandığını Markus'un yüzünde görüyor Mary.

"Hayret doğrusu! Annen seni akıllı doğurdu, Mary. Ben hiç düşünmesem de olur. Benim yerime sen düşünüyorsun. Bahçede yüzme havuzunun inşasını bahara bırakalım."

"Bak, işin gerçek ustası gibi konuştun Markus! Bahara bırak. Bahara kadar rahatlan, keyfine bak. Bu sabah Kesko'dan *Bademli Kipling Dilimleri* getirdim. Çay yapayım... istiyor musun?"

"Evet, istiyorum, Mary."

Mary'nin yüzü gülüyordu; yalnızca yüzü değil: saçları, kulakları, kırmızılaşmış boynu, ince buluzunun altında saklı kabarmış memebaşları gülüyordu.

Gidip sedirde Markus'un yanına oturdu, elini Markus'un saçları içinden geçirdi, hafifçe göğsünden iteleyip sedirin üstüne sırtüstü yatırdı Markus'u, gömleğinin düğmelerini çözdü, Markus'un göğsünde üç-beş kılıyla oynadı, sonra elini Markus'un karnı üstüne götürdü, ordan da elini pantolonun altına sokuşturdu.

Markus'un beyaz etleri üç aylık bir yavrunun kıcı gibi pembeleşip kokulu ve kaygan oluyordu ve yavru Markus beşiğinin içerisinden çıkıyor, dörtayaklayıp geri annesinin döl yatağına giriyordu.

Oy, Mary, oy!

"Mutlu musun, Markus?"

"Mutluyum, Mary!"

"Cennete yalnızca bir tek yoldan gidilmez, Markus."

Oy, Mary, oy!

"Cennete giden kimseler çeşitli yollardan giderler."

Aşkıyla Mary Markus'u, uysallığı ve gönül bağlılığıyla Markus Mary'yi bereketlendiriyordu.

*
* *

O gece Markus ve Mary birbirlerinin kolları arasında uyudular.

'Gözlerini yumar da kendi içine bakarsan, içinde çok şeyleri, hatta sana ait olmayan şeyleri de, görürsün,' dedi Mary kendi kendine ertesi günün sabahı yataktan kalkarken.

Geceleyin Markus'u (hayalperest Markus'u değil) bütün değeriyle gerçekçi Markus'u gördü Mary.

Markus'un yüzü gülüyordu.

Markus efendice konuşuyordu Mary'yle.

Ve Markus Mary'nin şahsında kendi varlığını ve geleceğini görüyordu; elini kaldırıp işaret parmağını gözlerinin önünde tutuyor, ancak Mary Markus'un parmakla ne kastettiğinin farkına varmadığının farkına varınca,

parmağını Mary'nin karnı üstüne bastırıyor, ve, (hâlâ on oğlan çocuk sahibi olma umuduyla muhakkak) "Her hesap *bir*'den başlar," diyordu Mary'ye.

Arada uykusu kaçıyordu Mary'nin.

Gözlerini uyku tutmadığı gecelerde *madame* Dorothy'yi görüyordu. Dorothy, yalınayak, ve sırtında topuklarına inen beyaz geceliğiyle duruyordu yatmalığın kapısında.

'Yok,' diyordu içinden Mary, 'Kapıda duran Dorothy'nin hayaleti değil, Dorothy'nin kendisi.'

Dorothy'ye seslenesi geliyordu:

'Dorothy, yaşamının gerçek anlamını anlat bana,' diyesi geliyordu. 'Yanıbaşında uyuyan senin torunun. Uykudayken yeni doğmuş bir yavru gibi Markus. Ancak uyanikken anlamak zor Markus'u. Sakın yanlış anlama beni, Markus'u seviyorum. O kadar seviyorum ki, sevişinin ağrısını duyuyorum yüreğimin içinde. Ben ne yapayım, *Madame* Dorothy? Ben yirmi beş yaşındayım. Senin yaşına ulaşabilmem için elli yıl daha yaşamam gerekecek. Elli yıl! Hem de elli yıl Markus'la bir arada! Uyuyamıyorum *Madame* Dorothy. Karanlık geceler içinde ambulansların sesleri geliyor kulağıma. Bütün ambulansların Putney Hill üstündeki Lynton Grove sokağına geldiklerini hissediyorum. Sık sık ölüp diriliyor Markus. Dirildiğinde önemli denecek bir sorun yok; ama her öldüğünde yüreğim kırılıyor, ve kırılan yüreğimin ağrısını boğazımın içinde hissediyorum. İnan bana, onun *ölümleri* benim yüzümden değil. Ben suçsuzum, *Madame Dorothy*.'

Kapıda duran Dorothy hanım, topuklarına inen beyaz geceliğinin eteklerini dizlerine toplayıp Mary'nin yanına geliyor, eliyle Mary'nin başını okşuyor. 'Sev,' diyor *madame* Dorothy, 'Sevdiğinden fazla sev, seviyle bütün sorunlar çözülür; bütün zorluklar yenilir; insanı başa-

riya ulaştıran tek yol seviden geçer,' diyordu Dorothy hanım.

Ardı arkası kesilmeksizin üç gün üç gece yağdı yağmur bahçeye. Zaman zaman verandaya çıkıp imliğın orta yerinde kazmış olduğu çukura bakıyordu Markus. Ama ukur yoktu görünürde; kazılıp çukurdan çimliğe atılmış toprağı da seller alıp gitmişti bir yerlere. Karşıki nehrin üzerinde uçuşan martılar gelip konuyorlardı madame Dorothy'nin evinin saçağına, bacasına, verandanın korkuluğuna, ve martılar, Dorothy hanım hayattayken tanığı olmadıkları birşeyi görüyormuşlar gibi bakıyorlardı imliğın ortasındaki içi su dolu çukura. Arada biri ikisi saaktan uçup çimliğe konuyor ve başlarını bükerek suyu seyrediyorlardı. İşin özüne bakılırsa (bay George Elwood için, St. George hastahanesinin paramedikleri ve Mary için olduğu gibi) martılar için de imliğın orta yerinde kazılı çukur olağanüstü, hatta akıldışı birşeydi.

İnsanoğlunun yakını olan kuşları severdi *madame* Dorothy. Hayattayken ekmek ufaklarını bırakırdı martılar için imliğın ortasına. Dünya değıştirdikten sonra da bir kimselere martılar için göl yapmalarını emretmişti sanki imliğın ortasına. Martılar usul usul çukura yaklaşıyor, biri-ikisi kendilerinde cesaret bulup suya giriyor, onların ardından başkaları da saçaklardan kanat çırpıp imliğın orta yerindeki suya konuyorlardı.

Mary verandaya çıkıp martıları seyrediyordu gülen gözleriyle; (gülen gözleriyle değılse de) Markus da çukurun suları içinde yüzen martılara bakıyordu.

"Markus, sen inançlı mısın?" diye soruyordu Mary.

"Bazı şeylere inanıyorum, bazılarına inanmıyorum," diyordu Markus.

"Ben inanıyorum," diyordu Mary.

"Neye?"

"*Madame* Dorothy'nin kendi dünyasında rahat ve mesut olduğuna inanıyorum."

"*Madame* Dorothy yıllar öncesi... yüz yıl öncesi öldü. Kemikleri Bromton mezarlığında."

"Evet, Markus, yıllar öncesi öldü *madame* Dorothy. Ama..."

"..."

"Markus!"

"Evet."

"Sen hayata *madame* Dorothy'nin gözleriyle bakarsan eğer..."

Markus'un gözleri çukurun içinde yüzen martılara takılıydı.

"Markus! Ben kız doğurursam adını Dorothy koyayım."

Duymuyordu Markus Mary'yi.

"Markus!"

* *

O günün sabahı da verandada duran Markus'un aklı başka bir yerdeydi.

Mary düşündü: 'uzak mı, yakın mı?'

Nerde olduğunu yalnızca Markus biliyordu.

"Markus!"

"Ne var?"

"Nereye bakıyorsun?"

"Şu duvara."

"Duvarda ne var?"

"Hiç... Hiçbir şey yok duvarda."

"Ama birşeyler görüyorsun duvarda."

"Evet."

"Neyi?"

"Duvarın gerisindeki nehri."

"Nehiri mi hiç görmedin?"

Markus ses etmedi.

Mary aynı soruyu tekrarladı:

"Daha önce nehiri mi görmedin hiç?"

Markus'un duvara bakan gözleri ve süzölmüş yüzü olağanüstü birşeyin aklından geçtiğini açığa vuruyordu.

"Markus! Aklın nerde?"

"Nerde olsun?"

"Uzak bir yerde herhalde."

"Evet."

"Nerde?"

"Rio-de-Jeneiro'da."

"O kadar uzakta mı?"

"Evet."

Oy, Markus!

"Nasıl gidebildi aklın öylesi uzak bir yere?"

"Gemiyle".

"*Madame* Dorothy sana bu evi bıraktı. Bana kalırsa bu evden başka hiçbir şey düşünme, Markus."

"Defolup gitsin *madame* Dorothy aklımdan!"

"Öyle deme! *Madame* Dorothy'yi aklımdan çıkarmayla günaha gireceksin. Günaha girmek, insanın kendisini Tanrı'dan uzaklaştırmak demektir. Zor birşey... İnsanın Tanrı sevisinden kopması tehlikeli de. Bana kalırsa sen ve ben yarın gidip St. Marks kilisesinin rahibiyle konuşalım."

Markus başını kaldırıp şaşılı gözleriyle baktı Mary'nin yüzüne. Ama ses etmedi.

"Markus!"

Aklı az önce aklımdan geçenlerin işgalindeydi hâlâ. Mary'ye bakan gözleri Mary'yi değil, geleceği ya da gerçek ve kanıksanacak bir projeyi görüyordu.

"Markus! Seni Rio-de-Jeneiro'ya götürmüş olan gemi ne zaman geri dönecek?"

Varlığını unutmuş gibi duruyordu Mary'nin yanında Markus.

"Markus!"

"Evet."

"Az önce aklm nerde diye bir soru sordum."

"Nerde olsun?"

"Rio-de-Jeneiro'da demiştin."

"Kim? Ben mi?"

"Evet, sen."

"Ben öyle birşey demedim."

"Özür dilerim, yanlış duydum. Ama..."

"Ama ne?"

"Yaz çıkmadı daha. Hava açarsa önümüzdeki pazar günü Brighton'a gidebilir miyiz?"

"Ne işimiz var Brighton'da?"

"Brighton'un kıyı kuşağında geziniriz; Hove'a gideriz... Senin deden John Marple'ın külleri Brighton denizine..."

"Dedemin ismi Marple de neden benim ismim Burton?"

"Annenin kız ismi Burton'du, ve babası Markus Burton John Marple'm yakın dostuydu. Babasının hatırasına ve Burton ismi unutulmasın diye babanın Marple ismi annenin kızsık ismi olan Burton'a değiştirildi. Anladın mı?"

"Yok, anlamadım. Ama önemli değil. Üstelik *Marple* dediğin bir soy ağaç değil mi? Burton ismi Marple'dan daha iyi."

"Yani gidebilir miyiz Brighton'a."

"Nasıl gideceğiz Brighton'a?"

"Senin Ford'unla."

"Petrol pahalı."

"Peki, trenle gideriz."

"Tren yolculuğu da pahalı."

"Rica ederim, Markus. Biraz dinlenmen lazım. Yüzme havuzunun inşası çok yordu seni. Bak hele, yüzün

otuzuncu kilometrenin sonuna ulaşmış bir maraton koşucusunun yüzü gibi; gözlerinin çevresinde mor halkalar var."

Mary'nin güzel bakışları ve naz yapıp Markus'a seslenişi şaşılacak sıcaklıkla doldurup yumuşatıyordu bazan Markus'un içini.

"Evet," dedi Markus, "havalar açılınca arabayla gideriz Brighton'a."

Mary gözlerini yumdu; sonra açtı, ve gülen gözleriyle baktı Markus'un yüzüne.

"Önümüzdeki pazara..."

"Evet," dedi Markus. Önümüzdeki pazar günü Brighton'dayız.

* * *

Zaman geçtikçe daha da yumuşuyordu Markus. Daha üç hafta evvelsi çevresinde herşeye (hatta Mary'ye de) ama özellikle komşusu George Elwood'a nefret eden, George Elwood'un sözü edildiği bir anda dehşete kapılan, çenesini kısıp dişlerini gıcırdatan, dudaklarının kanı çekilip beyazlaşan Markus, tatlı sözlü ve geniş gönüllü bir adam oluyordu- biri yüreğini açarsa, Markus'un yüreği içinde güllerin açtığını da görebilirdi. Bahçenin orta yerinde içi su dolu çukurun yanından riayetsiz geçip gidiyor, yüzme havuzunun inşası kurcalamıyordu artık aklını; *camelia*'nın dibinde yığılı kum çuvallarına ve çimento torbalarına da bakmıyordu; baktığında da görmüyordu. Yakın ve uzak komşu evlerin kedileri ziyaret ediyorlardı Dorothy hanımın bahçesini sık sık; ahşap çitin eksik veya çürüyüp dökülmüş tahtaları arasından geçip *camelia*'nın dibine gidiyor, tırnaklarıyla kum çuvallarını tırmalıyor, çuvallardan yere dökülmüş kumlar içinde koşuşup oynuyorlardı. Çimentonun kâğıt torbaları yırtılmış, torbaların içerisindeki çimento tozları taşlaşmış kalıplar gibi yatı-

yorlardı ağacın dibinde -bir zamanlarda Dorothy hanımın gölgesinde oturup serçelerin ötügen civıltılarını dinleyen *camelia*'nın dibi komşu evlerin kedilerine tuvalet yeri olmuştu.

Markus'sa...

Son zamanlarda sık sık bahçeyi nehirden ayıran duvarın gerisine gidip nehirin acayip sularını seyrediyordu Markus. Med vakti sular kabarıyor, nehir doluyor, elle tutulacak kadar yükseliyordu sular *duvarın* gerisinde; nehirin suları çekilince de küçük ve bulanık su birikintileri, sazlık ve sazlığa yarı gömülü boz taşlar kalıyordu duvarın dibinde. Bazan bir çağrım uzaktaki Putney Bridge köprüsü altından çıkmış motorlu bir bot ilerliyordu Richmond yönüne; bir kürekçi küçük kayığı içinde kürek çekiyordu ıntıya karşı; sonra da lüks bir yat ve yatın güvertesinde ran bikinili kız el ediyordu Markus'a uzaktan. Yüreği ahlanıyordu Markus'un. Ferahlanan yüreğiyle kendisini bikinili kızın yanında görüyordu. O kızın kimbilir ne güzel gözleri vardı, kimbilir ne güzel bacakları, ne güzel memeleri vardı.

Sonra kendi halini düşünüyordu Markus.

Ne yazık ninesi Dorothy Markus'a Lynton Grove sokağındaki şu evi bırakmıştı; ev yerine elli bin pound bırakmış olsaydı, o da bir yat sahibi, hiç değilse George Elwood gibi bir B.M.W sahibi olurdu şimdi.

Özellikle yaz ayları içinde nehirde kalabalık öylesine yoğun oluyordu ki, bazı botlar ve lüks yatlar elle tutulacak kadar duvarın yakınından geçiyorlardı. Uzaktan bakıyordu Markus. Uzaktan başka görüyordu nehiri.

Ama o günün sabahı, duvarın gerisinde durarak, Richmond ve Twickenham yönüne uzaklaşan botları kendinden başka bir adamın gözleriyle görüyordu; başka bir adamın değilse de kendi gözleriyle ama başka görüyordu nehiri. Fazlası, nehire bu kadar yakın bir evin içerisinde oturduğunun ilk kez o sabah farkına varmıştı

Markus. O güne kadar nehir yoktu sanki; Markus'un çevresinde oynanan hayatî dramda hiçbir rol oynamamıştı nehir. Ama o günün sabahı Richmond yönüne uzaklaşan ışıltılı yat'ın bordasında yansımış güneşin ışığı yakın bir olasılığın ışığını yakmıştı Markus'un kafası içinde.

*
* *

En azından bir metre kadar kalın ve yerden birbucuk metre yüksek duvarın üstüne tırmandı Markus.

Nehrin suları denize çekilmek üzereydi. Az sonra sular çekilecek ve nehrin kıyısında sazlık ve sazlığa yarı gömülü taşlar, pas ve yosun tutmuş demir borular, eski bir bisiklet tekerleği, araba aponu kalacaktı.

Denize akan akıntıyla başka botlar ve üstü kum veya kömür yüklü açık dubalar ilerliyordu Putney Bridge yönüne, ve Putney Bridge köprüsü altından geçerek, Westminster'e, ordan da Eastend'e, Margate'e, Hove'e, ve Brighton'a... Kendini, yanında bikinili Mary'le, Brighton'a uzaklaşan lüks botun güvertesinde görüyordu Markus.

Sonra...

Hoyrat rüzgârın bir yerlerden savurup getirdiği bir düşünce ve özlem: Markus lüks bir yat sahibi.

"Markus!"

Bununla da sınırlı kalmıyordu Markus'un hayalleri; uzak denizlere açılıyordu.

"Markus!"

Mary'ydi Markus'a seslenen.

Duymuyordu Markus.

Duvarın bir parçası gibi duruyordu duvarın üstünde Markus.

*
* *

Hayır, duvarın bir parçası değildi Markus; günün birinde hayallerinin gerçekleşeceği alana atlayacağı yepyeni bir *trapez*'in üstünde duruyordu Markus.

Olası mı?

Elini saçlarının içinden geçirdi; parmaklarının uçlarıyla kafasını kaşıdı.

Parmakları kafasından geçip beynini karıştırıyordu: bugüne kadar nasıl da gelmemişti Markus'un aklına?

İskele!

Yok, iki bacalı gemilerin, hatta şu kum ve kömür taşıyan dubaların suya demir atıp bağlanacakları kadar büyük bir iskele değil; küçük, yalnızca botların ve küçük yatların nehir yolculuğunda bağlanıp mola verecekleri küçük bir iskele.

Bütün olasılıklar düşünülsündü bir: bot sahiplerine petrol satardı Markus; Mary'nin yaptığı çay ve sandviçleri satardı; yat sahiplerinin çocuklarına oyuncaklar satardı. Altı ay içinde, çok çok bir yıl içinde, kendisi de bir yat sahibi olurdu.

... Şu anda biri gelir de Markus'un yüzüne iyice barksa, Markus'un gözleri içinde kesin karar almış olduğunu görebilirdi. Çok büyük malzemeye gerek de yoktu aslında iskelenin inşası için: dört demir sütun ve dört demir sütunun üzerine pekiştirilmiş tahtalar.

(Hayatta yeni hiçbir şey yoktu. Eskiden beri herşey yerli yerindeydi. Güzelin, çirkinin, akıllının ve akılsızın <hatta Markus'un da> yerleri vardı bu dünyada; vardı, çünkü Tanrı yaratmıştı onları, tümü Yaradan'ın yaratıklarıydı. Yanılmış olabilirdi Tanrı. Ama yaratılanlar yaratılmışlardı bir kere ve yaratılmış oldukları gibi kalacaklardı hayatta. Hiç kimse değiştiremezdi artık onları.)

"Markus!"

Markus duymadı.

Mary verandadan aşağı indi, çimliği geçerek, Markus'un arkasında durdu.

"Markus!"

Mary'nin sesiyle Markus yaşayan, gören, duyan ve tanıyan Markus'a dönüştü.

"Aaaa, Mary! Buradasın... Görmedim seni."

"Kaç kez Markus! Markus! Markus! diye seslendim, duymadın."

"Duydum, duydum."

"Ne zaman gideceğiz?"

"Nereye?"

"Brighton'a."

"Pazara."

"Yarın pazar."

"Yarın gideriz."

"Nasıl?"

"Nasıl ne?"

"Nasıl gideceğiz Brighton'a?"

"Yat'ımla gitmeyeceğiz elbet; benim eski Ford'umla gideceğiz."

Ama akli ne pazarda, ne de Brighton'daydı Markus'un; bu kadarını biliyordu Mary.

"Markus, sen nereye bakıyorsun?"

"Nehire."

"Nehirde ne var?"

"Hiç... Merak ediyorum. Üzerinde durduğum bu duvar yerden yalnızca birbuçuk metre yüksek. Ama duvarın nehre bakan yüzü en azından dört metre sarkıyor nehirin kıyısına."

"Sarkacak elbet, nehirin yatağı alçakta kalıyor. Med vakti sular kabarıp dört metre kadar yükseliyor. Dorothy'nin *Hatıralar Defteri*'ne yazılı: Kışın şiddetli doğu rüzgârında sular bazan duvarın üzerinden komşu evlerin bahçelerine taşıdığı oluyor. Öyle ayaküstü durup bakma, kafan döner... Nehire düşersin."

"Düşmem. Zaten su yok duvarın dibinde."

"Biraz sonra denizden gelen sularla dolacak nehir."

Markus duvardan çimliğe atladı.

Ama kafasının içinde kanatlanmış düşünce kanat çırpıyordu hâlâ. Tekrar duvara tırmanıp yarı boş nehire baktı.

"Ne görüyorsun Markus?"

"Hiç... Su yok duvarın dibinde."

"Biliyorum, şu anda su yok. Ama altı saat sonra yenisinden dolacak nehir."

"Altı saat mi dedin?"

"Evet."

"Tam altı saat mi?"

"Suyun denize çekilişi altı saat, geriye dönüşü de altı saat sürer... Her on iki saatte bir dolup boşalır nehir?"

"Tuhaf ama."

"Ne?"

"Nehrin suları..."

"Kutsal kitaplarda yazılı, dünyanın kabuğu üstünde herşey doğal, Markus. Kocasız bir kadının çocuk doğurması tuhaf belki, ama med vakti nehrin sularındaki kabalıklık tuhaf değil."

"Sen nerden biliyorsun bütün bunları?"

"Ben bilmiyorum, Markus, görüyorum. İyice bakarsan, sen de görürsün."

*
* *

Gün ışıırken uyandı Mary; Markus uykudaydı daha, yataktan süzüldü ve gidip yatmalığı penceresi dibinde durdu.

Yaz direniyordu hâlâ; o pazar günü de yerini güze bırakmayacağı belliydi- nehrin karşı yakasındaki akça-ağaçların gerisinden göğe yükselen sabah güneşi kuşlara, çiçeklere, ve Mary'ye güzel bir gün muştuluyordu.

Evlilik hayatlarında ilk kez Markus'la beraber deniz kıyısına gidecekti Mary.

Başını gururla kaldırıp gökyüzüne baktı.

Gökyüzü alabildiğine yüksek ve maviydi.

Uzamış yazla martılar güneye göçlerini ertelemiş olacaktı ki, nehirin yüzünden uçup çimliğin orta yerindeki içi su dolu çukura konuyorlardı.

Hayatının en mutlu bir gününü yaşıyordu Mary. Bütün noksanlarına, hatta akla yakın olmayan bütün eylemlerine rağmen, Markus iyi bir adamdı; iyi bir adam olduğu kadar iyi bir kocaydı da. Sevi dediğin hem bedende hem de ruhtaydı Mary için. Bedensel seviyle ruhsal sevi arasında çok bir fark yoktu aslında.

Gerçekten yok muydu?

"Yok," diyordu Mary.

Ama beden ölüyordu.

Markus ölürse...

Markus ölemezdi. Markus genç, bedence dinç, ruhça sağlıklıydı. Uzun bir ömür yaşayacaktı Mary'nin yanında Markus ve uzun bir ömürün sonunda Markus ve Mary beraberce ihtiyarlanıp birbirlerinin yanında kapatacaklardı gözlerini yaşama ve ikisinin ruhları dualarda ve şarkılarda kalacaktı.

Başını kaldırıp yatağa baktı Mary.

"Markus!"

Ses çıkmadı Markus'tan.

"Markus!"

Yatağa yaklaştı.

Markus yoktu.

Yatak boştu.

Yalnızca bedeni değil, ruhu da kaybolup gitmişti yatmalıktan Markus'un.

Mutfığa indi Mary; mutfaktan oturma odasına geçti. Hiçbir yerde yoktu Markus. Bütünüyle kaybolup gitmişti Markus.

Verandaya çıktı.

*
* *

Çimliği nehirden ayıran duvarın üstünde duruyordu Markus ayaküstü. Güldü Mary.

Hesaba katılmamış yeni bir durum değildi bu; son zamanlarda sık sık gidip duvarın üstünde duruyor, alçalan (veya yükselen) sular, kendisine fısıltılı seslerle tılsımlı birşeyler söylüyor gibi, dikkat kesilip nehre bakıyordu.

Ne düşünüyordu Markus?

Markus'un aklından geçenleri hiç kimse bilemezdi. Mary için de kolay değildi. Ama Mary barışçı damarın Markus'un neresinden geçtiğini biliyordu.

Markus'un içinde iki Markus ikamet ediyordu: biri uysal, öteki sert. İki Markus iki dal gibiydi; biri baharda yabanıl elma ağacının gövdesinden fışkırmış tazecik ve yeşil bir dal; ötekiyse aynı dal ama güzün yeşilini yitirip sertleşmiş bir dal. Tazecik yeşil dal olduğunda Markus'u her yana bükebilirdi Mary; yeşilini yitirip sert bir dala dönüştüğündeyse (anlayışsız mızıltılar yapmasından başka) huysuzlaşıyordu da Markus.

Ama bugün...

Bugün Markus Mary'nin yüreğinde bütün güzelliğiyle açılmış bir çiçek gibiydi.

Markus'a seslenmenin sırası değildi şu anda; durundu olduğu yerde. Erkendi daha. Bir saat sonra çıkacaklardı yola. Aslında uzak bir yer değildi Brighton.

Dönüp mutfağa girdi Mary ve Brighton yolculuğuna hazırlığa başladı: iki termosta sütlü çay; tuna balığından, ve hıyarlı, iki sandviç; pastırmalı, ve domatesli, başka iki sandviç; bademli *Kipling* dilimleri ve bisküvi; montajlı tabure, havlular ve yüz ve beden kremleri...

Yola hazırlık yaparken soluğu altından şarkı söylüyordu Mary:

Ben bir genci tanıyorum
Gözleri deniz mavisinden
Ben bir genci tanıyorum
Saçları ekin sarısından

*
* *

Markus'a seslenmenin zamanı gelmişti artık.

Verandaya çıktı Mary.

Duvarın üstünde duruyordu hâlâ Markus.

"Markus!"

Markus duymadı.

"Markus!"

İpnotize edilmiş gibi duruyordu duvarda Markus.
Nehrin yüzünde Markus'un birşeyler gördüğü aşikârdı.

Ama ne?

Bilmiyordu Mary. Yalnız birşeyden emindi; nehrin yüzünde gördüğü şey gözlerinden geçip yuvalar örüyordu Markus'un kafası içinde.

"Markus!"

Bu kez de duymadı Markus Mary'nin sesini.

Elleri ve dizlerinin üstüne çökmüş, başı duvardan nehre sarkık, büyük bir merakla duvarın dibine bakıyordu Markus. Bir kez daha seslenecekti Mary, seslenmedi; Markus'u görmüyor gibi davranarak, *camelia*'nın gölgesine çekildi ve uzunca bir süre Markus'u seyretti. Markus'un dalgınlığı bir bakıma eğlenceliydi; dalgınlığında sevimli bir yaratık, yaratıktan da fazla, bir çeşit oyuncak oluyordu Markus Mary'nin gözlerinde.

Yavaş yavaş yürüdü, bir kedinin dikkatiyle duvara yaklaştı Mary, güldü, dudaklarını büzdü, ve sesleneceği yere, arkadan elini Markus'un iki bacağına arasına sokuşturmasıyla Markus'un yufka yerini tutup sıkması bir

oldu, ve Markus göğsünün ortasından kopmuş bir figanla duvarın dibine düştü.

"Aaaaaaaaaaaaaa!"

Markus yoktu duvarda.

Markus nehrin suları denize çekilip arkada bıraktığı çamurlar içinde yatıyordu.

"Markus!"

Güç bela duvarın üstüne tırmandı Mary.

"Markus!"

Sessiz soluksuz duvarın dibinde yatıyordu Markus.

"Aman Tanrım! Ben ne yaptım?... Markus! Seslen bana!"

Markus'un vücudunda canlılığının belirtisini göreyim diye bakıyordu Mary. Yoktu. Sazlığa yarı gömülü yüce bir kaya gibi yatıyordu Markus duvarın dibinde.

"Markus! Seslen bana! Öldün mü Markus?"

Markus elini kaldırdı.

"Korkma, Mary! Ölmedim, ama..."

"Ama ne, Markus? Ama ne?"

"Ayağım kırıldı."

"Kırıldı mı? Gerçekten kırıldı mı ayağın?"

"Kırıldı, Mary, kırıldı."

"Ama nasıl?..."

"Nasıl kırılındı! Çat diye kırıldı işte. Çabuk, ambulansı çağır, beni çıkarsınlar. Bak hele, nehrin suları kabarmak üzere. Med vakti yaklaşıyor. An be an denizden gelen sular yutacak beni!"

"Gidip bay George Elwood'u çağırayım; o çıkarır seni nehirden Markus!"

"Koş!... Bay George Elwood değil, iblise de canım emanet, yalnız nehirden çıkarsınlar beni. Bak hele, sular ayaklarımın uçlarına geldi, az sonra nehrin suları içinde boğulacağım!"

Duvardan atladı Mary, verandaya doğru koşmaya başladı...

* *

İblisten söz edilmişken, iblisin kendisi çıkıverdi evin kenar duvarı gerisinden.

"Günaydın, bayan Mary Burton!"

Bay George Elwood'un gülün yüzü o sabah da gül gibiydi; huzurlu günlerinde onun yüzünü göğsü üstünde taşırdı Mary. Ama o gün...

"Elwood!... İmdat!..."

"Geçmiş olsun, bayan Mary."

"İmdat! Kocam Markus!..."

"Öldü mü?"

"Yok yok yok yooook! Ölmedi, nehre düştü. Duvarın dibinde yatıyor."

"Ne işi varmış nehirde?"

"Bilmiyorum, sormadım. Ayağım kırıldı diyor. Kırıldı mı, kırılmadı mı... Sazlığa gömülü yatıyor. Az sonra denizden gelen suların içinde kalıp boğulacak. Üstelik üstüne kar yağıyor gibi tir tir titriyor kocam,"

"Gidip bakalım," dedi bay George Elwood.

Ve ikisi gidip duvarın üstüne tırmandılar.

"Markus! Bay George Elwood geldi, şimdi çıkaracak seni nehirden."

Bay George Elwood şaşılı gözleriyle bakıyordu duvarın dibinde yatan Markus'a.

"Kurtaracak seni bay Elwood," dedi Mary tekrar.

Bay George Elwood eliyle arkadan başını kaşıdı.

"Nasılsın, Markus, iyi misin?"

"Yok, iyi değilim," dedi Markus.

"Neyin var?"

"Ayağım kırıldı."

"Başka?"

"Başka ne oldu! Bu kadarı yetmiyor mu?"

"Ayağın neresinden kırıldı?"

"Dizimin dibinden budumdan topuğumdan... Ne farkeder!"

"Ayak parmaklarını oynat bakayım!"

"Parmaklarımı oynatmanın zamanı değil şimdi, çabuk ambulansı çağır!"

Tekrar arkadan başını kaşıdı George Elwood, ve düştü. Uzunca bir süre duvarın dibinde yatan Markus'a baktı. Neden sonra bakışlarını Mary'nin yüzüne kaldırdı.

"Bayan Mary, ben çıkaramam onu nehirde. Ambulansçılar da... ayağına bakarlar ama nehirde çıkaramazlar. Tek umut itfaiyecilerde... Siz hastahanenin ambulans servisine telefon edin, ben de Wandsworth itfaiye şefliğinden yardım arayayım."

Bay George Elwood duvardan atladı.

George Elwood'un yardımıyla bayan Mary de duvardan indi.

İkisi duvardan uzaklaşmaya başlamışlardı, arkadan Markus'un sesi geldi:

"Maaryyyy! Beni burada bırakmaaa! Yalnız başıma kalırsam öleceğiiiiim!"

Mary duymadı.

Belki duydu.

Duyduysa da başını çevirip bakmadı duvara.

Kuşku tohumu kök salmaya başlamıştı artık Mary'nin içinde: bazan başağrısını *öldüm* diye satıyordu Mary'ye Markus. Şimdi de azıcık dizi tirmalandıysa *ayağım kırıldı* diye çığlıklar koparmıyor muydu?

Bay George Elwood evin kenar duvarı gerisinde gözden kayboldu. Mary verandaya çıktı, hızlı adımlarla koridoru geçti, oturma odasının kapısı yanındaki alçak kürsü üstünde duran telefonun duyarlığını kaldırıp St.

George hastahanesine mensup ambulans servisinin telefon numarasını çevirdi.

"Alo!... Ambulans servisi mi? Rica ederim, acele yardıma ihtiyacım var... şey... benim kocam... evet, benim kocam! Nehire düştü... Evet evet evet, farkındayım!.. Nehire düşen kimselere ambulansçılar bakmazlar... evet... dalgıçlar... Nehire düştü dedimse, suları çekilmiş nehire düştü. Bağlağın dibinde yatıyor kocam... Üstelik med vakti, nehir kabarmak üzere... Hem de ayağım kırıldı diyor... Evet evet, kırılmış! Korkma Markus, şimdi paramedikler gelip ayağına bakarlar diye teselli ettim kendisini. Evet... Evet, duvarın dibine. Adres mi? Putney Hill, Lynton Grove sokağı... Numara on sekiz. Evet evet evet! Tâ kendisi!.. Markus Burton! Tanıyor musunuz kocamı? Yani gelecek misiniz?... On beş dakika mı?... Ooh, teşekkür ederim. Kapıda bekliyeceğim! Evet... Bir kere daha teşekkür..."

*
* *

On beş dakika geçmeden Lynton Grove sokağının on sekiz numaralı evi önünde bir ambulans ve iki itfaiye arabası park etti. Karşı yakanın kaldırımında birikmiş küçük kalabalık büyük bir merakla ambulansa, Markus Burton'un komşularıysa evlerinin pencere örtüleri arasından endişeyle itfaiye arabalarına bakıyorlardı.

Nasıl bakmasınlardı!

Nadir bozuluyordu Lynton Grove sokağının uykulu sessizliği; yalnız zaman zaman Park Side yönünden gürültü koparıp eskide *madame* Dorothy'nin görkemli evine gelen bir ambulans.

Ama bugün...

Nasıl endişeli olmasınlardı Markus'un komşuları!

Bugün, ambulandan başka, iki itfaiye arabası park etmişti sokakta.

Kaldırımında duran karşıki evin sahibi tanıdı George Elwood'u.

"George! Ne oluyor orda?"

"Hiç!" dedi George Elwood.

"Ne demek hiç! Ambulans ve itfaiye arabaları!... Yangın mı çıktı?"

"Yok, yooooook!"

"Yaa?"

"Bay Markus Burton... Nehire düştü!"

"Boğuldu mu?"

"Hayır, yalnızca..."

"Yalnızca ne?"

"Ayağı kırıldı."

"Vay zavallı Mary! Genç ve güzel karısının başına bu sikti."

Ama fazla merak etmedi adam; George Elwood'a aktan el etti, ve dönüp evinin içerisine girdi.

Mary verandada bekliyordu ambulansçıları.

Önce bay George Elwood, onun ardından montajlı sedyeyi iki paramedik ve iki itfaiyeci çıktılar evin kenar duvarı gerisinden.

Sedyeli paramedik tanıdı Mary'yi.

"Kurbanınız nerde?"

Mary başını çimliği nehirden ayıran duvardan yana attı.

"Orda!.. Duvarın dibinde yatıyor!"

Ambulansçılar duvarın dibinde kiminle ve neyle karşılaşacaklarını biliyorlardı muhakkak; fazla soru sormadan hızlı adımlarla nehire doğru yürüdüler.

*

* *

İki paramedik, ve onların ardından itfaiyeciler, tırmanıp duvarın üstüne çıktılar. Sedyeli ambulansçı Markus'a acımış mıydı ne, soluk bir ruh gibi bakıyordu ça-

murlar içinde yatan Markus'a. Öteki paramedik güldü ve gülen gözlerini yanibaşında duran yaşlıca itfaiyecinin yüzüne kaldırdı.

"Vazifeyi paylaşalım; siz adamı nehirden çıkarın, biz de kırılmış ayağına bakalım."

İtfaiyecinin yüzü ciddiydi.

Ciddiyetini bozmadan bakışlarını genç arkadaşının yüzüne çevirdi.

"Adam ayakta durabilecek durumda değil, nehre inip kaldırmamız gerekecek."

"Evet," dedi genç itfaiyeci, ve duvardan atlayıp sokakta park edilmiş itfaiye arabasına koştu. Aradan beş dakika geçmeden omuzuna atılı ip merdivenle geri duvara döndü. İki itfaiyeci merdivenin bir ucunu toprağa sançtıkları iki demir çiviye bağlayıp öteki ucunu nehre sarkıttılar; genç itfaiyeci, ve onun ardından yaşlıca arkadaş, duvardan nehre indiler.

Boksçu Bates kadar ağır sikletten değildi Markus Burton, ama vücudu hafif ve zayıf da denmezdi.

Güç bela dizlerinin üstüne kaldırılabildiler Markus'u.

Bir kez daha ayağa kaldırmaya çalıştılar. Ağırdu Markus, oh çok ağırdı.

Şimdi bayan Mary ve bay George Elwood da duvarda, aşağıda çamurlar içinde dizüstü duran Markus'a bakıyorlardı.

"Korkma, Markus! Şimdi çıkaracaklar seni nehirden!" dedi Mary.

Ambulanşçılar iki itfaiyecinin alaylı seyrini izliyorlardı gülen gözleriyle.

"Nasil? Çıkarabilecek misiniz adamı?" diye seslendi biri.

"Çok zor," dedi itfaiyeci.

Öteki ambulansçı yeni bir öneriyle çıktı ortaya:

"Çıkaramazsanız ordu birliklerinin *Yeşil Tanrıça* itfaiyecilerini yardıma çağıralım."

Yaşlıca adam geri seslendi:

"Ben ateş söndürmek için itfaiyeci oldum. Kingston yukarlarında ve Sunbury dolaylarında tuttuğum balıkları nehirden çıkardığım olmuştur ama günün birinde canlı bir insanı nehirden çıkaracağımı aklımdan geçirmedim."

"Ne yapalım... özür dileriz, boşuna yorduk sizi. Çıkaramazsanız bırakın, olduğu yerde kalsın!"

Herkesten akıllı yine bay George Elwood çıktı: olaya yalnızca seyirci olarak kalamazdı artık. Duvardan atladı.

"Beş dakika!... Bekleyin, şimdi dönerim!" dedi Elwood, ve koşar adımla çimliği geçip evin kenar duvarı gerisinde gözden kayboldu.

Beş dakika geçmeden omuzunda montajlı alüminyum kerevet ve elinde sicim düğümü, evin kenar duvarı arasından çıktı George Elwood. Bay Elwood'u görünce lary'nin dudakları tatlı bir tebessümle aralandı.

Oy, bay Elwood, oy!

*
* *

Bay George Elwood montajlı alüminyum kereveti ve sicim düğümünü duvarın dibine attı.

"Kerevete yatırıp dörtbir yandan iyice bağlayın!" diye seslendi aşağıdaki iki itfaiyeciye.

Sesi emir kabilindendi George Elwood'un.

Mary, dudakları hâlâ yarı aralı, gülen gözleriyle bakıyordu George Elwood'a.

İki itfaiyeci Markus'u yerden kaldırıp alüminyum kerevetin üstüne yatırdılar, sicimi kerevetin altından ve Markus'un ayakları, karnı, göğsü ve yanlarına uzalı kollarının üstünden geçirip bağladılar ve sicimin bir ucuyla ip merdiveni tırmanıp duvarın üstüne çıktılar.

İki itfaiyeci ve bay George Elwood sicimi kavrayıp çektiler.

"Viiiree!"

Üzerinde Markus bağlı, montajlı kerevet yerden koptu.

"Hadi bakayım, bir daha!"

"Viiire!"

Son iki saattir içinde yattığı sazlığa veda diyordu Markus.

"Bir daha, vireee!"

Vücudu kerevete bağlı Markus, havada yalpa vuruyordu.

"Viire!"

*
* *

Kerevet ve kerevete bağlı Markus duvarın üstündeydi.

İki paramedik, ve onların ardından iki itfaiyeci duvardan çimliğe atladılar. Bay George Elwood duvarda ve Markus'un yanında kaldı.

"Nasılsın Markus?"

Markus ses etmedi; birşeyler görüyor gibi bakıyordu gökyüzüne. Bay George Elwood güldü.

'Bak, Markus, bak! 2000 yılına çok kalmadı. Gençsin daha, 2050'nci yıla kadar bakarsan, yalnızca yolcularla tıklım tıklım uzay gemilerini değil, bankaların emanet sandıkları içerisinde muhafaza edilen insan beyinlerini de görürsün,' dedi içinden.

*
* *

Markus suları çekilmiş nehirden değil de cehennem dibinden çıkarılmıştı sanki; üstü başı, hatta yüzü ve saçları, çamur içindeydi.

İki itfaiyeci çimliğe yatırdılar Markus'u.

Yaşlıca itfaiyeci kasketini başından çıkarmış, caketinin yeniyle alnında birikmiş terleri siliyor, iki paramedikse Markus'un başı ucuna dikilmiş, (Markus'un kırılmış ayağından fazla) büyük bir merakla Markus'un yüzünü inceliyorlardı.

Biri bakışlarını yaşlıca itfaiyecinin yüzüne kaldırdı.

"Sunbury dolaylarında bu soydan bir balığı nehirde çıkardığını sanmıyorum," dedi.

Paramedik'in sözlerinde alay eksikti; itfaiyeci çimliğin kıyısından kopardığı uzun otlarla çamura bulaşmış caketini temizliyordu. Genç itfaiyeci, "Bize düşen ve yapabileceğimiz bu kadardı; gerisi size ait", dedi, ve ikisi an yana çimliği geçip, evin kenar duvarı gerisinde gözün kayboldular.

* *

İki paramedik'e düşen uğraş, en azından Markus'un nehirde çıkarılması kadar, zor bir uğraştı.

Birisi Markus'un üzerine eğildi.

"Markus!"

Markus ses etmedi.

"Markus! Sen ağlıyorsun!"

"Kim?" dedi Markus, "Ben mi?"

"Evet, sen. Ağlıyorsun."

"Ben ağlamıyorum," dedi Markus.

"Ama gözlerinde yaşlar var."

"Gözlerimdeki yaşlar gözyaşı değil."

"Gözyaşı değil de nedir?"

"Ben ne bileyim! Gözlerimin içinde olanı görebilmem için gözlerime başka bir insanın gözleriyle bakmam gerek."

"Doğru," dedi paramedik, "Nehre de başka bir insanın gözleriyle bakmış olsaydın, duvardan düşmezdin. Ne

işin vardı duvarın üstünde? Nehrin karşı yakasına mı sıçramak istedin?"

"Aptalca konuşma," dedi Markus.

Yüreğinin içinde uyanan acımayla baktı paramedik Markus'un yüzüne.

Markus'un yüzü gerçekten acıktıydı.

"Özür dilerim. Ayağına bakalım. Hangi ayağın kırıldı?"

"Hangi ayağım ne demek?"

"Bay Markus Burton, senin iki ayağın var; birine sağ, ötekine sol ayak denir."

"Sağ ayağım... Yok, sol ayağım."

"Yani sol ayağın kırıldı."

"Evet."

Paramedik Markus'un ayaklarından ayakkabılarını çıkardı, pantolonunun çamura bulaşık balağını iki parmağıyla tutup kaldırdı, topuğunu tutup sıktı.

"Ağrıyor mu?"

"Yok, ağrıyorum," dedi Markus.

"Ayağının biraz yukarlarına bakalım," dedi paramedik, ve göğüs cebinden çıkardığı makasla pantolonun balağını dizine kadar kesti, Markus'un ayağını sıkı sıkı eli ni topuktan dizine kadar götürdü.

"Ağrıyor mu?" diye sordu paramedik.

"Yok, ağrıyorum," dedi Markus.

"Sağ ayağına da bakalım."

Pantolonun sol balağını da dizine kadar kesti paramedik; topuğunu, budunu, dizkapağını tutup sıktı, çamura bulaşmış ellerini çimlere sürtüp arıttı, ve ayağa kalkarak, az ötede bay George Elwood'un yanında duran Mary'ye seslendi.

"Bayan Burton! Kocanız kilise çanı gibi sağlam! Ayağının hiçbir yerinde kırıklık yok. Yalnızca dizi tırmanmış. Tentürdiyot sürün dizine... Bizim yapabileceği-

miz bu kadar. Evin içerisine götürün kocanızı; az daha çimlerin üstünde yatarsa soğuklanacak. Soğuklanırsa..."

Öteki paramedik söze karıştı:

"Soğuklanırsa, unutmayın, telefonda arayın bizi!"

"Sizi rahatsız ettik, özür dilerim!" dedi Mary.

"Rahatsız etmediniz bizi; ekmek paramızı bu soy rahatsızlıklardan kazanıyoruz!"

Ve ikisi yan yana çimliği geçip evin kenar duvarı gerisinde gözden kayboldular.

Çimliği, nehire, ve *madame* Dorothy'nin evine derin bir sessizlik çöktü; martılar da yoktular görünürde.

Mary ve bay George Elwood yüzyüze duruyorlardı arın dibinde. Mary'nin yüzü tatlı, ama tatlılığını örten soğuk bir tebessümle aydınlanmıştı ve bay George Elwood'un sıcacık ve cana yakın yüzünü görmüyor gibiydi -başlangıcında olduğu gibi, ortasında ve sonunda da, Mary'nin hayatında önemli denecek tek obje Markus'tu, ve, o günün sabahı da yaşamın ve yaşamının anlamını Markus'a anlatmak Mary'ye düşüyordu.

Yaşı yirmi birindeyken (daha evlenmeden önce) "Markus, ben seni bütününle seviyorum," demişti Mary. *Bütününle* yalnızca bir kelimeydi. Son üç yıldır Markus'u çeşitli durumlarda: yalağın altında, çukurun dibinde, suları çekilmiş nehirde bulduğu zamanlarda kelimenin anlam dengesinde bir çeşit bozukluk olduğunu düşünmeye başlamıştı Mary.

Mary ve bay George Elwood gidip Markus'un yanına da durdular.

Markus çimliğe oturmuş, dizleri önünde dikili ve başı göğsüne sarkık, iki dizinin arasındaki çimlere bakıyordu sessizce.

Bay Elwood eğildi, pantolonun kesilmiş paçasıyla Markus'un çıplak ayağını örttü.

"İyi misin, Markus?"

"Mersi," dedi Markus.

Mary söze karıştı.

"Markus, senin *mersi*'n iyiyim anlamına mı, yoksa..."

"İyiyim," dedi Markus.

"Ayağa kalkıp kendi gücünle yürüyebilecek misin?"

Bay George Elwood öncesinden daha büyük bir merakla bakıyordu Markus'a. Mary'nin sorusuna yanıt beklemeden Markus'un arkasına geçti George Elwood, iki elini Markus'un koltukları altına sokuşturup, ayağa kalkmasına yardım etti.

"Tanrı'ya şükür, sağ çıktın nehirden. İyi ki, duvardan nehre kıştı düştün. Duvarın dibi sazlık ve sazlığa yarı gömülü taşlarda dolu; kafan o taşlardan birine çarpsaydı, şimdi burada değil de bu dünyadan göçmüşlerin âleminde cennet kuşlarının cıvıltılarını dinliyecektin. Bana kılrsa sen yarın St. Marks kilisesine uğrayıp müteveffa *madame* Dorothy'nin ve John Marple'in aziz ruhlarına iki mum yak ve kilisenin hayır kutusuna beş *pound* bırak."

"Doğru," dedi Mary.

Markus ses etmedi.

"Bak, gönlünde barış çiçekleriyle çıkıyor karşına bay George Elwood, Markus!"

Markus susuyordu.

"Barış çiçekleriyle gelen bir adama el uzatılır ve *mersi* denir."

"Mersi," dedi Markus.

Ve üçü yavaş yavaş çimliği geçip verandaya çıktılar.

Hamam odasında soyundurdular Markus'u.

Bayan Mary'nin nazik ellerini Markus'un çıplak omuzbaşlarında ve çıplak göğsü üstünde gören George Elwood nefesini zor tutabiliyordu göğüs kafesinin içinde; ama aklı nezaket sınırına ulaştığını ve sınırı geçmenin imkânsızlığını ikna ediyordu.

Özür dileyerek ayrıldı ikisinin yanından George Elwood.

Mary Markus'u yuvdu, yüz fayız pamuktan *Whitney* havlusuyla Markus'un vücudunu kuruladı, koluna girdi, ve Markus'u yatmalığa götürüp, ipek çarşafı yatağa yattırdı.

Bütün etleri ve kemikleri ağrıyordu Markus'un. Aile doktorundan *Co-dydromol* hapları temin etti Mary, bütün bir hafta ihtimamla baktı Markus'a, ve (Markus'un duvardan nehre düşmesinde az da olsa kendisinin de oynamış olduğu rolü unutmadığından muhakkak) nasıl bir amaçla duvara tırmandığını ve saatlerce duvarın üstünde durarak, nehre bakmasının sebebini sormadı; üstelik soracağı takdirde Markus'un vereceği yanıtı kendisinin içinden tekrarlıyordu Mary: *Mary, senin canunun sıkıldığı olmuyor mu hiç? Canım sıkılmıştı, duvara tırmanıp nehre baktım işte."*

Günü güne, saati saatine, dakikası dakikasına dolup boşanıyordu nehir; can sıkıntısı başka nerelere sürükleyecekti Markus'u?

Brighton yolculuğunu da Markus'a hatırlatmanın zamanı değildi. Son trajik olaydan kaynaklanan en hayırlı, ve olumlu sonuç Markus'un bay George Elwood'a karşı nezaketli davranması oldu. Ancak bunda da *logic* noksansız değildi; konuyu Mary'nin önemsedığının farkına vardığı bir anda, "O adamı sevmiyorum!" diye kesip attı Markus.

Neden?

"Markus! Bay George Elwood sana yardımını esirgermedi."

"Bay Elwood çıkarmadı beni nehirden!"

"Biliyorum. Ama onun sayesinde itfaiyeciler..."

Markus'un beyaz yüzü kızıla boyandı:

"Yarın St. Marks kilisesine uğrayıp Tanrı'ya şükredecekmişim! Kafasının içerisi irticâî düşüncelerle örülü *ayetullah!* Benim kaderimden ona ne! B.M.W sahibi olmuşsa kendini bir de ruh doktoru, akıl hocası olduğunu sanıyor!"

Konuştukça, Mary'den fazla, kendi huzurunu bozuyordu Markus. Mary Markus'u bildi bileli şikâyet edebileceği bir kimsenin bulunması gerekiyordu Markus'un yanında. O kişi şu anda bay George Elwood'du.

Oy, Markus, oy!

Denize akan nehirin suları gibi geçip gitti yaz Mary'nin gözleri önünden. Brighton'ın kıyı kuşağı rüyaydı; gerçeğe açılı gözleriyle rüya da çabucak silindi Mary'nin hafızasından. Her zaman olduğu gibi, kendilerini bekleyen kışı da hayatî gerçeklerle yaşıyacaktı Mary; *gerçek* Markus'u bile düşündürecek kadar yakın ve yalındı.

Kasım ayının ilk haftasında yağmaya başladı yağmur ve aralıksız bir hafta yağdı. Çimlikte Markus'un başlamış olduğu yüzme havuzunun inşasını Tanrı üstlenmişti sanki, sürekli yağan yağmur altında yüce bir göle dönüştü çimlik. Sonra ayaz bastırdı, çimliği yalama buz kesti, ve uğursuzluklar kısa aralıklarla birbirlerini takibettiler; şiddetli doğu rüzgârında evin bacası hasara uğradı; damın iki yerinden yeşil kiremitleri rüzgâr uçurttu, evin kenar duvarına komşu evin bahçesinden kestane ağacı devrildi. Dorothy hanımın eskide görkemli evi yağmur ve deli rüzgârlarda çaresiz, göğe el açmış gibi duruyordu Putney Hill üstünde.

Ve Markus.

Oy, Markus oy!

Önce evin kenar duvarına devrilmiş kestane ağacının sahibiyile sokakta dostça konuşma; ardından hummalı tartışma:

Markus:

"Bu eksikti, bu da geldi başımıza."

Komşu:

"Ne?"

Markus:

"Senin kestane ağacın?"

Komşu:

"Kiiimin?"

Markus:

"Senin bahçedeki kestane ağacı."

Komşu:

"Nerde? Kestane ağacı yok bahçemde."

Markus:

"Ama vardı. Geceleyin ağacı rüzgâr benim evimin duvarına devirdi. İşte, orda, şu ağaç... duvar hasara uğradı."

Komşu:

"Eeee?"

Markus:

"Evimin duvarına devrilmiş ağacı kaldırıp..."

Komşu:

"Ben mi devirdim ağacı senin evinin duvarına?"

Markus:

"Yok, sen devirmedin; rüzgâr devirdi, ama ağaç senin..."

Komşu:

"Bana değil, git rüzgâra emret, ağacı duvardan kaldırıp başka bir yere götürsün."

Alabildiğine açılı ve şaşılı gözleriyle baktı Markus komşusuna. Bir ara yüzü kıpırmızı kesildi Markus'un, avurtları çöküp yükseldi, ama komşusuna ne diyeceğini bilemedi.

Çaresizdi.

Çaresiz durumlarda Mary'yi arardı Markus.

"Mary!"

Evin sokak tarafındaki yerden altı basamak yüksek merdiveni üstünde duruyordu Mary.

"Mary!"

Mary'den ses çıkmayınca bakışlarını tekrar komşusunun yüzüne çevirdi.

Komşusunun yüzü soğuk ve ifadesiz.

"Rica ederim, ağacı..."

"Ben devirmedim ağacı senin duvarına, rüzgâr devirdi. Git rüzgâra rica et, ağacı duvardan kaldırıp başka bir yere götürsün!"

"Mary!"

"Evet, Markus!"

"Bu adam..."

Başını çevirip adamı aradı.

Adam yoktu görünürde.

Kaybolmuş adamla sokak açılmıştı sanki; açılmış sokak, evin önünde park edilmiş Ford'uyla birlikte Markus'u yutacak ve Markus'un ayakları bir daha da Lynton Grove sokağının kaldırımlarına basıp yürümeyecekti.

"Mary!"

"Buraya gel, Markus!"

"Mary! Duydun mu adam ne dedi? Ben devirmedim ağacı, rüzgâr devirdi, git rüzgâra rica et, ağacı kaldırıp başka bir yere..."

"Duydum, Markus, duydum!"

Mary'nin yüzündeki tatlı tebessümü en dindar bir Katolik kadının bile hoşgörüsünü gölgede bırakacak kadar barışçıydı.

"Duydun mu?" dedi Markus tekrar.

"Duydum, Markus! Ama unut!... Huzurunu bozma!"

"Ama haksızlık!..."

"Evet, Markus! Boş ver! Dünyada bundan çok daha büyük haksızlıklar işleniyor. Hayat sürüp gidiyor yine de!"

* *

Önce çimlikte yüzme havuzu, sonra da iskele inşası... Genç Markus Burton'un olumlu ve ilerici tasarılarının gerçekleşmemesine rağmen, hayat sürüp gidiyordu Lynton Grove sokağında.

Kış çok ağır ve masraflı geçti.

Komşunun bahçesinden duvara devrilmiş kestane ağacı, *ağaç ameliyatçısı* tarafından doğranıp, Lynton Grove sokağından taşındı; hasara uğramış duvar, evin damı ve bacası tamir edildi, ve ... daha kış çıkmadan, Mary Burton'un banka hesabından üç yüz *pound* eksildi.

Kış ayları içinde sürekli yağan yağmurun ve kar'ın altında Markus'un Ford'u az daha paslandı. Arabanın pasını görmemezlikten gelebilirdi Markus, ama motorun çalışmaz hale gelmesi büyük bir titizlikle sinirlerinin bozulmamasına dikkat eden Markus'u rahatsız ediyordu.

Geleceği daha bir berrak ve gerçek renkleriyle görüyordu Mary. Yine de günün birinde: "Markus, sen o Ford'u sokaktan kaldır, komşuların gözlerinden uzak bir yere götürüp bırak," dediğinde Markus kırılgan bir sesle, "Mary, benim bu dünyada en yakınım bir sen varsın, bir de benim Ford'um; Ford'umu nereye götürüp bırakayım?" demişti Markus, ve Mary, "Araba mezarlığına!" dediğinde Markus'un tepesi atmıştı.

"Mary! Sen çok akıllısın, ama aklının bolluğu seni saçmalığın zirvesi üstünden seslendiriyor bazan," demişti Markus.

Saçmalığın zirvesinden diyedursundu, sonunda Mary yine haklı çıktı.

Önce Wandsworth Belediye Konseyi'nin mektubu:

Sayın Markus Burton

Komşulannız şikâyetçi: üç yıldır Ford arabanız cerahatlı bir çıban gibi duruyor Lynton Grove sokağı üstünde; arabayı yakın bir zamanda sokaktan kaldıracağınızı umuyoruz. Aksi takdirde konseyimizin taşıt şubesinde sizin için masraflı bir tedbirin alınacağını size duyurmak istedik.

*Wandsworth Belediye
Konseyi adına
(imza)*

Mektubu Markus çıkardı sokak kapısındaki ince tellerle örülü posta kutusundan; okudu, "Şaşı bürokratlar!" dedi içinden, ve, mektubu Mary görüp okumasın diye, cebine sakladı.

*
* *

Hafta çıkmadan Ford kaybolup gitti Lynton Grove sokağından.

Cerahatlı çıban mı, yoksa İngiliz zenatkârlığının görkemli simgesi, kaybolmuş Ford'la son üç yıldır sokağın ana görünümünde birşey eksildi. Eksiği Lynton Grove sokağında oturan ev sahiplerinden fazla arabanın boneti üstünden kaldırırma atlayıp oynayan çocuklar, bir de, kaldırımdan geçerken, ard bacaklarını kaldırıp Ford'un apouna işeyen köpekler hissediyorlardı.

Ve Markus!

Ford'un sokaktan kayboluşu gerçekten şaşırttı Markus'u.

Önce Mary'ye seslendi:

"Mary!"

" "

"Mary!"

Sokak kapısının yerden altı basamak yüksek merdiveni üstünde boy gösterdi Mary.

"Ne var, Markus?"

"Benim Ford'um!"

"Ne olmuş senin Ford'una?"

"Kayboldu!"

"Nasıl? Nerde? Ne zaman?"

"Bilmiyorum nasıl, nerede, ne zaman! Dün sokaktaydım, bugün yok!"

Sözün tam anlamıyla güldü Mary.

"Brighton'un kıyı kuşağında gezinmeye gitmiştir belki!"

"Marrryyy!"

"Gidip bay George Elwood'a sor; o bilir."

"O mu alıp gitti dersin benim Ford'u?"

"Yok, o alıp gitmedi! Ama bay George Elwood biliyordur kimin alıp gittiğini."

Markus'un gözleri içinde umut ışıkları parladı.

Gerçekten de Lynton Grove sokağında Ford'un nerede olduğunu bilen bir tek kişi varsa, o kişi George Elwood'du.

"Haklısın, Mary. Git, bay Elwood'a sor."

"Evet, haklıyım. Ancak Ford'un nerede olduğunu ben değil, sen gidip soracaksın bay George Elwood'a."

Başını göğsüne eğdi Markus, kolu kanadı kırılmış gibi durdu bir süre kaldırımda; ama başka bir çıkar yol yoktu, gidip bay George Elwood'un kapısını çaldı.

George Elwood'un uykusu bölünmüştü muhakkak, sırtında kızıl pijaması, ve esneyerek, açtı kapıyı.

Sabahın bu saatinde Markus'un ziyareti büyük bir sürprizdi.

"Hayır ola, Markus!" dedi Elwood, ve sabah güneşinin ılıcık ışınları döküldü yüzüne, "Bayan Mary'nin yardımı ihtiyacı mı var?"

George Elwood'un sesindeki heyecandan olacak, Markus'un da yüzü ılır gibi oldu.

"Hayır, Mary'nin değil; benim... benim yardıma ihtiyacım var."

"Hayat bu, Markus! Zaman zaman her insanın yardıma ihtiyacı oluyor. Buyur..."

"Benim Ford'um..."

"Senin nen?"

"Ford'um."

"Ne olmuş senin Ford'una?"

"Kayıp..."

George Elwood başını kaldırıp sokağa baktı.

"Öyle kendiliğine kaybolup gitmez Ford. Biri..."

"Kim?"

George Elwood omuz silkti.

"Bilmiyorum kim. Çocuklar belki," dedi Elwood, ve aynı zamanda ama bu kez küstah bir gülümsemeyle baktı sokakta Ford'un kaybolduğu yere.

"Wandsworth belediyesinin taşıt şubesince kaldırılmıştır belki araba."

"Yani belediye mi..."

"Evet. Ama bu yalnızca benim tahminim. Araba sokaktan kaldırılıp götürülmeden önce belediyenin mektupla seni uyarması gerekirdi."

Wandsworth belediyesinin mektubu esti Markus'un aklına.

"Belediyece kaldırılmışsa, gidip alabilir miyim?"

"Sanmam. Araba ezilmiştir artık."

Elwood'un dudakları arasından çıkmış *ezilmiştir* kelimesiyle Markus'un ödü kopmuştu; yüzü bembeyaz kesildi.

"Merak etme, Markus, ve ... üzülme. Kentin taşıt araçları arabadan daha iyi, ve rahat, Mary'ye söyle alışverişini benim B.M.W'la yapabilir. Kendisine şoförlük de yaparım, isterse!."

Bay George Elwood'un son sözlerini duymadı Markus; başı göğsüne sarkık, cenaze arabasının ardından gider gibi, ağır adımlarla uzaklaştı Elwood'un kapısından.

Ford'un sokaktan kaybolduğu günü gerçekten yas günü olarak maletti kendine Markus, ve bütün bir gün başını kaldırıp bakmadı Mary'ye. Günün sonunda, "Markus! Bütün bir gün ağız açıp iki laf söylemedin bana. Hüznün burnunda tütüyor. Neden?" diye sordu Mary, ve Markus, "Benim Ford'um... Katledildi," dediğinde, "Ben *katletmedim* senin Ford'unu! Bana değil, git, Ford'unu *katledenlere* dök hüznünü!" diye kesip attı Mary.

Mesele yalnızca Markus'un hüznüyle sınırlı kalırsaydı, çok geçmez unutulurdu Ford.

Ama sınırlı kalmadı.

Hemen ertesi gün Wandsworth belediyesinin kararıyla Ford'un Lynton Grove sokağından Brent garajınca kaldırıldığını açıklayan mektup ve mektuba ilişik 85 *pond* tutarında garajın hesabı çıkıp geldi postadan. Nezaket tonu da eksik değildi hani mektupta: *araba (tamirat falan) işleriyle ilgili başka bir sorun çıktığı zaman Brent garajımıza başvurabilirsiniz. Her zaman hizmete hazırız.*

Bu kez de Markus çıkardı mektubu sokak kapısında ki posta kutusundan.

Ama.

Bu kez mektubu ve Brent garajının *hesabı'nı* gizleyemezdi Mary'den.

"Mary!"

Mutfakta çay demlemekle meşguldü Mary.

"Mary!"

Elinde çaydanlıkla çıktı koridora Mary.

"Ne var, Markus?"

Mektubu Mary'ye gösterdi.

"Ford'umu sokaktan alıp gitmeleri yetmiyor; üstünden bir de 85 *pound* istiyorlar benden!"

Mary mektubu okudu, Brent garajının hesabını inceledi: 85 *pound*'un Brent garajının banka hesabına yatırılmasının mühleti hafta sonuna düşüyordu.

"Ben çek'i imzalayıp bugün postalarım Brent garajına," dedi Mary.

"Şaka mı ediyorsun, Mary! Brent garajına 85 *pound* hediye etmek niyetinde değilim!"

"Ödemeyeceksin de ne yapacaksın, Markus?"

"Yasasız, demokrasiz bir memlekette yaşamıyoruz. İngiltere bu! Mahkemesi var, vatandaş hakları var!"

"Git! Mahkemeye git!" dedi Mary. "Gidersen *vatan-daş hakkın*'la inadın 85 *poun*'da değil, yüzelli, belki de ikiyüz *pound*'a malolur sana!"

Başını göğsüne eğdi Markus, ve düşündü. Uzun uzun *vatan-daş hakları* üzerine düşündü. Geçen gün *The Sun* gazetesinde okumuştı: kâtil suçluluğuyla suçlanıp hayat cezasına çarptırılmış bir adam hayatının yirmi üç yılını cezaevinde yattıktan sonra muhakemesinde yanlışlık oldu diye beraat edilmiş.

"Mary! Benim Ford'um eskiydi, değil mi?"

"Evet, eskiydi Markus."

"Motoru da çalışmaz hale gelmişti."

"Evet, Markus."

"Bana kalırsa, unutalım Ford'u."

"Akıllıca konuştun, Markus."

"Ama."

"Ama ne?"

"Arabasız..."

"Londra'da arabasız başka kimselerin olmadığını mı sandın?"

"Var. Ama arabasızlar azınlıktalar."

"İyi işte, biz de mutlu azınlığa katılırız."

Markus ses etmedi.

Yalnızca düşündü: azınlığın ne gibi bir mutluluğa sahip olduğunu bilemedi.

Verandaya çıktı.

Kendisini oyalayacak birşey bulmak istiyordu galiba; çimliğe baktı, nehirin kabarmış sularına baktı, martıları aradı. Martılar yoktular görünürde. Botlar geçmiyordu nehirden. Her yer ve her şey Markus'un içi gibi bomboştu. Ne yazık satranç oynamayı bilmiyordu Markus; bilseydi... Wandsworth belediyesince, yaş ayrımı yapılmaksızın, *Satranç Müsabakası* düzenlenecekmiş ayın sonunda.

Dönüp mutfağa girdi.

"Mary!"

"Evet, Markus, ne var?"

"Önümüzdeki yaz Brighton'a gidelim."

"Yaza altı ay var daha."

Bütün kusurları ve eksikleriyle seviyordu Markus'u Mary; ama Markus'un can sıkıntısına çare bulamıyordu bir türlü.

Başını kaldırıp çevresine göz gezdirdi Markus: duvarlarda eskimiş Devon ve Hampshire posterleri, *Parkinson* gaz sobası, sobanın üzerine asılı tavalar, kevgirler, sahanlar ve tencereler kaplumbağa rengindeydiler; birbirinin ardından gelip geçecek monoton günler, haftalar, aylar da kaplumbağa renginde olacaktı.

O kışın gelip geçmiş kışlara kıyasla değişik bir özelliği olduysa havanın buzlu soğuğu, bir de Mary'nin banka hesabından göze batan eksilmesi oldu. Üç yıl evvelsi düğün ziyafeti salonunun kapısı gerisine çekip babasının Mary'nin gelinliğinin dekoltesi arasına sokuşturmuş olduğu on dört bin *pound-sterling* Barclay banka çekinin yalnızca altı yüz *pound*'u kalmıştı; altı yüz *pound*'un beş yüzü konseyin yıllık belediye vergisine ayrıldıktan sonra,

elde kalan parayla daha kış çıkmadan, *Bademli Kipling Dilimleri* şöyle dursun, ısıtılmış bir bardak musluk suyuna çay, kuru ekmeğe *mama* diyeceklerdi.

Ruhsal rahatsızlığından başka bedensel rahatsızlıklar da sık sık gelip buluyordu Markus'u; nezle, başağrısı, uykusuzluk, kaşıntı, kulaklarının içinde sürekli uğultu, ve dökülen saçları... Kafasının tepesinde yuvarlak bir kel belirmişti. Aynanın karşısında durup kafasının tepesinde saçsız ve ışıltılı yerini inceliyordu Markus. Oturma odasının elektrik ışıklarında kafasının tepesi ayna gibi ışıltıyor, parlaklığı silip atmak istercesine, kafasının tepesini sıvazlıyordu Markus.

"Mary!"

"Evet, Markus."

"Benim saçlarımın rengi kara mı?"

"Kafanın tepesinde saç yok."

"Kafamın tepesini sormadım sana! Kulaklarımın üzerine sarkan saçlarım... Kara mı?"

"Yok, kara değil."

"Yaa?"

"Kumral."

"Kafamın tepesini karaya boyarsam..."

"Sakın boyama!"

"Neden?"

"Boyarsan Yahudi takyesine benzeyecek kafanın tepesi, ve sokakta seni görenler, 'Bu adam Yahudi!' diyecekler."

"Yahudiye benzer bir yerim yok; sünnetli bile değilim."

"Biliyorum, değilsin. Benden daha iyi hiç kimse, annen bile bilemez. Ama kafanın tepesindeki kara takyeyi görenler..."

"Yok, boyamayacağım."

"İyi. Ama neden?..."

"Sadece sordum işte. Unutalım."

Sıvazlaya sıvazlaya aklının derinliğine itti Markus kafasının saçsız yerini ve saçla ilgili konu sona erdi. Aslında konu mantık dışı bir konuydu, ve, Mary, 'Evet, karaya boya' derseydi bile, kafasının tepesini karaya boyayıp bir Yahudi gibi kentin sokaklarında dolanacak soydan bir adam değildi Markus.

Ne ki, (bedeninin her çeşit rahatsızlığa karşı koymasına rağmen) birinden silkindi mi rahatsızlığın başka bir *çapanoğlu* gelip buluyordu Markus'u. İlkinde yalnızca dirseklerinde belirmiş kaşıntılı koturlar çok geçmeden kulaklarına, kulaklarından boynuna, boynundan ensesine sıçradı. Geceleyin uykusu bölünüyor, sürekli kaşıntıyla derin *depression* gibi bir hal gelip buluyordu Markus'u. Şikâyetçiliğinden fazla Markus'un solgun ve süzölmüş yüzünde görüyordu Mary Markus'un halini.

* *

Verandada durarak nehire baktığı günün akşamı seslendi Mary:

"Markus!"

"Evet, ne var?"

"Buraya gel!"

Markus dönüp oturma odasına girdi.

"Klinik'e randevun var; yarın sabah saat tam dokuzda gidip aile doktoru İkbal Kuraidaşan'ı göreceksin."

"Kiiimi?"

"Doktor İkbal Kuraidaşan."

"Ne biçim isim o?"

"Doktor Kuraidaşan Pakistan asıllı."

"İngiliz isimli doktor yok mu İngiltere'de?"

"Doktor Kuraidaşan iyi bir aile doktorudur."

"Bana İngiliz doktorunun bakmasını istiyorum. Benim derim başka; kaşıntımı Pakistanlı doktor..."

"Markuuus! Dilini tut! Sakın kalabalık yerlerde öyle konuşayım deme. İrkçi diye suçlanırsın."

"Ben ırkçı değilim."

"Biliyorum, değilsin."

"Özür dilerim, aptalca konuştum. Aptalın biriyim."

"Değilsin, Markus. Yalnız..."

"Yalnız ne?"

"Gece gündüz kendinle yaşıyorsun. Gecenin ve gündüzün bazı saatlerini benimle yaşarsan, aptallığından eser kalmaz."

Gerçi, 'Markus'a ne olacak? Hayatını sonuna kadar nasıl yaşayacak Markus?' diye kendi kendine sorular sorduğu oluyordu Mary'nin; oluyordu, çünkü çağın insanları arasında Markus'a benzer birine rastlamak (olanaksız değilse de) çok zordu.

Başka bir özelliği de Markus'un suskunluğuydu.

Bazan bütün bir gün ağzından bir tek söz çıkmıyordu Markus'un. Mary'yi görmüyor gibi dolanıyordu evin içerisinde. Günün sonunda Mary'nin bile sabrı tükeniyordu.

"Markus! *Madame* Dorothy ve kolunda bay Aleksander Weber, bütün bir gün oturma odasının kapısında durarak, bana baktılar" diyordu Mary.

Ses çıkmıyordu Markus'tan.

"Markus! Kanada'nın kuzey nehirlerinden beyaz ayılar geldiler bugün ziyaretime," diyordu Mary.

Duymuyordu Markus.

Belki duyuyordu.

"Mary!"

"Ne var Markus?"

"Evin sokak kapısı yeşile boyalı."

"Evet."

"İstersen kızıla boyayayım evin sokak kapısını."

"Boyama."

"Neden?"

"Dorothy hanımın hoşuna giderdi yeşil renk. Damın kiremitleri yeşil, pencere çerçeveleri yeşil, kapılar yeşil... Yeşil dediğin hayat rengi, Markus. Yeşili sevmeyen hayattı sevmez."

Bütün kadınlar güzeldi Markus'un gözlerinde.

Ama bazıları yalnızca üç-beş dakika güzel oluyor, sonra da çirkinleşiyorlardı.

Mary her zaman güzeldi.

Ne ki, söz *Madame* Dorothy'ye döküldüğü bir anda, çirkinleşmiyorsa da, yüzü ıstıraplı oluyordu Mary'nin.

*
* *

Ertesi günün sabahı Dr. İkbâl Kuraidâşan'ın kliniğini ziyaret etti Markus.

Güler yüzle karşıladı doktor Markus'u:

"Aaaaa! Bay Markus Burrton! Günaydın! Güzel eşiniz Marry Burrton dün telefonda konuştu benimle."

Doktorun döktüğü tatlı sözlerle, özellikle *Burrton* deyişiyle, kaşıntısı kaşınmaz oldu Markus'un.

"Hizmete hazırım, bay Burrton."

"Parrdon?"

"Şey... ne yapabilirim? Rahatsızlığınız nerden?"

"Kaşıntım var," dedi Markus.

"Nerenizde?"

"Her yerimde."

"Gömleğinizi çıkarın, bakayım."

Markus gömleğini çıkardı sırtından.

Kışın fazla uzamasından olacak, belden yukarı vücudunun beyazı daha da beyazlaşmış, A-4 daktilo kâğıdının renksiz rengine girmişti.

Dr. İkbâl Kuraidâşan Markus'un iki elinden tuttu, kansız ve gövdesinden kopuk gibi, kollarını havaya kaldırıp koltuk altlarına, yanlarına baktı. Koltuklarının altında

kızıl lekeler çarpıyordu göze ve dirseklerinde kuruyup kabuklaşmış koturlar vardı.

"*Psoriasis*," dedi doktor Kuraidaşan.

"Ne?" diye sordu Markus, endişeli.

"*Psoriasis*... Bulaşmayan bir çeşit ekzeme."

"Yani ben... ben hasta mıyım?"

Doktor yanıtlamadı Markus'un sorusunu; Markus'un biricik rahatsızlığı dirseklerinde saklıydı sanki, Markus'un yalnızca dirseklerini merak ediyordu doktoru.

"*Psoriasis*," dedi tekrar.

Sonra geçip masasının gerisine oturdu.

"*Betnovate* kremi yazayım size."

"Ne kremi?"

"*Betnovate*... Başka tıbbî ismi *Betamethasone*... Günde iki kere vücudunuzun kaşınan yerlerine sürün."

"Gidecek mi kaşıntım?"

"Belki," dedi doktor, "Fazla sebze ve meyve yiyin."

"Ben muz severim," dedi Markus.

Doktor İkbâl Kuraidaşan kaşları altından ve kaçamak bir bakışla süzdü Markus'u.

"Muz, elma, Jamaika *Mango*'su, *Kiwi* meyvesi... Kış ayları içinde mağazalarda kurutulmuş Türk inciri, kaysısı, eriği var. Onları da yiyin, ve kendinizi üzmeyin. İnsanlık hali... *Psoriasis*'imiz olmasa başka bir şeyimiz oluyor."

*

* *

Ağır bir yürekle çıktı Markus klinikten.

Doktor İkbâl Kuraidaşan'ın *insanlık hali* diye teselli edici sözleri yüreğindeki ağırlığı hafifletecek nitelikte değildi; daha fazla sinir bozucuydu. Mary'nin sorularını yanıtlamaya mecali kalmamıştı. Mary'nin doktor Kuraidaşan'ın kendisine söylediklerini tekrarlamasını ısrar ettiğinde, "Önemli değil! Ne söylesindi! Salman Ruşdi'leri dinlemeye iştahım yok! Söyleyeceği birşey varsa, bana

değil, gitsin kendi dilinde ve kendi insanlarına söylesin!" diye kesip attı Markus. Fazlası, ertesi günün sabahı köşe başındaki Hintli'nin dükkânından gazete almaya başında tersine çevrilmiş N.Y kepiyle gitti.

Kepini tersine çevirmesinin nedenini sormadı Mary. Yalnızca güldü.

Son zamanlarda herşey tersine dönüyordu Markus'un hayatında. N.Y. kepini de tersine çevirip geçir-mişti işte başına.

Genelde şikâyetçi bir adamdı Markus.

Markus'un şikâyetlerini dinleyeceğı yere, Markus'u siperi tersine çevrilmiş kepiyle görmeyi tercih ediyordu Mary. Üstelik sorun yalnızca Markus'un şikâyetçiliğıyle, hatta mutsuzluğuyla, sınırlı kalırsa Mary çenesini sıkar ve ses soluk çıkarmazdı. Ne ki, banka hesabından eksilen parayla, hüznünü belli etmemeye gayret etmesine rağmen, Markus'la konuşurken sesinden karamsarlığı ve umutsuzluğu damlıyordu Mary'nin -varilin dibinden son yağ sıyrılıp aşınmış, ekmek teknesinden son ekmek dilimi çıkarılmış; mutlu olmak, hatta hayatlarını kolaylaştıracak gibi eylemler şöyle dursun, Lynton Grove sokağındaki nine mirası evin sükûnetine sığınamıyor, yalnızca ayakta durabilmenin çaresini arayıp bulmaları gerekiyordu.

* * *

Mary sokağın ana caddeye çıkan ucunda varlıklı iş adamının evinde temizleyici olarak çalışmaya başladı. Haftanın bir gününde on *pound* karşılığına evin odalarını silip süpürüyor, haftanın başka bir gününde de, yine on *pound* karşılığına, komşu kadının küçük çocuğuna bakı-yordu.

Markus da çok geçmeden Lynton Grove sokağının dışında ikinci bir hayatı keşfetmişti: Hindistanlı'nın Kes-ko marketinde, haftada elli *pound* karşılığına, raflara

konserve kutularını diziştiriyor, mağazanın zeminini silip süpürüyor, yaşlı kadınlara alışverişlerini plastik torbalara doldurmalarına yardımcı oluyordu.

Ne ki Markus Markus'tu ve başka bir Markus olamazdı: bütün iyi niyetleri ve çalışkanlığına rağmen, Markus'un ekmek parası kazanması tam üç gün sürdü. Üçüncü günün sonunda Kesko marketinin sahibi zarfın içerisine otuz *pound* ve *emeğinize ihtiyacımız kalmadı artık* notunu koyarak, zarfı Markus'a uzattı.

Neden?

Markus bilmiyordu nedenini.

Ama mağazanın sahibi biliyordu; birinci gün Markus'un mağazanın rafına diziştirdiği konserve kutularının tümü yere döküldü; ikinci gün mağazanın başka bir rafından birer litrelik iki sirke şişesi mermer zemine düşüp paramparça oldu; üçüncü gün buz sandığına doldurulması gereken buzlu yeşil fasulye paketleri taze sebze rafına diziştirildi ve öğle saatlerinde erimiş elli paket buzlu fasulye yüzünden mağazanın sahibiyle Markus'un arasında *soğuk savaş* başladı.

Uzun sürmedi *soğuk savaş*.

Günün sonunda son salvosu olan zarfı Markus'un eline verdi marketin sahibi.

Süpermarket *assistant*'lığı Markus'un harcı bir uğraş değildi; marketini bilmem nerene sok! diye ayrıldı Hindistanlının yanından. Ama fazla alınmadı ve sinirleri de bozulmadı. Üstelik *hizmetinize ihtiyacımız kalmadı artık*, not'un arasında üç onluk vardı.

Otuz *pound* Markus'un hayatında, alınteriyle değilse de, kendi gücü ve inisiyatifiyle kazanmış olduğu ilk paraydı.

Otuz *pound*'u gururla Mary'ye verecekti.

Mary'nin hoşnutluğu Markus'un *çalışma ve kazanma* isteminde noktalandı o akşam:

"Gördün mü Markus? Çalışan kazanıyor, çalışmayan kazanmıyor."

Markus yeni iş bulmayı vaad etti Mary'ye. Hindistanlının dükkânında edindiği tecrübeyle yeni bir iş bulmak çok zor olmayacaktı Markus'a.

Eksiği vardı Markus'un, doğru. Az da değildi. Ama iyi niyetleri, aşkı, Mary'ye bağlılığı yetiyordu Mary'ye.

Yetiyordu ya, günün uzun saatlerini iş adamının evinde temizleyicilik yaptıktan sonra bitkin bir halde dönüyordu Mary kendi evine. Markus'u verandada, ya da çimliğin ucunda buluyordu. Bazı akşamlarda kabarmış, bazı akşamlarda da alçalmış nehirin sularını seyrediyordu Markus. Gidip Markus'un yanında duruyordu Mary.

"Markus, biliyor musun ne?"

"Ne?"

"Sen Kesko marketinde çalıştığın günleri ben korku içinde geçirdim."

"Neden?"

"Seni kaybedeceğim diye korkuyordum."

"Ben yalnızca üç gün çalıştım Kesko marketinde."

"Evet, biliyorum. Üç gün üç uzun yıl gibi geldi bana."

Markus'un koluna giriyordu Mary.

'Hodbin bir adamsın sen, Markus. Hayret doğrusu, evlisin de!' demeyi de aklından geçirmiyor değildi Mary. Ama demiyordu. Diyemiyordu. Mary'nin kocasıydı Markus. Quaebecc kilisesinde nikâhları kıyıldığı gün *bollukta ve kutlukta, sağlıkta ve hastalıkta* Markus'a sadık kalmaya yemin etmişti Mary. İşin şaşılacak, ve bir bakıma gülünç tarafı, Mary'nin kendinden memnun olmasıydı. Kimbilir kim: intihar etmeye karar vermiş bir insan intihar etmeden önce mutlu oluyor, demiş.

"Markus! Kipling badem dilimleri getirdim. Bugün pazartesi, *Caronetion sokağı* var televizyonda. Çayımızı oturma odasında içelim."

Yan yana verandaya doğru gidiyorlardı.

Susuyordu Markus.

Susuyordu Mary.

İkisinin hayatlarında bazı şeyler vardı ki, kimbilir kim (belki Tanrı'nın kendisi) üzerlerine konuşmalarını yasaklamıştı. Ama düşüncelerinde özgürdüler.

'Sakin yanımdan ayrılma, Markus. Düşersen kolumdan tutup ayağa kaldırırsın beni,' diyordu içinden Mary.

Markus'sa...

Oy, Markus, oy!

*
* *

Geçip gidiyordu kış.

Camelia'nın dalları tomurcuklanmış, ve dallarda serçeler şen cıvıltılarına başlamışlardı. Yalnız Markus kış uykusundaydı hâlâ. Üstelik zayıflıyordu. Doktor Kura-idaşan'ın yazdığı ilaçlarla kaşıntısını kontrol edebiliyor, ama gitgide zayıflıyordu Markus. Çimliğin ortasında yüzmeye havuzu hayalini kış rüzgârları uçurtmuş, belirsiz ve geriye dönmez bir yerlere götürüp bırakmışlardı. Düşünmüyordu maziyi Markus. Geleceği de düşünmüyordu. Vicdanını rahatsız eden birşey varsa, Mary'nin sokağın ucundaki varlıklı adamın evinden akşamları yorgun ve bitkin dönüşü, ve sedire oturarak, derin bir yarayla ama ağrısını kendisinin içinde gizleyerek, televizyonun ekranına bakışıydı.

Lynton Grove sokağındaki eve yerleştikleri ilk yıllarda geleceğe umutla bakan Mary'nin gözlerinde beyaza bürünüp siliniyordu gelecek. Markus'la konuştuğu nadir oluyordu; konuştuğunda da, Markus'a değil de oturma odasının şömine desteği üzerindeki gümüş çerçeveli fotoğraflara, aylardır çiçeksiz kalmış vazolara, alçak kürsünün üzerinde duran suskun telefona, pencerelerin kirden ağırlaşmış tül örtülerine sesleniyordu; fazlası, oturma

odasında eşyalar Mary'nin kendi etinden ve canındandırlar sanki! Kanaviçe ve William Morris deseninde işlemeli bezlerle kaplı sediri ve koltukları okşuyordu eliyle âşıkane, ve... Markus'un sağlık durumu kendisi için önemli olmadığını düşündüğü bir anda garip bir paniğe kapılıyor, Markus'un boynuna sarılarak, ağlaya ağlaya Markus'un alnını, gözlerini, kafasının saçsız tepesini öpüyordu.

Birşeyler oluyordu Mary'ye.

Ama ne?

Ve neden?

"Neyin var?" diye soruyordu Markus.

"Aldırma, birşey değil. *Depression*'um var biraz," diyordu Mary.

"Neyin?" diye soruyordu Markus şaşkın.

"*Dep-res-sio-num*."

"Kelimeyi ilk duymuş değilim, anlıyorum," diyordu Markus, "Ama neden?"

Susuyordu Mary.

Ne desindi Mary?

Ne diyebilirdi Mary?

Oy, Markus, oy!

*

* *

Âniden gelip bastırıldığı gibi âniden çekip gitmişti o yılın kışı. Daha Mart ayının ilk haftasında *camelia*'nın tomurcukları çatlamış dallarında, tavus kuşlarının kırmızı gözlerini ansitan kırmızı çiçekler bakıyorlardı yeşil yapraklar arasından çimliğe, ve, daha kardelenler beyaz başlarını büküp toprağa gömülmeden, çiğdemler ve olağanüstü boy atmış nergisler bütün güzellikleriyle açılmışlardı çimliğin kıyısında; martılar da, seslerinde içi su dolu çukurun hasreti saklı, nehirin kabarmış suları üzerinden uçup Baltık ve Kuzey denizlerinin kıyılarına uçup gitmişlerdi.

Kışın kısa ama sert geçmesine rağmen, Markus'un (*Psiorasis'i* hariç) sağlık durumunda önemli denecek bir değişiklik olmadı. Yalnız kafasının tepesinde saçsız yeri az daha genişledi ve kulaklarının üzerlerine sarkan kumral saçları az daha seyreldi.

Başka?

Ha! Sinirlerinin bozulduğu oluyordu sıkça. Özellikle sabahları hamam odasında tıraştan sonrası *Faberge* tıraş suyunu kullanamayışı sinirlerini daha da bozuyordu. Öfkelendiği oluyordu, ve öfkesini Mary'ye dökmekten alamıyordu kendini.

"Mary! Bugün de Faberge'siz tıraş oldum."

"Biliyorum Markus. Özür dilerim, ama..."

Sözünü tamamlamadan susuyordu Mary.

Ne desindi Mary?

Gözlerine yaşlar geliyordu Mary'nin.

Oy, Markus, oy!

Markus'sa...

Hoş, büsbütün anlayışsız değildi Markus.

"Mary! Sen genç ve çok güzel ve çok akıllı bir kadınsın. Belki benden başka bir Markus'u; Markus'u değilse Peter'i, John'u, Harry'yi, William'ı, Simon'u istiyorsundur belki."

Gözyaşlarının arasından gülüyordu Mary ve kollarını açıp Markus'un boynuna sarılıyor, Markus'un gözlerini, alnını, kafasının saçsız yerini öpüyordu.

Ayın sonunda sütün aylık değerini öderken ilk kez sütçüye bahşış vermedi Mary.

Nisan ayının ilk haftasıydı, postacı bir mektup bıraktı posta kutusuna.

Yaz, kış, güz, ve bahar Markus yataktan sabahın köründe kalkar ve Mary'yi uyandırmamaya dikkat ederek, verandaya çıkar, verandanın yerden altı basamak yüksek merdiveni üstünde durur, iki kolunu havaya kaldırır, üç kez (evet, dört değil, üç kez) derin soluklar alır, nehirden esen serin havayı ciğerlerinin içerisine doldurur, ve dönüp mutfığa girerdi.

O günün sabahı da verandaya çıkıyordu, posta kutusunun içerisindeki beyaz zarf ilişti gözüne.

Kutudaki beyaz zarf mektuptu, bundan kuşkulanmıyordu Markus; yaz ve bahar günleri sabahın erken saatlerinde gelirdi posta.

Evet, mektuptu.

Ama kimden?

Belediye konseyinden, ya da ayda bir Barclay bankasının Mary'nin hesabından eksilen parayı belirleyen mektubundan başka hiç kimse yazmıyordu Burton'lara. Yılda bir babası Markus Burton'un Noel bayramını kutlayan kartı da geliyordu Quebec'ten.

Markus gidip zarfı çıkardı posta kutusundan.

Beyaz zarfın üzerine basma kara harflerle:

M.I.B

Men in Black

Buy it now on Video²

yazılıydı.

"Kara giysili adam da kim?" diye düşündü Markus.

Ve niçin *Video*'yu şimdi alın diye yazılıydı zarfa.

Az *psychic* ruhlu bir adamdı Markus, kara rengi sevmiyordu; zarfı açacaktı, hemen vazgeçti.

"Mary!"

Mary'nin sesi geldi mutfaktan.

² M.I.B -Men in Black=Kara giysili adam.

"Evet, Markus!"

"Buraya gel!"

Mary koridora çıktı.

"Mektup var."

"Kimden?"

"Kara giysili adamdan."

"Kiiimden?"

"Kara giysili adam... *video*'yu şimdi satın al! diye yazılı zarfın üzerine."

Mary mektubu Markus'un elinden aldı, acelece zarfı açtı, ve, mektuba kısa bir bakış atmasıyla, mektubu arkasına saklaması bir oldu.

"Mektup kimden?"

"Pinhorn Avukatları bürosundan," dedi Mary, ve mektubu arkasından alıp tekrar gözlerine kaldırdı.

Markus rahatsızlanmaya başlamıştı.

Tedirgin bir sesle sordu:

"Para mı istiyorlar?"

Yok yerine başını salladı Mary.

"Yaa?"

"Markus! Beni bana bırak, mektubu rahat okuyayım."

"Ama mektupta ne yazılı, bilmek istiyorum."

"Ben de, ben de."

Elinde mektup, koridorun ucundaki kitaplığın kapısına doğru yürüdü Mary; kitaplığa girmeden başını Markus'tan yana çevirdi.

"Arkamdan gelme, rica ederim."

"Mary! Zarfın üzerine *kara giysili adam* yazılı. Neden kara?"

"Birşey değil, Markus. Merak etme, *kara giysili adam* yalnızca televizyonda seyredilen bir oyunun reklâmı halinde."

"Burada mı bekliyeceğim seni?"

"Oturma odasına gir. Orda bekle."

Markus oturma odasına girdi, Mary kitaplığa geçip mektubu okudu.

Bay ve bayan Burtonlar;

Kinleigh ev, yapı ve iş ajantasıyla aramızda yer alan konuşmada İngiltere'nin en ileri gelen iş müesseselerinden birinin Fulham semtindeki müteveffa Dorothy Marple'a ait ve halen üstünde çocuk bahçesi bulunan arazinin satışı üzerine soruşturmalar yaptığını öğrendik. Bu hususta Kinleigh ajantasıyla ciddi bir müzakereye girişmeden önce sizin düşüncelerinizi ve özellikle arazinin satışı üzerine alacağınız karar bizlere duyurmanızı rica ediyoruz.

Saygılarımızla,
(imza)

İki kez okudu mektubu Mary.

Tedirgindi.

Üçüncü kez okudu.

Nereye saklayacağını bilmiyor gibi mektubu bir arkasına bir karnı üstüne götürüp getiriyor, ve düşünüyordu: Lynton Grove sokağındaki ev Markus'a ve kendisine miras bırakılmış evdi; Dorothy hanımın vasiyetnamesinde açıkça yazılmış ve imzalanmıştı: hiçbir nedenle satılmazdı ev. Ölümünden sonra ev ikisinin çocuklarına geçecekti.

Ya çocuk bahçesi?

Vasiyetnamede çocuk bahçesinden söz edilmediğine göre...

Yanlışlık mı olmuştu?

Önce Pinhorn Avukatlarıyla telefonda konuşmak geçti aklından; hemen vazgeçti, ve Pinhorn bürosuna uğrayıp işin aslını anlamaya karar verdi.

Yatmalığa çıktı.

Acelece saçlarına ve yüzüne çeki düzen verdi, sırtına en güzel yazlık entarisini, ayaklarına yüksek ökçeli ayakkabılarını geçirdi, ve kolunda cilalı kara çantası, çantası-

nın içerisinde Pinhorn Avukatları firmasının mektubu, oturma odasına indi.

Genelde Mary'ye karşı uysal ve itaatlı davranırdı Markus; oturma odasının penceresi dibinde bekliyordu Mary'yi.

Mary'yi sık giysili ve yola hazır görünce şaşkınlığını açığa vurmaktan alamadı kendini:

"Mary! Bu fiyakanla nereye?"

"Pinhorn Avukatları bürosuna gitmem gerek," dedi Mary.

"Neden?"

"Nedenini açıklayabilirim, ama şimdi değil, Markus; biraz sonra." Odadan çıkıyordu, dönüp Markus'un alnını öptü.

"By by, my petite Markus!"

O gün, Pinhorn Avukatları bürosuna giderken, hayatının dönüm noktası olacağının farkında değildi Mary.

Firmanın şefi avukat John Buckley karşıladı Mary'yi kapıda; kendisinin kırk yıllık ahabası, akrabası, dostu, oynası'ydı sanki, iki elini öne uzatarak, Mary'nin küçük elini avuçlarının içine aldı, hafifçe sıvazladı, dudaklarına kaldırıp öptü, ve Mary'nin koluna girerek, Mary'yi geniş ve üstü dosyalarla yüklü masaya götürdü, masanın gerisindeki kara meşin kaplı koltuğa oturmasına yardım etti.

"Bayan Mary... Bayan Mary Burton değil mi?"

"Evet," dedi Mary.

"Üç yıl... yoksa dört yıl mı geçti aradan, Lynton Grove sokağında rahmetli *madame* Dorothy Marple'dan miras kalmış eve taşındığınız gün buluşup konuşmuştuk. Hayret doğrusu! Ne kadar çabuk geçiyor zaman. Zamanın çabuk geçişi birşey değil... yalnız geçen her yılla, ihti-

yarlanıyoruz demeyim, saçlarımız biraz daha ağarıyor. Ama siz... sizin güzelliğiniz... Ne deyim? Birşey dememe gerek yok sanırım, bay Markus Burton'dan duymadığınız bir gününüz olmuyordur."

Mary güldü.

Mary'nin niçin ve niye güldüğü belli değildi.

Mektubu çantasının içerisinden çıkarıp masanın üzerine koydu.

"Bugün aldım," dedi Mary.

"Ha! Evet... mektubu dün postalamıştık adresinize."

"Gerçeği söylemem gerekiyorsa, mektuptan doğru dürüst bir anlam çıkaramadım."

Avukat John Buckley'in dudaklarındaki az önceki tebessümü dağılıp bütün yüzünü kapladı.

"Bay Markus Burton da okumuştur muhakkak mektubu."

"Hayır. Şey... evet, kocam da okudu mektubu. Yalnız, o da benim gibi, merak ediyor."

"Gerçeği tam anlamıyla öğrenince gününüz ve gecenizin romantik bir gün ve gece olacağını umuyorum, bayan Mary Burton."

Mary yine güldü.

"Yalnızca bir tek günümüz ve gecemiz değil, bütün hayatımız romantik bir hayat bizim, bay John Buckley."

"Ne mutlu size! Zamanımızın genç çiftleri arasında nadir rastlanan bir hal, bayan Mary Burton."

Bayan Mary'nin bakışları mektuba yönelikti.

"Ha! Evet, mektup. Mektupta yazılanlardan başka çok birşey söyleyemeyeceğim doğrusu. Aynı öneriyi tekrarlıyorum: İngiltere'nin önemli, hatta en ileri gelen, iş müesseselerinden birinin Fulham semtindeki müteveffa John ve Dorothy Marple'lara ait araziyle ilgilendiğini Kinleigh ev ve iş ajantası duyurdu bizlere geçen hafta. Halen üzerinde çocuk bahçesi bulunan arazi merhum *madame* Dorothy Marple tarafından sizlere miras olarak

bırakıldığına göre, bu hususta sizin ve eşiniz bay Markus Burton'un düşüncelerini öğrenmek istedik."

Avukat John Buckley sustu.

Ama bakışları, özel bir gülümsemeyle, Mary'nin yüzüne takılıydı.

"Miras vasiyetnamesinde evin satışı yasaklanmış değil mi?"

"Evet," dedi avukat Buckley, "Bu şart yalnızca eve mahsus. Çocuk bahçesi bu şartın dışında. Arazinin sahipleri sizsiniz; siz ve kocanız Markus Burton, ve... araziyi satışa çıkarmanızda, veya çıkarmamanızda, tamamen serbestsiniz. Düşünün."

"Düşünmeden önce, arazinin aşağı yukarı, bugünkü değerini bilmemiz gerek."

Avukat John Buckley başını arkaya attı.

Gözleri gülüyordu hâlâ.

Gözlerini tavandan ayırmaksızın sürdürdü:

"Bayan Mary Burton, aklımdan geçenleri yüzümde okuyorsunuzdur herhalde."

"Hayır," dedi Mary, "Hayır. Aklınızdan geçenleri yüzünüzde okumak isterdim, ama maalesef, okuyamıyorum."

Avukat Buckley doğruldu.

"Onbeş yıl içinde yapı ve iş aleminde büyük değişiklikler oldu, bayan Mary Burton. Özellikle Fulham gibi Londra'nın merkezine yakın semtlerde... Merhum *mada-me* Dorothy'ye ait, şimdi sahibi olduğunuz, arazinin değeri yirmi yıl evvelsi yüz bin *pound-sterling* olmuşsa aynı arazinin değeri bugün on misli... Sade bir aritmetik, artık siz hesap edin. Kinleigh ajansı saygıdeğer ve güvenilir bir ajentadır. Pinhorn avukatlarının da sizin yararınıza çalışacağından emin olabilirsiniz. Sizin işlerinizi temsil etmekten her zaman gurur duyacağız. Düşünün, ve arazinin satışı üzerine aldığınız kararınızı, yazılı olarak, bizlere iletin, ve, ve... gerisini bize bırakın.

Düşünceleri anarşi içinde çıktı Mary *Pinhorn Avukatları* bürosundan.

Çocuk bahçesini satışa çıkarıp çıkarmamak bir sorun değildi; bahçeyi, ve bahçenin orta yerindeki Benci'nin heykelini Lynton Grove sokağına taşındıkları yılın Mayıs ayında gidip görmüştü Mary. Aradan nerdeyse dört yıl geçti. Bütün bu zaman içinde ne Mary'nin, ne de Markus'un ayakları basmadı bahçeye. Yalnız Markus değil, Mary de unutmuştu bahçeyi.

Şimdiyse...

Şimdi *Pinhorn Avukatları*'nın araziyi pazara çıkarmak önerisi rüya gibi geliyordu Mary'ye. Özellikle (avukat John Buckley'in tahminine göre) arazinin fiyatı, rüyanın rüyadan başka birşey olmadığını ikna ediyordu Mary'ye.

Ve Markus.

Ne diyecekti Mary Markus'a?

Avukat John Buckley'den duyduklarını nasıl tekrarlayacaktı Markus'a?

Arazinin satışı gerçekleştiği takdirde, bugüne kadar yaşamış oldukları yılların cazibesi silinip gitmeyecek miydi hayatlarından?

Geleceğin bilinmezliğine kapalı gözleriyle sokakta duvara yaslandı Mary, ve uzun uzun düşündü. Sonunda, Lynton Grove sokağına dönmeden önce, Fulham semtindeki çocuk bahçesini gidip görmeye karar verdi.

Ana caddenin kaldırımıyla Bromton mezarlığının yüksek duvarı arasındaki bahçe Mary'nin sandığı kadar küçük değildi; yalnız son dört yıldır bakımsız kalmıştı: sıralar bozulmuş, sıraların arasında ve çiçek yataklarında

ot fırçaları fışkırmıştı topraktan. Mezarlığın yüksek duvarı eni ve boyu grafitilerle kaplıydı. Çimento sütunun üzerinde Benci'nin heykelinden tek ayağı üstünde köpeğin yalnızca tombalak gövdesi kalmıştı.

Bahçeye girmedi Mary. Uzaktan bakarken Dorothy hanımın *Hatura Defteri*'ne Benci üzerine, bahçe üzerine, kocası John Marple ve binbaşı Aleksander Weber üzerine yazdıklarını hatırladı, ve gözleri sulandı.

Değişen hayatla Mary ve Markus da değişeceklerdi. Değişmek istemiyorlarsa bile değişeceklerdi.

*
* *

Aynı günün akşamı *Pinhorn Avukatları* firmasının önerisini açıkladı Mary Markus'a. *Bu yağda bir kıl var*, diye düşünmüş olacaktı ki, "Avukatlar dolandırıcı takımdan, onların sözünü ciddiye alma!" diye kesip attı Markus.

Mary Markus'u kandırmaya çalıştı.

"Yok, Markus, ciddiye almamız gerek. Bahçenin satışı üzerine imzalı iznimizi istiyor Pinhorn avukatları firması."

"Harabe köpek heykeliyle çürüyüp dökülmüş üç-beş peykeli bahçe kime gerek?"

"İşin orası bizi ilgilendirmez. Bizden yalnızca arazinin satışı üzerine aldığımız karar kendilerine duyurmamızı rica ediyorlar. O kadar."

Markus arkadan başını kaşıdı.

Markus düşündü.

Markus verandaya çıktı, ve verandanın korkuluğu gerisinde durarak, uzunca bir süre nehirin kabarmış sularına baktı, çimliğin orta yerinde içi su dolu çukura baktı, ve bakarken, bir an hayallerinin gerçekleşeceğini hissederek gibi oldu, ve dönüp oturma odasına girdi.

Markus'un gözleri içinde umut ışıkları dolanıyordu.

"Mary! Çocuk bahçesinin değeri ne kadar?"

Mary omuz silkti.

"İki yüz *pound* diyelim."

"Belki. Fazla da olabilir," dedi Mary.

"Üç yüz *pound* diyelim."

"Belki," dedi Mary.

"Mary, arazi üç yüz *pound*'a satılırsa, yeni bir eski Ford satın alabilir miyiz?"

Mary güldü.

"Alırız, Markus."

"Sözün söz mü?"

"Sözüm söz."

Markus mutluydu.

Mary de mutluydu.

Ne ki, ikisinin de mutlulukları sınırlıydı; çocuk bahçesinin hayatlarına neler getireceğini Markus ve Mary henüz bilmiyorlardı.

Bilinmezlik uzun sürmedi.

Kinleigh Ev ve İş ajansı ile yurdun ileri gelen iş müessesesi arasında yer alan uzun ve hummalı pazarlığın sonunda, üzerinde çocuk bahçesi ve Benci'nin heykeli bulunan arazi bir milyon iki yüz elli bin *Pound-Sterling*'e satıldı ve genç Markus Burton ve eşi Mary böylece Lynton Grove sokağının ilk, ve son, milyonerleri oldular.

Çok geçmeden Lynton Grove sokağı da milyonerlere yaraşır bir sokak oldu: sokağın eski kaldırımı sökülüp yerine yenisi döşendi, kaldırımlarda sokak fenerlerinin yeni direkleri ve kestane ağaçları dikildi, ve yılın sonlarına doğru Lynton Grove sokağındaki evlerin fiyatlarında yirmi fayız artış kaydedildi.

İKİ YIL SONRA

Günün birinde hayallerinin gerçekleşeceğinden hiç kuşkulandı genç Markus Burton. Çimliğin ortasında *Braer Su ve Boru İşleri* firmasınınca inşa edilmiş yüzme havuzu ve havuzun ve çimliğin çevresinde rengârenk çiçeklerle eski Dorothy hanımın mütevazı bahçesi cennet bahçesine dönüştü.

Ha!

Çimliğin ucundaki duvarın gerisinde (Wandsworth belediye konseyinden temin edilen ruhsatla) bir de iskele kuruldu ve bay Markus Burton küçük iskeleye bağlı 55 bin *pound* değerinde yat, elli beş bin *pound* değerinde Roll Royce, eşi Mary de elli beş bin *pound* değerinde *Jaguar xks* sahibi oldular.

Komşuları bay George Elwood, gece kulübü yönetmenliğinin yanında, zaman zaman şoförlük yapıyordu bayan Mary Burton'a. Ve Markus...

Bütün bunları haketmişti bay Markus Burton. Yüzme havuzunun kenarındaki güller arasına atılı koltuğa oturarak, purosunu tüttüre tüttüre keyifle kristal kadehten *Cointreau*'nu yudumluyordu.

Bayan Mary Burton her üç ayda bir xks Jaguarı'yla Bromton mezarlığına uğrayıp bahçesinden kestigi iki güllü *madame* Dorothy'nin kabri üzerine bırakıyordu.

Markus'un gerçekleşmemiş bir. tek hayali olduysa, eşi Mary'nin dünyaya yeni bir Markus'u getiremeyişi oldu.

Yok, Benci unutulmuş değildi.

Eskide ocuk bahçesinin olduğu yerde BENCI ismini taşıyan yüce bir alışveriş merkezi inşa edildi.

Kapitalizm'le demokrasinin uyuşup uzlaştığı bir sistemde kâr getiren herşeyin ve herkesin önemli yeri vardı: merkezin giriş yerinde Benci'nin tunçtan yeni heykeli dikildi.

Benci'nin boynuna asılı mermer tabelada altın harflerle şu satırlar yazılıydı:

Benci'dir mutluluğunuzun yeri
Yalnız Benci'de belli olur
Paranızın değeri

